

Täysistunto

Keskiviikko 27.2.2019 klo 14.08—17.56

Täysistunto alkoi klo 14.08. Täysistunto päättyi klo 17.56.

Puhetta johtivat puhemies Paula Risikko (14.08—16.03), toinen varapuhemies Tuula Haatainen (16.03—17.47) ja ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (17.47—17.56).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 248/2018 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 20/2018 vp

Toinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 20.2.2019 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Riitta Myller Silvia Modigin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylätään.

Selonteko hyväksyttiin.

Hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 99, ei 85; poissa 15 (äänestys 1).

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 248/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi hiilen energiakäytön kieltämisestä ja oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 200/2018 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 33/2018 vp

Pöytäkirjan liite Lausumaehdotukset 20.2.2019 Liite 3A

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

Toinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 20.2.2019 pidetyssä täysistunnossa

Keskustelussa on Olli Immonen Toimi Kankaanniemen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylätään.

Lisäksi keskustelussa Satu Hassi on Silvia Modigin kannattamana tehnyt kaksi lausumaehdotusta, jotka on monistettuina jaettu edustajille. Vielä on Toimi Kankaanniemi Sami Savion kannattamana tehnyt lausumaehdotuksen, joka on niin ikään monistettuna jaettu edustajille. (Pöytäkirjan liite 3A)

Selonteko hyväksyttiin.

Puhemies Paula Risikko: Hylkäysehdotuksesta on äänestettävä.

Hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 170, ei 14; poissa 15 (äänestys 2).

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 200/2018 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi.

Puhemies Paula Risikko: Lopuksi on päätettävä lausumaehdotuksista.

Mietintö ”jaa”, Satu Hassin lausumaehdotus 1 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 159, ei 24; poissa 16 (äänestys 3). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Satu Hassin lausumaehdotus 2 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 151, ei 34; poissa 14 (äänestys 4). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Toimi Kankaanniemen lausumaehdotus 3 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 168, ei 16; poissa 15 (äänestys 5). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Asian käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi arvopaperimarkkinalain ja osakeyhtiölain muuttamisesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 305/2018 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 34/2018 vp

Toinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Keskustelu asiasta päättyi 21.2.2019 pidetyssä täysistunnossa

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

Keskustelussa on Lauri Ihalainen Hanna Sarkkisen kannattamana tehnyt vastalauseen mukaiset 2 lausumaehdotusta.

Selonteko hyväksyttiin.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 305/2018 vp sisältyvät 1.-10. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi.

Puhemies Paula Risikko: Lopuksi on päätettävä lausumaehdotuksista.

Mietintö ”jaa”, Lauri Ihalaisen lausumaehdotus 1 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 104, ei 81; poissa 14 (äänestys 6). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Lauri Ihalaisen lausumaehdotus 2 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 101, ei 81; poissa 17 (äänestys 7). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Asian käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 273/2018 vp

Lakialoite LA 7/2015 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 32/2018 vp

Toinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 26.2.2019 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Matti Semi Anders Adlercreutzin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylätään. Lisäksi keskustelussa on Sirpa Paatero Matti Semin kannattamana tehnyt vastalauseen 1 mukaisen lausumaehdotuksen.

Selonteko hyväksyttiin.

Puhemies Paula Risikko: Hylkäysehdotuksesta on äänestettävä.

Hyväksyminen "jaa", hylkääminen "ei". Äänestyksen tulos: jaa 145, ei 33; poissa 21 (äänestys 8).

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 273/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen LA 7/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi.

Puhemies Paula Risikko: Lopuksi on päätettävä lausumaehdotuksesta.

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

Mietintö "jaa", Sirpa Paateron lausumaehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 115, ei 69; poissa 15 (äänestys 9). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Asian käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi osakesäästötilistä ja laiksi Finanssivalvonnasta annetun lain 40 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 279/2018 vp

Toimenpidealoite TPA 21/2017 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 36/2018 vp

Toinen käsittely, ainoa käsittely

Puhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn ja ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 26.2.2019 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Lauri Ihalainen Hanna Sarkkisen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylätään.

Selonteko hyväksyttiin.

Hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 126, ei 57; poissa 16 (äänestys 10).

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 279/2018 vp sisältyvät 1.—2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen toimenpidealoitteen hylkäämisestä. Asian käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tuloverolain ja rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 304/2018 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 34/2018 vp

Toinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Keskustelu asiasta päättyi 26.2.2019 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Timo Harakka Pia Viitasen kannattamana tehnyt vastalauseen mukaiset 3 lausumaehdotusta.

Selonteko hyväksyttiin.

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 304/2018 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi.

Puhemies Paula Risikko: Lopuksi on päätettävä lausumaehdotuksista.

Mietintö "jaa", Timo Harakan lausumaehdotus 1 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 113, ei 72; poissa 14 (äänestys 11). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Timo Harakan lausumaehdotus 2 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 114, ei 71; poissa 14 (äänestys 12). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Timo Harakan lausumaehdotus 3 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 102, ei 83; poissa 14 (äänestys 13). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Asian käsittely päättyi.

8. Kumotaan HE 124/2017 vp

Kansalaisaloite KAA 3/2018 vp

Valiokunnan mietintö StVM 32/2018 vp

Pöytäkirjan liite Lausumaehdotukset 26.2.2019 Liite 8A

Toinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Keskustelu asiasta päättyi 26.2.2019 pidetyssä täysistunnossa.

Arja Juvonen on Rami Lehdon kannattamana tehnyt lausumaehdotukset 1—8, jotka on monistettuna jaettu edustajille. Silvia Modig on Matti Semin kannattamana tehnyt lausumaehdotuksen, joka on monistettuna jaettu edustajille. Lisäksi on Mikaela Nylander Veronica Rehn-Kiven kannattamana tehnyt lausumaehdotuksen, joka on monistettuna jaettu edustajille. (Pöytäkirjan liite 8A)

Lisäksi Krista Mikkonen on Olli-Poika Parviaisen kannattamana ehdottanut, että kansalaisaloite hyväksytään ja aktiivimalli kumotaan vastalauseen 3 mukaisesti.

Selonteko hyväksyttiin.

Puhemies Paula Risikko: Krista Mikkosen ehdotus on vastoin eduskunnan aiemmin ensimmäisessä käsittelyssä tekemää päätöstä, joten kansalaisaloitteeseen KAA 3/2018 vp sisältyvien lakiehdotusten hyväksymisestä ei voida äänestää enää toisessa käsittelyssä.

Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä kansalaisaloitteeseen KAA 3/2018 vp sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi.

Puhemies Paula Risikko: Lopuksi on päätettävä lausumaehdotuksista.

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

Mietintö ”jaa”, Arja Juvosen lausumaehdotus 1 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 98, ei 87; poissa 14 (äänestys 14). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Arja Juvosen lausumaehdotus 2 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 98, ei 87; poissa 14 (äänestys 15). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Arja Juvosen lausumaehdotus 3 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 98, ei 87; poissa 14 (äänestys 16). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Arja Juvosen lausumaehdotus 4 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 98, ei 87; poissa 14 (äänestys 17). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Arja Juvosen lausumaehdotus 5 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 98, ei 87; poissa 14 (äänestys 18). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Arja Juvosen lausumaehdotus 6 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 97, ei 87; poissa 15 (äänestys 19). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Arja Juvosen lausumaehdotus 7 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 98, ei 87; poissa 14 (äänestys 20). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Arja Juvosen lausumaehdotus 8 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 97, ei 85; poissa 17 (äänestys 21). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Silvia Modigin lausumaehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 100, ei 80, tyhjiä 4; poissa 15 (äänestys 22). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Mikaela Nylanderin lausumaehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 109, ei 76; poissa 14 (äänestys 23). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Pöytäkirjaan merkittiin seuraava ilmoitus: Anders Adlercreutz /r tarkoitti äänestää tyhjiä Silvia Modigin lausumaehdotuksesta.

Asian käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Jehovan todistajien vapauttamisesta asevelvollisuuden suorittamisesta eräissä tapauksissa annetun lain kumoamisesta ja asevelvollisuuslain 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 139/2018 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 5/2018 vp

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

Pöytäkirjan liite Lausumaehdotus 26.2.2019 Liite 9A

Toinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Keskustelu asiasta päättyi 26.2.2019 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Silvia Modig Krista Mikkosen kannattamana tehnyt lausumaehdotuksen, joka on monistettuna jaettu edustajille. (Pöytäkirjan liite 9A)

Selonteko hyväksyttiin.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 139/2018 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi.

Puhemies Paula Risikko: Lopuksi on päätettävä lausumaehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, Silvia Modigin lausumaehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 153, ei 27; poissa 19 (äänestys 24). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Asian käsittely päättyi.

10. Maksuton toisen asteen koulutus kaikille

Kansalaisaloite KAA 5/2018 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 17/2018 vp

Pöytäkirjan liite Lausumaehdotus 26.2.2019 Liite 10A

Ainoa käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsitteilyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 17/2018 vp. Keskustelu asiasta päättyi 26.2.2019 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Pilvi Torsti Jukka Gustafssonin kannattamana tehnyt vastalauseen mukaisen lausumaehdotuksen. Lisäksi on Ritva Elomaa Sami Savion kannattamana tehnyt lausumaehdotuksen, joka on monistettuna jaettu edustajille (Pöytäkirjan liite 10A).

Selonteko hyväksyttiin.

Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen kansalaisaloitteeseen KAA 5/2018 vp sisältyvän ehdotuksen hylkäämisestä. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvät lausumaehdotukset.

Puhemies Paula Risikko: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdyistä lausumaehdotuksista.

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

Mietintö ”jaa”, Pilvi Torstin lausumaehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 111, ei 72; pois-
sa 16 (äänestys 25). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Ritva Elomaan lausumaehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 98, ei 86; pois-
sa 15 (äänestys 26). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Asian käsittely päättyi.

11. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 101/2018 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi sosiaali- ja terveysvaliokunnan varajäseneksi edustaja Timo Kallin.

12. Vammaisten henkilöiden välttämättömän avun ja tuen kilpailuttamisen lopettaminen

Kansalaisaloite KAA 2/2018 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 35/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 35/2018 vp. Valiokunta ehdottaa, että lakiehdotus hylätään.

Keskustelu

14.29 **Martti Mölsä sin** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Talousvaliokunnan mietintö kansalaisaloitteesta koskien vammaisten henkilöiden välttämättömän avun ja tuen kilpailuttamisen lopettamista on kysymyksessä tällä kertaa.

Arvoisa puhemies! Tämän kansalaisaloitteen taustalla on ajatus siitä, että hankintalainsäädännön mukainen kilpailuttaminen ei ole toimiva eikä inhimillisesti tai kansantaloudellisestikaan kestävä tapa järjestää vammaispalveluita. Samalla vaarantuu vammaisten osallisuuden toteutuminen heidän elämäänsä olennaisesti vaikuttavissa päätöksissä. Myöskään tarvittavia oikeussuojakeinoja ei ole käytävissä asianomaisaseman puuttuessa.

Talousvaliokunta pitää aloitteessa esille nostettuja kysymyksiä tärkeinä ja ajankohtaisina. Aloitteesta ilmenevät ongelmat edellyttävät toimivaa sääntelyä ja yhteiskunnallisesti ja inhimillisesti kestäviä toimintamalleja. Nyt käsiteltävä kansalaisaloite on tärkeä keskustelunavaus vammaispalvelujen laadun turvaamiseksi. Talousvaliokunnan arvioinnin lähtökohtana on se, millä tavoin asiaa on voimassa olevassa hankintalaissa säännelty, millä tavoin hankintalaki mahdollistaa kansalaisaloitteen tavoitteiden toteutumisen ja aiheutuuko aloitteesta lainsäädännön muutostarpeita.

Esityksessä ehdotetaan vammaispalvelut suljettavaksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (hankintalaki) soveltamisalan ulkopuolelle. Tätä toteutetaisiin lisäämällä lain 9 §:ään soveltamisalarajaus, jossa todettaisiin, että ”tätä lakia ei sovelleta sellaisten vammaispalveluiden hankintaan, joissa on kyse vammaisten henkilöiden

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

välttämättömän huolenpidon ja tuen tarpeesta ja tarpeeseen liittyvistä palveluista asumisessa ja jokapäiväisessä elämässä”.

Arvoisa puhemies! Vaikka voimassa oleva hankintalaki tarjoaa varsin laajan keinovalikoiman, joka mahdollistaa vammaisten henkilöiden oikeuksien turvaamisen, tätä ei lain soveltamiskäytännössä ole aina pystytty riittävästi toteuttamaan. Talousvaliokunta katsoo, että tämä edellyttää nykyistä selkeämpää ja kattavampaa ohjeistusta ja neuvontaa lain soveltamisesta. Vammaispalveluiden järjestämisen osaamista tulee edistää valtakunnallisesti. Kyse ei ole vain hankintalainsäädännön mukaisten menettelyjen osaamisesta, vaan oikean järjestämistavan valinnasta: järjestämistapa voi olla myös muu kuin hankintalain mukainen kilpailutus.

Talousvaliokunta pitää lisäksi tärkeänä, että lainsäädännön tarjoamien oikeussuojakeinojen riittävyttä selvitetään. Samassa yhteydessä tulee selvittää sosiaali- ja terveyspalveluja koskevan lainsäädännön muutostarpeita vammaispalveluiden laadun ja jatkuvuuden turvaamiseksi.

Talousvaliokunta esittää näiden näkökohtien osalta sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausuntoesitykseen perustuvaa lausumaa mutta katsoo, että lausumaa tulee täydentää nimenomaisella maininnalla sosiaali- ja terveyspalveluita koskevan lainsäädännön muutostarpeista ja hankintoja koskevasta ohjeistuksesta. Lisäksi lainsäädäntöehdotusten laadun turvaamiseksi tulee työryhmän työlle varata riittävästi aikaa. Ehdotukset tulee kuitenkin valmistella viipymättä. Tästä valiokunnan lausumaehdotus 1, josta kuulemme myöhemmin.

Arvoisa puhemies! Talousvaliokunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan arvioon siitä, että vammaisten osallisuutta ja itsemääräämisoikeutta tulee vahvistaa osana asiakkaan ja potilaan itsemääräämisoikeutta koskevan lainsäädännön valmistelua, ja esittää sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausunnon mukaista lausumaa asiasta. Valiokunnan lausumaehdotus 2, josta kuulemme myöhemmin.

Palveluntarjoajien ja asiakkaiden yhdenvertaisuuden kannalta on tärkeää varmistaa myös kilpailuneutraliteetin toteutuminen. Lainsäädännön, sen soveltamisen ja lupa- ja valvontakäytäntöjen tulee olla johdonmukaisia ja turvata sekä palveluiden laatu että tasa-arvoiset lähtökohdat erilaisille palveluntuottajille. Tässä tulee huomioida myös pienempien palveluntarjoajien tosiasialliset mahdollisuudet toimia markkinoilla tasavertaisesti. Ja tästä valiokunnan lausumaehdotus 3.

Arvoisa puhemies! Talousvaliokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hylkää kansalaisaloitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen ja että eduskunta hyväksyy kolme lausumaa. Ja nyt mennään niihin lausumiin.

1. lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto nimittää asiantuntijaryhmän, jossa ovat mukana aloitteen tekijöiden ja vammaisjärjestöjen edustajat, arvioimaan ja valmistelemaan viipymättä tarvittavat säädösmuutokset, joiden avulla turvataan vammaisten henkilöiden osallisuus ja oikeussuojakeinot heitä koskevassa päätöksenteossa. Lisäksi asiantuntijaryhmän tulee selvittää sosiaali- ja terveyspalveluja ja hankintalainsäädäntöä sekä niihin liittyvää neuvontaa ja ohjeistusta koskevat muutostarpeet sosiaali- ja terveyspalvelujen, mukaan lukien Kansaneläkelaitoksen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen, hankintojen kehittämiseksi. Tarvittavat säädösmuutokset on annettava eduskunnalle mahdollisimman pian.”

2. lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että vammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeutta ja osallisuutta vahvistetaan osana asiakkaan ja potilaan itsemääräämisoikeutta koskevan lainsäädännön valmistelua.”

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

3. lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittää ja varmistaa vammaispalveluiden tarjoamisen edellytyksiin, kuten toimintoja koskeviin vaatimuksiin, liittyvän lainsäädännön tarkoituksenmukaisuuden ja siihen liittyvän ratkaisu- ja valvontakäytännön yhtenäisyyden palvelujen käyttäjien yhdenvertaisuuden ja palveluntarjoajien tasavertaisten kilpailuedellytysten turvaamiseksi.”

Todettakoon vielä erikseen, että talousvaliokunnan hylkäävän päätösehdotuksen taustalla on hankintalaki, jonka sisällön reunaehdoja määrittävät EU:n hankintadirektiivit. Nyt käsiteltävän aloitteen kannalta keskeistä on, että EU:n hankintadirektiivit määrittävät myös vammaispalvelujen näkökulmasta soveltamisalan, johon hankintalainsäädäntöä on sovellettava. Direktiivin mukaan sosiaalipalveluja ja muita erityisiä palveluja koskevat hankintasopimukset on tehtävä kilpailuttamissäännösten mukaisesti, ja vammaisille henkilöille tarkoitettut palvelut kuuluvat liitteessä lueltuihin palveluihin. Talousvaliokunta pitää selvitettyinä, että vammaisten henkilöiden palvelut kuuluvat hankintadirektiivin soveltamisalaan eikä niitä siten ole mahdollista sulkea kansallisen hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle. Tämä ei kuitenkaan merkitse pakkoa toteuttaa palveluita julkisena hankintana.

Arvoisa puhemies! Aikoinaan luulin, että kansalaisaloitteilla ei ole mitään merkitystä, mutta erehdyin. Olin väärässä. Tämä lakialoite on näyttänyt voimansa: kansalaisilla on valtaa, jos eduskunnan lainsäädäntövalta ei näe kivimuurien läpi kansan syviä rivejä. [Timo Heinonen: Oikein!] Siis tämä kansalaislaki on näyttänyt voimansa, ja seuraavan eduskunnan on tehtävä tarvittavat korjaukset lainsäädäntöön. Eläköön! [Naurua]

Puhemies Paula Risikko: Annetaan ministerin vastata nyt tässä vaiheessa. Olkaa hyvä, enintään viisi minuuttia.

14.39 Työministeri Jari Lindström: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos valiokunnalle ja puheenjohtaja Mölsälle tämän asian esittelystä ja tämän vaikean asian tosi asiallisesta käsitelystä. Tätä kansalaisaloitetta on kiittäminen siitä, että se on nostanut esiin tärkeitä kysymyksiä näitten palvelujen järjestämistavasta ja laadusta ja on myös lisännyt tietoisuutta siitä, mistä tässä kaikessa on kysymys.

Minä olen itse käynyt tosi paljon keskustelua muun muassa vammaisjärjestöjen kanssa pitkän aikaa näistä haasteista, joita on koettu tämän hankintalain osalta, ja toisaalta sitten näitten palvelujen järjestämisestä, miten tässä hommassa pitää edetä ja mikä on tavallaan se oikea syy, onko se hankintalaki vai onko se syy jossain muualla. No, palvelujen käyttäjiä ja heidän läheisiään on joka tapauksessa palvelujen suunnittelussa ja sitten laatuvaatimusten asettamisessa kuultava. Vaikkei nyt sitten ihan kaikkia toiveita aina pystytäkään toteuttamaan, niin kyllä uskon, että asioitten hyvällä ja huolellisella järjestämisellä näitä toiveita pystytään nykyistä paremmin huomioimaan.

Vammaispalvelujen järjestämisen tavoissa kunnalla on erilaisia vaihtoehtoja: omatuo-tanto, palveluseteli taikka sitten kilpailuttamalla hankitut ostopalvelut. Kunnan tuleekin nyt aiempaa tarkemmin pohtia sitä, minkä tuotantotavan se sitten valitsee. Hyvä, että tätä keskustelua käydään myös asiakkaitten kanssa siitä, mikä on oikea tapa järjestää nämä palvelut. Myös silloin, kun kilpailutetaan hankintoja, voidaan antaa tilaa asiakkaiden valinnanvapaudelle. Esimerkiksi kun käytetään puitejärjestelyä, niin voidaan valita sen yhden palvelun sijasta useampia vaihtoehtoisia palveluntarjoajia, joista asiakas voi sitten valita sen haluamansa.

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

Hankintalaki mahdollistaa myös yksilöperusteiset suoramarkinnat semmoisissa tapauksissa, kun siihen on joku asiakkaan elämäntilanteesta tai muusta seikasta johtuva syy. Tällainen voi olla esimerkiksi asiakkaan ja hoitajan välinen hoitosuhde, kuten vaikeavammaisen potilaan tarve käyttää omaa tuttua hoitajaansa. Tähän hyvään hankintatapaan kuuluu, että asiakkaita kuunnellaan nimenomaan palvelun sisällön määrittelyssä ja laatu otetaan asianmukaisesti huomioon näitä valintakriteereitä asetettaessa. Hankintalaissa on tästä selkeä kirjaus, ja laadun määrittelystä vastuullisen ostajan on tämä seikka otettava huomioon.

Hankintalaki mahdollistaa jo nyt hyvin pitkät sopimukset ja toistaiseksi voimassa olevan eli käytännössä pysyvän hoitosuhteen. Laki ei siten vaadi kilpailutettavaksi uudelleen jo kertaalleen kilpailutettuja palveluita, mutta hankintalaki edellyttää sote-palveluitten osalta, että jos palvelu kilpailutetaan vain hinnalla, niin hankintayksikön tulee silloin perustella, miten sen laatu on tullut huomioiduksi, ja tämä velvoite pakottaa kaikki hankkijat perusteellisesti pohtimaan sitä, minkä arvon ne asettavat hinnalle valintaperusteena. Laatuvaatimusten toteutumista on valvottava sen koko sopimuskauden ajan.

Kunnilla on paljon kilpailutuksen osaamista, mutta edelleen tarvitaan lisää tietoa ja hyviä esimerkkejä onnistuneista, laadukkaista tavoista toimia. Ja senpä takia on erinomaista, että ensi viikolla me saamme käynnistettyä tällaisen tätä asiaa tukevan valtakunnallisen koulutuskierroksen kaikille sote-hankkijoille ja palveluntuottajille. Me olemme tässä tehneet hyvää yhteistyötä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa, ja tämä kierros lähtee kiertämään. Sitten meillä on käytössä keinoverkosto, jonka osaamista voidaan käyttää.

Minun mielestäni kaikkien tämä keskustelu on mennyt oikeaan suuntaan. Vaikka tässä esitetään tämän kansalaisaloitteen hylkäämistä, niin tämä kansalaisaloite on tehnyt minun mielestäni ison palveluksen vammaisjärjestöille ja myös hankintalaille. Toivottavasti tämä esimerkki osoittaa sen, että kansalaisaloitejärjestelmä toimii ja sillä voidaan vaikuttaa. — Kiitos.

Puhemies Paula Risikko: No niin, otetaan tähän muutama vastauspuheenvuoro ensiksi ja sieltä ensiksi vaikka edustaja Elo.

14.43 Simon Elo sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan kiittää ensinnäkin kansalaisaloitteen laatijoita hyvästä ja merkityksellisestä työstä ja tietysti myös ministerin mainitsemia vammaisjärjestöjä hyvästä yhteistyöstä tämän prosessin aikana sekä sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausunnon osalta että nyt talousvaliokunnan mietinnön osalta.

Omalla pikkusiskollani on Downin syndrooma, ja sitä kautta tietysti koko elämän ajan olen voinut nähdä aika läheltä, mikä tilanne esimerkiksi kehitysvammaisten osalta Suomessa on, ja parempaan suuntaan hänenkin elämänsä aikana on menty, mutta haasteita kyllä edelleen on. Ennen kaikkea se liittyy siihen, että meillä on kolmisensataa kuntaa, joissa voi olla jopa 300 erilaista ratkaisua tai asennetta. Entä jos olisi ne 18 maakuntaa? Pääsemmekö siihen tilanteeseen, että pääsemme sen kokemaan? Sekin jää nähtäväksi.

Mutta tämän mietinnön mukaan on tärkeää se, mihin sosiaali- ja terveysvaliokunta lausunnossaan kehottaa ja mihin ministeri viittasi: että kunnat käyttäisivät enemmän sitä yksilöperusteista suoramarkintaa palvelujen hankinnassa silloin, jos nimenomaan palveluntarjoajan vaihtaminen olisi ihmisen kannalta erityisen epätarkoituksenmukaista, niin kuin tässä todetaan. Nämä ovat niitä tilanteita, joihin minun käsittääkseni nimenomaan vam-

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

maisjärjestötkin ovat halunneet puuttua, ja olenkin iloinen, että tämä mietintö on yksimielinen. Tälle kehitykselle, mihin mietinnössä viitataan, on tämän eduskunnan laaja tuki kaikkien puolueiden osalta.

14.45 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan myöskin yhtyä kiitoksiin paitsi tämän kansalaisaloitteen tekijöille myöskin vammaisjärjestöille. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausunto oli yksimielinen, ja talousvaliokunnalta tuli myöskin hyvä mietintö, jossa on nämä velvoittavat ponnet. Haluan uskoa, että näitten ponsien kautta ja erityisesti tämän asiantuntijatyöryhmän asettamisen kautta oikeasti pääsemme nyt sitten pureutumaan niihin todellisiin ongelmiin, mitkä tällä hetkellä meillä ovat liittyneet vammaisten elinikäisten palveluitten kilpailuttamiseen. Toki varmasti myöskin se keskustelu, mitä on käyty vanhuspalveluista, aika hyvin heijastaa näitä samantyyppisiä asioita, mitkä ovat tulleet esille.

Tässä keskustelussa on hyvin tullut esille se, miten voidaan järjestää palvelut omana tuotantona ja palveluseleillä, ja sitten tullaan kilpailutuksiin ja laatukriteereihin ja näihin. Ehkä haluaisin nostaa vielä myöskin vielä tämän niin sanotun sgein elikkä yleistä taloudellista etua sisältävät palvelut ja tämän erottelun, että meillä pitäisi näitä elinikäisiä palveluita pystyä myöskin EU-lainsäädännön näkökulmasta katsomaan siitä vinkkelistä, että ne eivät ole sen tyyppisiä palveluita, joita pitäisi välttämättä ollenkaan kilpailuttaa. Täällä ministeri kyllä hyvin toi esille myöskin niitä seikkoja, jotka saattavat liittyä esimerkiksi asiakkaan vammaan ja sen tyyppisiin erityistarpeisiin, jotka voivat jättää [Puhemies koputtaa] nämä kilpailutuksen ulkopuolelle.

Mutta kaiken kaikkiaan [Puhemies: Minuutti!] täytyy toivoa, että näitten ponsien mukaan sitten tullaan tulevaisuudessa, ja tuleva hallitus tulee, menettelemään.

Puhemies Paula Risikko: Minuutti on siis aikaa.

14.46 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ajatellaan asumiseen liittyviä palveluita, niin silloin puhutaan ihmisten kodeista. Kukaan meistä ei haluaisi suostua kodin valinnassa siihen, miten tällä hetkellä kilpailutuksissa toimitaan vammaisten kohdalla. Auttaisikohan asian sisäistämässä, jos puhuisimme yhteiskodeista mieluummin kuin asumispalveluyksiköistä? Kaikkein epäinhimillisintä on se, että toistuvien kilpailutusten takia osa vammaisista joutuu muuttamaan kodistaan pois ja samalla katkeavat monet tärkeät ihmissuhteet. On hyvä tiedostaa, että hankintalakikaan ei esimerkiksi velvoita uudelleen kilpailuttamiseen asumispalveluissa, mutta tätä ei vain edelleenkaan tunnuta riittävästi ymmärrettävän, eikä sitä ole sisäistetty.

14.47 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen samaa mieltä kuin edellinen puhuja, edustaja Mäkisalo-Ropponen, että vammaisten kohdalla on erityisen tärkeää, että heillä on pysyvät ihmissuhteet ja että se on heidän kotinsa. Ja kaikki ne toimenpiteet, mitkä erottavat tämän pysyvän kodin ja pysyvät hoitosuhteet, saattavat viedä pahastikin tilannetta taaksepäin.

Mutta kysyisin ministeriltä: Millä tavalla tulevaisuudessa tullaan määrittelemään laatu, se, kuka tekee kuinka laadukasta työtä? Tuleeko siihen joku rekisteri, vai millä tavalla voidaan sitten ikään kuin yleisen näkemyksen perusteella todeta nämä laatukriteerit? Ettei

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

vaan käy niin, että ne laatukriteerit määritellään kuitenkin tarjouskilpailuissa ja käytännössä kaikki saavat täydet pisteet.

14.48 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Erityiskiitos aloitteen tekijöille ja allekirjoittaneille — yli 72 000 allekirjoitusta aloite sai ja on erittäin ymmärrettävä. Olen itse työskennellyt vuosia ikääntyneiden kehitysvammaisten parissa ja tunnen sen tilanteen ja tiedän, että kotihan se on niille ihmisille, jotka siellä asuvat. Se voi olla juuri vaikkapa ryhmäkoti, ja sellaisessa itse työskentelin.

Olen Espoosta ja tein vuonna 2016 siellä valtuustokysymyksen liittyen hankintalain kilpailuttamiseen osaamiseen. Miten, ministeri, veisitte sitä viestiä tuonne kuntiin ja maakuntiin, kaupunkiin, kuinka sitä hankintalakia on mahdollista käyttää näissä kilpailutustilanteissa ja mennä oikeasti se laatukärki edellä? Ei aina tarvitse ostaa sitä halvinta, ja kyllä näkisin, että juurikin näissä vammaisten ihmisten asumispalveluissa sen kilpailuttamisen tulisi olla se viimeinen vaihtoehto. On tärkeää, että jatkuvuus, pysyvyys säilyy.

14.49 Matti Semi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä vammaisten asia on tärkeä asia. Jäin kuitenkin miettimään tämmöistä tähän liittyvää asiaa, mikä liittyy siihen, että kun vammaisen ottaa henkilökohtaisen avustajan, niin hänestä tulee silloin työnantaja ja hänelle tulee ne työnantajavelvoitteet siihen mukaan. Toisaalta sitten on käynyt näin, kun on olemassa tämä järjestäytynyt työnantaja, että jos tämä vammaisen järjestäytyy tähän Hetaan elikkä henkilökohtaisten avustajien työnantajajärjestöön, niin silloinhan kunta joutuu maksamaan tälle henkilökohtaiselle avustajalle TESin mukaisen palkan, mutta jos vammaisen ei ole järjestäytynyt, niin silloin kunta voi käyttää muita työehtosopimuksia ja näin alipalkata tämmöistä avustajaa. Kysyisinkin ministeriltä: onko kiinnitetty huomiota tämmöiseen asiaan, kuinka saadaan nämä kunnat tavallaan toimimaan niin, [Puhemies koputtaa] etteivät ne toimi viltteinä työnantajina viltteillä markkinoilla, vaan ne olisivat työnantajajärjestöjen mukaisessa palkkausjärjestelmässä?

14.50 Olli-Poika Parviainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä kansalaisaloite on äärimmäisen tärkeä, kuten kaikki olemme todenneet, ja vammaiskysymykset ovat ihmisoikeuskysymyksiä mitä suurimmassa määrin. Siksi niihin täytyy suhtautua myös sillä vakavuudella.

On hyvä, että hankintalaki ei pakota katsomaan pelkkää hintaa. Mutta kun tiedämme kuntien taloudellisen tilanteen Suomessa ja tiedämme myös sen, että mahdollisiin tuleviin maakuntiin ei ole tulossa mitään pikavoittoja talouspuolella, niin vaikka on mahdollista tehdä kilpailutuksia niin, että hintakriteeri ei ylikorostu, niin pelkään kuitenkin, että hintakriteeriä tullaan edelleen jatkossakin korostamaan, ellei siihen tiukasti puututa. Se, että pitää perustella erikseen hinnan käyttäminen ensisijaisena kriteerinä tai jopa hinnan ylipainottaminen, ei välttämättä vielä riitä, sillä kokemukseni kuntamaailmasta muistuttaa siitä, että kunnat kyllä keksivät niitä perusteluita, kun niiden on pakko. Ja jälleen päästään siihen rahoitukseen.

Toivoisin, että ministeri avaisi vielä lisää sitä, miten varmistamme aidosti, että vammaisten asumispalvelut turvataan.

14.52 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vammaisten elämän mittaiset välttämättömät palvelut, avut ja myös koti ovat sellaisia, että niihin pi-

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

tää löytää malli, että ei tarvitse esimerkiksi viiden vuoden välein kilpailuttaa niitä lähimpiä tukihenkilöitä, jotka mukana elämässä ovat. On arvokasta, että kansalaisaloitteilla voidaan muuttaa Suomea inhimillisempään suuntaan, ja kiitos vammaisjärjestöille, aloitteen tekijöille ja myös valiokunnalle hyvästä työstä. Tässä on jälleen kerran yksi osoitus siitä, että nämä ponnet vievät itse asiassa näitä kansalaisaloitteita usein siihen suuntaan, mihin ihmiset ovat toivoneet. Elinikäiset palvelut pitää saada sellaisiksi, että ihmiset voivat asua kodeissaan mahdollisimman pitkään. Hinta ja laatu, joista on tänään puhuttu, ovat näitä kilpailutuksen arvokkaita tekijöitä, mutta niin ovat myös ihmisen omat toiveet, ja silloin palveluseteli on tietysti erinomaisen hyvä hankintamalli ihmiselle, että hän voi tehdä myös omia valintoja läheistensä kanssa.

14.53 Markku Rossi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kansanedustaja Antti Rentola puhui 1918 hallitusmuotokysymyksen yhteydessä, että on havaittavissa selkeästi raitistumista tähän suomalaiseen tasavaltalaiseen järjestelmään. Hän puhui niille, jotka ehkä olivat olleet toista mieltä. Olen iloinen, kun edustaja Mölsä talousvaliokunnan puheenjohtajana otti kantaa myös tähän kansalaisaloitteenäkökulmaan. Voi sanoa, että ehkä koko meidän eduskuntammekin puitteissa on tapahtunut tietyn tyyppistä raitistumista tätä koko kansalaisaloitejärjestelmää kohtaan. Siitä on tullut eittämättä osa suomalaista demokratiaa. Vaalitaan sitä, viedään sitä eteenpäin, ja eduskunta kyllä sitten osaa arvioida, mitkä aloitteet ovat kohdallaan, kuten nyt sitten tämäkin kyseessä oleva kysymys.

Todellakin kysymys on, kun puhutaan vammaisista ihmisistä, jotka tarvitsevat enemmän palveluita kuin me muut, myös ihmisarvosta ja ihmisoikeuksista. Se edellyttää silloin ilman muuta, että myös hankintapäätösten yhteydessä pyydetään esimerkiksi eri kunnissa olevilta vammais- tai vanhusneuvostoilta lausuntoja, jotta kuullaan, jotta saadaan tietoa, mitä mieltä kustakin kysymyksestä sitten niiden palveluiden käyttäjät itse ovat. Aina ei ole kysymys edes rahasta vaan siitä, kuinka asioita toteutetaan, ja tässä suhteessa päätöksentekijöiden on ilman muuta aina hyvä kuulla kansalaisia.

14.54 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan kyllä ilmaista iloni siitä, että tämän aloitteen periaatteet tulevat toteutumaan. Näin täytyy olla. Se on oikeudenmukaista ja ainoa oikea tie. Haluan myös nostaa hattua sille sisukkuudelle, jota esimerkiksi aloitteen toimeenpanija Markku Virkamäki ja nämä järjestöt ovat jo vuosia omanneet kertoessaan tätä ongelmaa ja puhuessaan tästä laajasti, tehdessään työtä. Se on todella hieno asia, ja arvostan sitä kovasti. Viimeksi sain ihastuttavia terveisiä myös Tampereen OmaPolun väeltä, jotka toivat ihan virallisesti tänne eduskuntaan asti tätä, ja yhdessä totesimme, että aloite varmasti myönteisessä hengessä etenee.

Eli, puhemies, tässä puheenvuorossani haluan vain sanoa, että tämä on merkittävä päivä ja on tärkeää myös huolehtia siitä, että tämä menee loppuun asti. Ja täällä on puhuttu vaikkapa resursseista: meidän on huolehdittava, meillä on velvoite huolehtia siitä, että ihmisarvon edelle ei saa mennä voitontavoittelu ja että löytyy resursseja huolehtia meidän vammaisistamme, ikäihmisistämme ihmisarvoisella tavalla.

14.55 Johanna Karimäki vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan lämpimästi kiittää kansalaisaloitteen tekijöitä ja vammaisjärjestöjä tästä tärkeästä työstä, että vammaisten kaltoinkohtelu hoivapalveluissa on nyt tullut näkyväksi. Ministeri käytti hyvän puheenvuoron siitä, että hankintalaki ei edellytä kilpailuttamista, ovathan vammaisten

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

palvelut hyvin herkkiä jokaisen arkipäivän palveluita ihmiseltä ihmiselle, jotka turvaavat sen hyvän ja turvallisen arjen, ja niissä lämpö ja jatkuvuus ovat niin olennaisen tärkeitä. Mutta nyt kun meillä näitä ongelmia jatkuvasti on ollut, niin on selvää, että nykykäytäntö ei tällaisenaan voi jatkua. On erittäin hyvä, että talousvaliokunta teki nämä kolme tärkeää pontta, joiden pohjalta työ voi jatkua tämän eduskunnan yhtenäisen vahvan tahdon siivittämänä. Kysynkin teiltä, ministeri: pystyttekö käynnistämään heti näitten ponsien mukaisen työryhmien työskentelyn ja selvitykset?

14.56 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin haluan kiittää lämpimästi aloitteen tekijöitä ja samalla todeta, että on toki surullista, että tällainen kansalaisaloite on alun alkaen edes jouduttu tekemään. Eikö ole väärin, että sivistyneessä hyvinvointiyhteiskunnassa vaivaisimmat joutuvat taistelemaan omien ihmisoikeuksiensa puolesta, eikä niin, että heidän ihmisoikeutensa olisivat ensimmäisinä turvatut?

Joka viikko tulee esiin epäkohtia: nyt viikko sitten tieto vammaisten fysioterapioiden kilpailutuksesta ja aikaisemmin esimerkiksi kuurojen tulkkauspalveluiden katastrofista, josta on kanneltu myös oikeuskanslerille. On tietenkin erinomaista, että nyt olemme kaikki yhtä mieltä siitä, että korjauksia täytyy tehdä — sen jälkeen, kun tuhansien ihmisten elämä on pilalla ja turvattomuus ja epävarmuus ovat lisääntyneet.

Tuleva hallitus saa korjata menevän hallituksen virheitä, mutta se iso haaste on tässä, kykenemmekö muuttamaan ajattelutapaamme, etteivät kaikkein heikoimmassa asemassa olevat suomalaiset joudu tämän markkinamallin uhreiksi. Tämä on iso haaste paitsi menevälle niin myös tulevalle hallitukselle.

14.58 Arto Pirttilahti kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Voin yhtyä edustaja Viitasen kanssa kiitoksiin näille ryhmille, jotka tätä asiaa ajoivat; varsinkin Markku Virkamäen nimi tuli esille. Erittäin sitkeä työ, ja hienoa, että saatiin tämä käsiteltyä nyt tämän hallituksen aikana.

Oikeastaan kaksi näkökohtaa:

Ihan selkeästi tuli esille, että meillä on eroa lain tulkinnan ja sitten sen välillä, mitenkä lakia toteutetaan kentällä. Varsinkin tämän hankintalain toteuttamisessa, tietenkin niissä ponsissakin: kuntien ja kaupunkien tulisi katsoa paras tapa, miten se toteutetaan.

Toinen asia, joka nousi esille, oli myös tämä, millä tavalla tulkitaan julkisen ja yksityisen puolen, esimerkiksi kiinteistön mitoituksissa olevia asioita, niin että jos siellä toimii julkinen puoli, niin samoissa tiloissa ei samoilla ehdoilla voi toimia yksityinen toimija. Tämäkin on siellä ponnassa huomioitu. Toivotaan, että nämä nykyisenkin lain pohjalla olevat asiat tulkittaisiin siitä näkökulmasta, mikä on asiakkaan hyväksi — ja tässä asiassa vammaisten hyväksi.

14.59 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan myös omasta ja sosiaalidemokraattisen eduskuntaryhmän puolesta kiittää tämän aloitteen alullepanijoita. He ovat tehneet valtavan työn tuolla tuulessa ja tuiskussa. Itsekin olen monta kertaa tuolla Vantaalla markkinoilla heitä tavannut ja kohdannut. Haluan myös esittää kiitokset valiokunnalle siitä, että kerta kaikkiaan tämä työ ei mennyt hukkaan vaan tämä on hyvä osoitus siitä, että arvokkaalla tavalla tässä eduskunnassa on mahdollista käsitellä kansalaisaloitteita niin, että ne viedään eteenpäin.

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

Meillähän on useita esimerkkejä. Hyvä, että vaikka toisen asteen maksuttomuus -aloitteen käsittely oli vähän toisenlaista, niin nyt tässä aloitteessa talousvaliokunnassa löydettiin yhteiset ponnet. On tärkeää, että itsemääräämisoikeus, joka on ihmisoikeuden ja ihmisarvon ytimessä, taataan ihan jokaiselle omasta taustasta tai mahdollisuuksista riippumatta. Sen takia on tärkeää, että nyt näiden ponsien mukainen työ lähtee välittömästi eteenpäin. [Puhemies koputtaa] SDP:llä on vahva tuki tälle työlle.

15.00 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minäkin haluaisin esittää suuret kiitokset tämän aloitteen vireillepanijoille ja kaikille heille, jotka tekevät arvokasta, sitkeää työtä vammaisten henkilöiden hyvinvoinnin eteen, ja samaan hengenvetoon sanoa, että on kyllä ollut pöyristyttävää kuulla niitä monia uutisia ja kuulla kentältä niistä monista tilanteista ja monista tapahtumista, millä tavalla vammaisten ihmisten asioita on hoidettu, kuinka suuria puutteita siellä on ollut. Mutta toivotaan, että tähän tulee pikaisimmin parannus ja muutos, koska vammaisiin henkilöihin liittyen on paljon, paljon potentiaalia, ja siellä on paljon asioita sen suhteen, kuinka he voivat paremmin toimia ja elää yhteiskunnassa.

Vammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeutta ja osallisuutta tulee vahvistaa, ja niin kuin sanottu, sosiaali- ja terveystaloudessa pitkään käsitelimme tätä asiaa, ja sitten talousvaliokunnan päätöksiin tulivat onneksi nämä lausumat, joilla asetetaan myös tämä asiantuntijaryhmä, [Puhemies koputtaa] johon kutsutaan sitten näitä aloitteen tekijöitä ja vammaisjärjestöjen edustajia. Ajattelisin, että nopeasti saadaan näihin kuitenkin muutoksia.

Puhemies Paula Risikko: Vielä edustaja Strand, ja sitten ministerillä muutama minuutti.

15.01 Joakim Strand r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Jag vill också självt passa på att tacka initiativtagarna.

Haluan kiittää aloitteen tekijöitä. Vammaisten henkilöiden osallisuutta ja itsemääräämisoikeutta sekä oikeutta valita asuinpaikkansa tulee ehdottomasti vahvistaa. Kilpailuttaminen on usein huono tapa järjestää palveluita silloin, kun puhutaan aidosti ihmisten kodeista.

Det är människors hem och nära sociala relationer vi pratar om. Därför är det utmärkt att också ekonomiutskottet här förutsätter att statsrådet utnämner en expertgrupp med företrädare också för dessa initiativtagare och funktionshindersorganisationerna för att så snabbt som möjligt se över lagstiftningen till denna del. Man brukar säga att ett samhälles civilisationsgrad mäts utgående från sättet på vilket man tar hand om dem som är i störst behov av stöd.

Puhemies Paula Risikko: Sitten ministeri. Olkaa hyvä, 5 minuuttia enintään.

15.02 Työministeri Jari Lindström: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos palautteesta. Tämä on osoitus siitä, että tämä talo kykenee kyllä olemaan riitelemättäkin, ja on ollut hieno huomata, että tämä on yksimielinen. Vaikka tässä esitetään hylkäämistä, tämä itse asia menee eteenpäin. Siitä on syytä olla kyllä tyytyväinen.

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

Täällä itse asiassa aika moni — esimerkiksi edustaja Eestilä ja edustaja Juvonen — puheenvuorossaan nosti tavallaan tämän, miten tulevaisuudessa nyt sitten määritellään nämä kriteeristöt ja miten tämä kilpailutuksen osaaminen ja tieto kuntiin menisi. Tuossa sanoin jo, että itse asiassa 6. päivä maaliskuuta käynnistyy valtakunnallinen koulutuskierrös, jossa sitten käydään seikkaperäisesti läpi kaikki tämä, mikä tähän liittyy, kuinka ja millä ehdoilla voidaan tehdä hyvä, laadukas hankinta. Meillä on paljon hyviä esimerkkejä kunnista, joissa tämä osataan, mutta on myös kuntia, joissa on vielä puutteita osaamisessa. Usein saattaa olla niin, että hankintayksikkö voi olla yksi henkilö, ja ei ole välttämättä semmoista porukkaa sitä asiaa tekemässä. Levitetään näitä hyviä käytäntöjä ja seurataan sitten tietenkin sitä, minkälaisia kokemuksia tästä on saatu.

Ja tietysti tämä pelkkä hinta ja sen tuijottaminenhan on se, missä sitä osaamista tarvitaan. Se vanha viisaus, että köyhän ei kannata ostaa halpaa, pitää tässä kyllä aika hyvin kuintinsa. Usein siinä voi käydä niin, että se tulee paljon kalliimmaksi, ja ennen kaikkea se on inhimillisesti väärin. Tässä pitää kyetä näkemään sen asian yli. Pelkkä hinta, niin kuin sanoin, ei saa määritellä, mutta jos sillä mennään, sitä pitää pystyä sitten aukaisemaan ja perustelemaan, missä se laatu siellä on.

Nyt on ihan mahdotonta tietysti vielä tässä vaiheessa sanoa yksityiskohtaisesti, miten se kriteeristö tulevaisuudessa tulee muodostumaan. Tässä menee varmaan vuosia aikaa ennen kuin meille tulee hyviä käytäntöjä, ja nimenomaan näitten verkostojen ja tämän kierroksenkin tehtävä on levittää sitä tietoa ja osaamista. Ja kuten sanoin, kun hankintalaki tuli, me olemme sitä varten perustaneet keinoverkoston, emme mitään virastoa mihinkään vaan semmoisen elimen, jolta voi kysyä ohjeita, miten minä kilpailutan tämän. Se lähtee siitä. Myös kuunnellaan asiakkaita, niin että asiakkaat ovat itse vaikuttamassa siihen. Uskon näin, että kun se koko prosessi on hallussa, niin silloin tämä lähtee menemään oikeaan suuntaan, ja silloin ollaan siinä, mitä tässä on haettu.

Täällä myös sitten edustaja Karimäki kysyi tätä, kuinka nopeasti pystytään käynnistämään näitä prosesseja. No, tietysti tässä ei ole pelkästään työ- ja elinkeinoministeriö. Hankintalaki on meillä, mutta sitten tässä on sosiaali- ja terveysministeriön puolelta lakeja, jotka liittyvät ylipäätään vammaispalveluihin, ja minä en tietenkään heidän puoleltaan osaa mennä vastaamaan. Mutta niin kuin sanoin, meillä on hyvä yhteistyö STM:n kanssa ja käymme jatkuvasti keskusteluja, ja itse asiassa tämä kierros, joka tehdään, on yhteistyössä heidän kanssaan tehtävää, koska siellä on molemmin puolin näitä asioita. Se on niin, että se on seuraava hallitus, joka arvioi sitten ylipäätään sen kokonaisuuden, ja se ottaa sitten huomioon myös sen, mitä pitää ottaa huomioon vammaispalveluja koskevan uudistuksen tarpeissa ja sen suhteessa tähän hankintalakiin.

Minä uskon, että tästä tulee hyvä, kun me lähdemme tätä korjaamaan. Tämän kansalaisaloitteen merkitys on ollut minun mielestäni se, että alussahan siinä ikään kuin etsittiin syytä siitä, että hankintalaki on tässä se ongelma, ja lukuisien keskustelujen ja asiallisen palautteen kautta me olemme päätyneet siihen, että olemme löytäneet reitin tästä ulos, ja minun mielestäni se on ollut arvokasta. Tämä ei ole missään vaiheessa ollut mitään päälle huutamista vaan hyvin asiallista keskustelua ja esimerkki siitä, miten näitten asioiden pitäisi mennä.

Eli yhteenvetona: levitetään tätä osaamista, tehdään kierroksia, kerrotaan muille hyviä käytäntöjä, mitä kunnissa jo on. Minä luulen ja itse asiassa olen varma, että tästä tulee hyvä, toimiva kokonaisuus niin, että vammaiset ihmiset saavat sen palvelun, joka heille kuu-

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

luu inhimillisesti, ja silloin me puhumme tietenkin myös ihmisarvosta ja kaikista tämmöisistä tärkeistä asioista.

Edustaja Harakka kysyi, miksi tämä piti korjata näin. Me olemme toisaalta ihan samaa mieltä, mutta hyvä, että tämä kansalaisaloite osoitti sen, että se ei mennyt hukkaan.

Puhemies Paula Risikko: Sitten mennään puhujalistalle.

15.08 Arja Juvonen ps: Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Arvoisa ministeri! Käsittelyssä on siis kansalaisaloite vammaisten henkilöiden välttämättömän avun ja tuen kilpailuttamisen lopettamisesta.

Kansalaiset ovat käyttäneet sitä järkeintä asetta, mikä heillä on, jotta he saavat äänensä kuuluviin eduskunnassa, ja se on se kansalaisaloite. Kiitos aloitteen tekijöille ja kaikille allekirjoittaneille, heitä oli yli 72 000. Meillä opposition edustajilla on täällä välikysymys, kansalaisilla on kansalaisaloite, ja on hienoa, että täällä eduskunnassa käsitellään kansalaisaloitteet kaikella kunnioituksella ja arvostuksella, tuodaan tänne istuntosaliin käsitteilyyn, keskusteluun ja valiokunnat laativat näistä mietinnön.

Tämän kansalaisaloitteen tekijöiden keskeisenä viestinä on, että kilpailutus ei ole toimiva tapa kestävästi järjestää vammaisten henkilöiden elintärkeitä, elämänmittaisia palveluja, ja tämän totesimme myös sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, joka antoi lausuntonsa talousvaliokunnalle. Aloitteen tekijöiden mukaan julkisina hankintoina ja siten kilpailuttamalla järjestetyt vammaisten palvelut ovat usein osoittautuneet palvelujen käyttäjien tarpeita vastaamattomiksi tai jopa riittämättömiksi. Asiakkaat kokevat, ettei heitä ole asianmukaisesti kuultu palveluiden suunnittelussa ja tarjouspyyntöjen laadinnassa, ja aloitteen laatijat olivat myös sitä mieltä, että palveluiden hankinnassa korostuu hinta laadun kustannuksella eivätkä ostetut palvelut vastaa palvelujen käyttäjien tarvetta. Aloitteen perusteissa korostettiin, että vammaisilla henkilöillä tulisi olla oikeus valita oma asuinpaikkansa ja että kilpailuttamismenettelyn seurauksena heillä ei ole osallisuutta eikä oikeussuojakeinoja itseään koskevien asioiden järjestämisessä, ja kyllä se ihan juuri näin on, ja huolimatta siitä, että meillä on paljon niin kansainvälistä kuin myös kansallista lainsäädäntöä, nämä ihmiset ovat kokeneet, että heitä ei ole tarpeeksi kuultu.

YK:n vammaisten oikeuksien yleissopimuksen tarkoituksena on taata vammaisille henkilöille täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti kaikki ihmisoikeudet ja perusvapaudet sekä edistää vammaisten henkilöiden ihmisarvon kunnioittamista. Perustuslain mukaan julkisen vallan on turvattava jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut sen mukaan kuin lailla säädetään. Sosiaalihuollon yleis- ja erityislainsäädännössä säädetään velvoittavasti asiakkaan edun ja tarpeiden huomioonottamisesta sekä asiakkaan osallistumisesta, neuvonnasta, ohjauksesta ja kuulemisesta, ja vammaispalvelulain perusteella vammaispalvelujen järjestämisessä on otettava huomioon kunnassa esiintyvä tarve ja asiakkaan yksilöllinen avuntarve.

Me aina täällä mietimme sitä, että kun meillä on tuo EU, niin onko siitä hyötyä vai haittaa. No, tietysti tässä nyt voisi sanoa niin, että tämä EU:n hankintadirektiivi vähän sääntele tätäkin asiaa, koska EU:n hankintadirektiivi, jota meidänkin tulee noudattaa, ei mahdollista vammaispalvelujen rajaamista hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle. Ja tämä on tietysti se, mihinkä muun muassa meidän sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausunto pohjaa, eli lähdimme hakemaan toisenlaisia ratkaisuja siihen, miten voimme antaa myös aloitteen tekijöille sen tunteen, että heitä on kuultu. Kyllähän se niin on, että kun vastauksessa

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

sanotaan, että aloite on hylätty, niin se kuulostaa aika kovalle ja pahalle, eli siinä mielessä, kun me haemme muita ratkaisuja, joita esimerkiksi lausumien kautta tuomme esiin, niin siellä tulee esille se tahtotila, se, mitä me oikeasti haluamme ja edellytämme. Ja niin kuin täällä talousvaliokunnan puheenjohtajakin lausumat esitti, siellä kerrotaan selvästi, että tarvittavat säädösmuutokset esitellään tulevaisuudessa ja eduskunta edellyttää, että vammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeutta ja osallisuutta vahvistetaan osana asiakkaan ja potilaan itsemääräämisoikeutta koskevan lainsäädännön valmistelua, ja nämä ovat hyvin vahvoja viestejä, joita valiokunnat sitten antavat.

Arvoisa puhemies! Todellakin, voisimme mennä laatukärki edellä näissä kilpailuttamistilanteissa. Ministeri, totesitte viisaasti: ”Köyhän ei kannata ostaa halpaa”, ja näinhän se on. Mutta siellä kunnissahan vallitsee monesti myös pelko. Se, joka tekee sitä kilpailuttamista, ajattelee, että aina on valittava sitä halvinta, hinta ratkaisee, koska muuten on siellä markkinatuomioistuimessa, ja sitä halutaan välttää viimeiseen asti. Mutta monesti se on näin, että halvin ei ole kuitenkaan se paras. Hyvät hankintatavat ja valintakriteerit on tärkeä sisällyttää päätöksentekoon, ja on hienoa, että maaliskuussa lähtee valtakunnallinen kuntakierros, jossa näitäkin asioita käydään läpi.

Espoon kaupunginvaltuutettuna tein vuonna 2016 omassa kotikunnassani valtuustokysymyksen, miten meillä kilpailutetaan, ja tämä on myös yksi keino kunnanvaltuutettujen mennä omiin kuntiinsa ja tehdä vaikkapa valtuustokysymys ja kysyä, miten ne hankintasiat siellä omissa kunnassa toteutuvat.

Arvoisa rouva puhemies! Olen työskennellyt vuosia ikäihmisten palvelujen piirissä, ja erityisesti ikääntyneet kehitysvammaiset olivat juurikin niitä, joita hoidin, ja näin ja koin sen, miten merkittävä ja tärkeä asia on jatkuvuus asioissa: jatkuvuus ihmissuhteissa, jatkuvuus siinä, että on sama hoitaja, tutut kasvot, tuttu ääni, tuttu tapa tehdä niitä hommia päivittäin siellä vastassa ja myös että koti, ruoka, viriketoiminta, kaikki, pysyy samanlaisena. Kun vaihteluja ja muutoksia sitten tulee, niin ne ovat hyvin kokonaisvaltaisia ja ne rikkoivat niin sen asukkaan — sen ihmisen, sen vammaisen — joka siellä omissa kodissaan on, kuin myös heidän läheistensä elämää. Olen saanut itse paljon juuri läheisiltä viestejä, kun on tapahtunut näitä kilpailuttamisia ja on havaittu, että asiat eivät mene niin kuin pitäisi, ja siinä tapahtuu sitten se, että omaiset ovat hyvin surullisia ja murheellisia ja tulee oikein hoitokärsimys esille, mikä on juurikin sitä, että läheisen puolesta näissä asioissa suret ja murehdit.

On äärettömän tärkeää, että valitsemme myös muita tapoja. Ei ole pakko kilpailuttaa, niin kuin täällä on todettu, voidaan käyttää palveluseteliä. Toivoisin, että myös, jos tämä sote-uudistus joku päivä tulee ja saapuu, jos saamme sen voimaan, siellä huomioidaan erittäin tärkeänä se, että vammaisten ääni siellä kuuluu.

Näillä sanoilla kiitän aloitteentekijöitä ja pidän tärkeänä, että tämä on täällä käsittelyssä, ja näen hyvin myönteisenä meidän vastauksemme. Vaikka sanotaan, että kansalaisaloite hylätään, niin kyllä kansalaisaloitteen tekijöiden ja niiden ihmisten ääni on kuulunut, joille tämä on erittäin tärkeää, ja me teemme täällä sen, että viemme asioita tärkeästi eteenpäin.

15.15 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Ei myytävänä -kansalaisaloite haluaa turvata kaikkein heikoimmassa asemassa olevien vammaisten ihmisten elinikäiset palvelut. Niihin tarvitaan jatkuvuutta, ja siksi niiden kilpailuttamisvaateesta on luovuttava. Eduskunnan valiokunnat päätyivät yksimielisesti ratkaisuun, jolla aloitetaan selvitykset tavoitteen saavuttamiseksi. Selvitetään toimet vammaisten osallisuuden, itsemääräämisoike-

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

keuden ja oikeussuojakeinojen vahvistamiseksi. Lisäksi selvitetään hankintalainsäädännön ja neuvonnan muutostarpeet. On selvää, ettei hankintojen ohjauksen tehostaminen yksinään ratkaise kansalaisaloitteen esiin nostamia vakavia ongelmia.

Vammaiset ovat kohdanneet hoivalaitoksissa kaltoinkohtelua, jota ei voi hyväksyä. Palvelut ovat olleet aliresursoituja ja henkilöstömitoitukset riittämättömiä. Tähän päädytään, kun halvin hinta ratkaisee eikä laatua painoteta. Näin ei voi olla. Tämän on muututtava. Jokainen vammaisen ihminen tarvitsee elämäänsä sopivat palvelut. On tärkeää, ettei pelkästään vamma määritä palveluja vaan yksilölliset tarpeet. Vammaisille ihmisille on merkityksellistä, että heitä tukevat palvelut mahdollistavat hyvän elämän, arjen ja osallisuuden. Palvelujen on myös turvattava esteettömyys ja mahdollistettava osallistuminen työhön ja harrastuksiin.

Vammaisten lasten asema on turvattava laissa. Vammaisten lasten laitosasuminen on lisääntynyt. Syynä tähän ovat perheille riittämättömät palvelut. Perheet eivät saa riittävästi tukea ja kotiin vietäviä palveluja. Lapsen paikka ei ole laitoksessa, ja siksi perheet tarvitsevat tukea arkeen. Niille, jotka eivät voi syystä tai toisesta asua kotonaan, tarvitaan kodinomaisia hoivakoteja laitosten sijaan. Jokaisen vaikeasti vammaisen on saatava avustaja päivittäisiin rutiineihin — pukeutumiseen, syömiseen, liikkumiseen, peseytymiseen, harrastuksiin, työhön ja opintoihin — ja vammaisen ja hänen läheistensä näkemyksiä ja toiveita palveluihin on kuunneltava. Lakiin tarvitaan myös tuettu päätöksenteko vammaiselle, joka tarvitsee elämän isoissa asioissa apua päätöksentekoon.

Kaikkein heikoimmassa asemassa olevat, elämänmittaisten asumisen palvelujen tarpeessa olevat tarvitsevat tutut hoitajat ja tutun ympäristön. Ei ole kestävää muutaman vuoden välein kilpailuttaa palveluntuottajaa, jolloin hoitajat ja oma koti vaihtuvat yhdessä yössä. Toivon, että työryhmän työ johtaa hankintalain kirjaukseen, ettei herkkiä vammaisten välttämättömiä palveluja tarvitse kilpailuttaa. Henkilökohtainen budjetti vammaisen itsensä käyttöön voi olla ratkaisu, mutta silloinkin on varmistuttava siitä, että budjetti kattaa kaikki yksilökohtaiset tarpeet. Budjetin on joustettava ja oltava riittävän suuri.

Välttämätön hoiva ja huolenpito on tärkeää, niin myös ihmisten seura, yhteisöllisyys ja lämpö. Kun vammaisen nuori haluaa itsenäistyä ja muuttaa omaan kotiin, on tärkeää mahdollistaa yhteisöllinen asuminen. Voi asua kodinomaisesti mutta yhdessä. Yhteiset ruoka-, kahvi- ja pelihetket yhteistilassa tuovat iloa päiviin.

Hyviin vammaispalveluihin kuuluvat ehdottomasti myös kuljetuspalvelut. Ne mahdollistavat osallisuuden. Niiden rajoittaminen heikentää ihmisoikeuksia.

Minulla on ollut ilo olla Ei myytävänä -kansalaisaloitteen suojelija. Ihmisoikeudet eivät ole kaupan. Kilpailuttamismenettely palautuu mielikuvissa huutolaisaikaan, jolloin talolliset tarjosivat kunnalle vähimmillä kustannuksilla hoitoa huudettaville. Viimeinen huutolaismarkkina pidettiin vuonna 1935. On jo aika laittaa stoppi nykypäivän huutolaismarkkinoille.

Vihreät kannattavat kansalaisaloitetta, jonka allekirjoitti 72 059 ihmistä. Eduskuntakäsittelyssä päädyttiin ratkaisuun, jossa asian selvitys ja käsittely etenevät seuraavalle eduskunnalle. Tämän asian seuranta jatkuu. Suojelen jatkossakin Ei myytävänä -aloitteen jatkotyötä koko sydämestäni. Kiitos vielä kaikille kansalaisaloitteen tekijöille ja allekirjoittaneille. [Timo Heinonen: Hyvä puheenvuoro!]

15.20 Lauri Ihalainen sd: Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri! Olen erittäin iloinen kaikkien muiden kanssa siitä, että me käsittelemme nyt vammaisten palveluja ja vammais-

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

ten asemaa ja tulevaisuutta koskevia asioita — ihmisten, joilla ei usein sitä omaa ääntä yhteiskunnassa ole, jotka monesti ovat hyvin haavoittuvassa asemassa. Ei myytävänä -kampanja-aloite oli tässä mielessä tärkeä, ja viestihän oli selvä: kilpailuttaminen ei sovi vammaisten ydinpalveluihin, vammaisten oikeussuojassa on parantamisen varaa, vammaisia ei kuulla riittävästi heitä koskevissa asioissa, ja erityisesti huomio kiinnitettiin asumispalveluihin. Talousvaliokunnan nyt käsittelyssä oleva yksimielinen mietintöhän pohjautuu sosiaali- ja terveystalouden hyvään pohjatyöhön, josta oli helppo tehdä tämä mietintö. Ilman kansalaisaloitetta, yli 70 000:ta nimeä, emme olisi tänään tätä asiaa täällä käsittelemässä. Siis kansalaisaloitteella on merkitystä, ja se on tärkeää meidän todeta.

Vaikka hankintalaki — kuten täällä ministeri hyvin kuvasi ja tässä mietinnön perusteissa on kuvattu — ei ole se pääasiallinen keino tätä asiaa ratkaista, niin kuitenkin tässä on löydetty oikea reitti puuttua niihin ongelmiin ja tehdä korjaustoimia. En lähde nyt luettelemaan erikseen enää niitä kolmea ponneta, jotka liittyvät tähän mietintöön, koska ne on täällä kerrottu, mutta ne ovat tosi merkittäviä: nämä jatkovalmistelut tulee tehdä mahdollisimman nopeasti ja yhteistyössä aloitteentekijöiden ja vammaisjärjestöjen kanssa.

Mutta nostaisin sitten esille asian, josta emme ole vielä puhuneet, ja se on se, että vammaisilla pitäisi olla myös paremmat mahdollisuudet päästä työmarkkinoille. On monia yrityksiä ja työyhteisöjä, jotka ovat kantaneet yhteiskuntavastuuta ja lähteneet siitä, että myös vammaisilla on paikka suomalaisessa työelämässä — kaikki pidetään mukana. Vammaiset ovat erittäin motivoituneita työntekijöitä työelämässä. Heillä ei saisi olla lasikattoa pääsystä työmarkkinoille vain sen takia, että ollaan vammaisia, eikä se ole myöskään hyväntekeväisyyttä, koska se rikastuttaa työyhteisöjä ja tuo erilaista osaamista suomalaiseen työelämään. Luvalla sanoen osatyökykyisten ja vammaisten pääsy työmarkkinoille parantaa myös meidän työllisyysastettamme.

Hankintalaki, johon tässä on viitattu, antaa kuitenkin mahdollisuuksia jo tänä päivänä sopimusehtoja tehtäessä siihen, että otetaan sosiaaliset kriteerit huomioon. Tässä mielessä esimerkiksi urakkasopimuksia tehtäessä voidaan asettaa edellytyksiä, että otetaan vammaisia, pitkäaikaistyöttömiä tai osatyökykyisiä, ja tätä mahdollisuutta — miten minä nyt sanoisin näitesti — kunnat eivät riittävän paljon tai hyvin vielä osaa tai halua käyttää.

Lopuksi vetoaisin myös työmarkkinajärjestöihin hyvän työn puolesta, että ne ottaisivat tekemiinsä työmarkkinasopimukseen nykyistä tukevammin — toki siellä näitä mainintoja on — myös osatyökykyisten ja vammaisten aseman ja pelisäännöt työelämässä, jotta myöskin vammaisille tarjotaan mahdollisuudet työskennellä tasaveroisesti suomalaisessa työelämässä ja antaa yhteiskunnallisen panoksensa Suomen rakentamiseksi.

15.24 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kiitos tästä kansalaisaloitteesta. Me olemme nyt kansalaisten yhdenvertaisten oikeuksien ytimessä. Suomi on ratifioinut YK:n vammaisten oikeuksien yleissopimuksen vuonna 2016, mutta edelleenkin Suomessa ei toimita tämän sopimuksen mukaisesti. Puutteita on vammaisten asumiseen, osallisuuden, työssä käymiseen ja työstä saatavaan palkkaan ja myös toimeentuloon liittyen. Yleisemminkin meillä on ongelmana se, ettei vammaisten henkilöiden osallisuudesta heitä koskevassa päätöksenteossa ole riittävästi huolehdittu. Palvelujen jatkuvuutta ei ole turvattu, eikä palvelujen käyttäjillä ole riittäviä oikeussuojakeinoja hakea muutosta tehtyihin päätöksiin.

Tässä kansalaisaloitteessa puututaan erityisesti yhteen tärkeään epäkohtaan eli vammaisten henkilöiden välttämättömän avun ja tuen kilpailuttamiseen. Aloitteessa esitetään,

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

että julkisia hankintoja koskevaan lakiin lisätään soveltamisaluetta rajoittava kohta, jonka ajatuksena on, että lakia ei sovelleta sellaisten vammaispalvelujen hankintaan, joissa on kyse vammaisten henkilöiden välttämättömän huolenpidon ja tuen tarpeista ja tarpeisiin liittyvistä palveluista asumisessa ja jokapäiväisessä elämässä. Tässä yhteydessä haluan myös muistuttaa, että muistisairaudet kuuluvat myös kansainvälisen määritelmän mukaan neurologisiin vammaissairauksiin, eli sama rajaus koskisi myöskin muistisairaiden asumista.

Aloitteen taustalla on ajatus siitä, että hankintalainsäädännön mukainen kilpailuttaminen ei ole toimiva eikä inhimillisesti tai kansantaloudellisestikaan kestävä tapa järjestää vammaispalveluita. Kun ajatellaan asumiseen liittyviä palveluita, niin silloin puhutaan ihmisten kodeista. Kukaan meistä ei haluaisi suostua kodin valinnassa siihen, miten tällä hetkellä kilpailutuksissa toimitaan vammaisten kohdalla.

Aiemmassa debattipuheenvuorossani ehdotin, voisimmeko mieluummin puhua yhteisökodeista kuin esimerkiksi asumispalveluyksiköistä. Yhteisökoteja ovat muun muassa ryhmäkodit, erilaiset hoito- ja hoivakodit sekä perhehoitokodit. Kaikkein epäinhimillisintä on se, että toistuvien kilpailutusten takia osa vammaisista joutuu muuttamaan vastentahtoisesti kodistaan pois ja samalla katkeavat monet ihmissuhteet. On hyvä tiedostaa, että hankintalakiaan ei velvoita esimerkiksi uudelleen kilpailuttamaan palvelua asumispalveluihin jo sijoitettujen henkilöiden osalta, mutta tätä ei edelleenkään tunnuta riittävästi ymmärrettävän. Toivottavasti nyt maaliskuussa alkava kuntakierros lisää tietoa ja ymmärrystä tästä asiasta.

Tärkeintä olisi, että jokaiselle vammaiselle henkilölle löydetään hänen tarpeisiinsa nähden paras yhteisökoti. Ihmisen itsensä tulee olla päättämässä tästä asiasta. Itsemääräämisoikeus voi joissakin tapauksissa toteutua myös esimerkiksi tuetun päätöksenteon avulla. Toisaalta jos henkilö ei pysty tai halua edes tuetun päätöksenteon avulla itse valita, niin silloin joudutaan pohtimaan myös muita tapoja palvelujen valinnassa.

Talousvaliokunta on korostanut, ettei hankintalain keinovalikoimaa nykyisellään hyödynnetä riittävällä tavalla, jotta vammaispalveluihin liittyviin erityistarpeisiin vastattaisiin. Hankintalakihan ei sinänsä aseta esteitä laadukkaiden palvelujen hankinnan ja vammaisten henkilöiden aseman turvaamisen toteuttamiselle, ja hankintalainsäädännön keinovalikoima palveluiden laadukkaaksi toteuttamiseksi on sangen laaja. Näitä keinoja ei kuitenkaan käytetä riittävästi, ja edelleen kuulee sanottavan, että pakkohan sitä hintaa on korostaa eniten, vaikka se ei kyllä pidä paikkaansa. Kyse on siis monilta osin hankintalain soveltamiseen ja tarvittavaan ohjeistukseen ja neuvontaan liittyvistä puutteista, ja hyvä, että nyt sitten maaliskuussa lähdetään antamaan oikeata tietoa ja informaatiota kunnille.

Hankintalaissa ei säädetä siitä, millaista laatua ja millä hinnalla hankitaan. Hankintayksikkö voi myös asettaa haluamansa laatuvaatimukset tarjousvertailuun pääsyn ehdottomaksi edellytykseksi. Asiakkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien turvaamista on myös lisättävä hankintaprosessin kaikissa vaiheissa — suunnittelussa, toteutuksessa ja myös seurannassa. Esimerkiksi Muistiliitto on laatinut hyvän hoidon kriteeristön, jonka avulla on helppo arvioida, onko hoitoyhteisö soveltuva muistisairaiden yhteisökodiksi ja onko toiminta yhteisökodissa riittävän laadukasta.

Arvoisa puhemies! Haluan tähän loppuun todeta, että asumispalveluiden lisäksi myös muissa vammaispalveluissa on puutteita. Muun muassa tulkkauspalveluissa on ollut paljon ongelmia, ja viime aikoina on myös kuljetuspalveluiden kohdalla todettu olevan paljon puutteita. Vammaisjärjestöjen viesti on se, että vammaisten ihmisten liikkumisvapaus on

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

vaarantunut uuden liikennepalvelulain vuoksi. Näin on tapahtunut erityisesti maaseudulla, ja erityisesti esteettömien autojen saatavuudessa on suuria ongelmia. Päivystysvelvoitteen poistuminen aiheutti sen, ettei autoja ole saatavilla enää ympäri vuorokauden. Myös kyytien turvallisuus ja kuljettajien ammattitaito ovat aiheuttaneet vammaisissa suurta huolta.

Yhteenvetona voidaan todeta, että vaikka olemme ratifioineet vammaisten oikeuksien sopimuksen, niin vammaiset eivät ole edelleenkään Suomessa yhdenvertaisessa asemassa muiden kansalaisten kanssa.

15.30 Matti Semi vas: Arvoisa rouva puhemies! Näinhän se on, että ihmiselämä ei voi olla myytävänä. Vammaispalveluita ei voi kilpailuttaa samaan tapaan kuin muita hankintoja, koska niissä on kyse yksinkertaisesti koko elämän mittaisista välttämättömistä palveluista ja ihmissuhteista sekä omasta kodista.

Haluan vielä kerran kiittää tämän kansalaisaloitteen yli 72 000:ta allekirjoittajaa ja samalla kiitän myös eduskuntaa ja talousvaliokuntaa aloitteen hyvästä käsittelystä. Se esitti kolme lausumaa, joilla vammaisten henkilöiden palveluiden järjestämistä voidaan parantaa ja joiden kautta tämän aloitteen päämäärä etenee.

Vaikka hankintalainsäädännön reunaehdoista johtuu, että vammaispalveluita ei voida sulkea hankintalainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle, tämä ei rajoita palveluiden järjestämistapaa. Myöskään EU:n hankintalainsäädäntö ei määritä sitä, miten jäsenvaltiot järjestävät vammaispalvelunsa. Kunta voi tuottaa vammaispalvelut itse, ne voidaan ostaa ulkopuoliselta palveluntarjoajalta tai ne voidaan järjestää esimerkiksi asiakassetelin tai henkilökohtaisen budjetin kautta. Siis meidän ei ole pakko kilpailuttaa vammaisten elämänmittaisia välttämättömyyspalveluita.

Tässä kohtaa kannattaa huomioida myös talousvaliokunnan ponsiedellytykset, että hallitus nimittää asiantuntijaryhmän tuomaan eduskuntaan säädösmuutokset, joiden avulla turvataan vammaisten osallisuus ja oikeussuojakeinot heitä koskevassa päätöksenteossa, ja valmistelemaan tarvittavat lakimuutokset sekä sote- että hankintalakiin. Minun mielestäni tämä on hyvä asia.

Hankintalain keinovalikoima ei nykyisellään riittävästi huomioi vammaispalveluiden erityistarpeita. Hankintalaki säätelee toimintatapoja, mutta siinä ei säädetä sitä, millaista laatua ja millä hinnalla hankitaan. Kunta voi tuottaa vammaispalvelut itse, ne voidaan ostaa tai järjestää henkilökohtaisen budjetin kautta, mutta vaikka päädyttäisiin kilpailutukseen, voidaan palvelun laatua edistää. Kunnan hankintayksikkö voi esimerkiksi asettaa haluamansa laatuvaatimukset tarjousvertailuun pääsyn ehdottomaksi edellytykseksi eli rajata jo lähtökohtaisesti pois heikkolaatuiset palveluntarjoajat jo kilpailutusvaiheessa. Sopimusehdot tulisi suunnitella riittävän joustaviksi. Myös se, miltä osin palvelutarpeet voidaan arvioida muuttuvan ajan kuluessa, tulisi tuoda esiin jo kilpailutusvaiheessa. Näin pystytään palveluiden jatkuvuus ja sopimuksen vastaaminen kulloiseenkin tosiasialliseen palvelutarpeeseen turvaamaan.

Tämän elämänmittaisen välttämättömän palvelun kohdalla hankintaprosessin huolellinen suunnittelu ja valmistelu on tärkeää. Se vaatii hankintaosaamista. Käytännössä monet vammaispalvelujen hankintaan liittyvät kriteerit ovat vaikeasti ennalta määriteltäviä, eikä kilpailun hyödyntäminen ole ongelmatonta. Vammaispalveluiden hankinnassa korostuu hankintaosaamisen, ohjeistuksen ja neuvonnan merkitys. Kuitenkaan hyväkään hankinta ei ratkaise kilpailutusmenettelyn keskeisiä puutteita eli vammaisten henkilöiden puutteellista vaikutusmahdollisuutta siihen, kuinka heidän palveluitaan kilpailutetaan. Siksi on tär-

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

keää, että hankintaosaamisen laatu pystytään nostamaan vielä korkeammalle tasolle kuin millä se tällä hetkellä on, ja siksi vammaisten elämänmittaiset palvelut tulisi lähtökohtaisesti järjestää niin, ettei niitä tarvitse kilpailuttaa vaan palvelut pystytään ostamaan laatuvaatimuksien perusteella.

15.35 Ville Skinnari sd: Arvoisa rouva puhemies! Ensinnä tietysti kiitos talousvaliokuntaan ja kollegoille siitä, että saimme tehtyä, lausuttua yksimielisesti näin tärkeässä asiassa, ja kiitos myös siitä työstä, mitä sosiaali- ja terveysvaliokunta on asiassa tehnyt, mutta etenkin iso kiitos kansalaisaloitteen tekijöille, niille yli 72 000 ihmiselle, jotka ovat tämän tahdon ilmaisseet ja omalta osaltaan vaikuttaneet siihen, että olemme täällä tänään, tässä ja nyt. Mutta ongelmia on edelleen paljon, ja tietysti näin perustuslakivaliokunnan jäsenenä, arvoisa puhemies, täytyy todeta, että kun me puhumme perusoikeuksista, kun me puhumme yhdenvertaisuudesta, niin etenkin tässä asiassa se yksilön näkökulma, se heikomman näkökulma, on se, millä on merkitystä. Tätä työtä perustuslakivaliokunta on viime viikkoinakin tehnyt antaumuksella liittyen ylipäänsä sosiaali- ja terveysalan uudistamiseen ja niihin riskeihin, joita siinä piilee.

Arvoisa puhemies! Täällä on pidetty paljon hyviä puheenvuoroja niistä ponsista, joita talousvaliokunta teki, mutta haluan kuitenkin todeta sen, että tämän hankintalain problematiikka, hankintalain uudistus vuonna 2017 ja sitä edeltänyt EU-direktiivin implementointi vuodelta 2007, kuten arvoisa ministeri hyvin tietää, ei välttämättä ole mennyt sillä tavalla kuin olisi pitänyt. Ja jälkiviisaushan nyt ei ole tässä se oikea viisaus, mutta silti täytyy sanoa, että jatkossa Suomen täytyy olla entistä huolellisempi siinä, miten ja kuinka implementoimme eurooppalaista oikeutta tähän maahan.

Mutta jos menemme sitten näihin käytännön asioihin, niin edustaja Ihalainen nosti aivan oikein suurena käytännön ongelmana vammaisten pääsyn työelämään ja ylipäätään sen, miten saada työtä, kerryttää eläkettä ja olla mukana osana suomalaista hyvinvointivaltiota ja sosiaaliturvajärjestelmää. Tämä on iso asia.

Kun ajatellaan niitä ponsia, muun muassa sitä ensimmäistä pontta, jonka teimme, niin toki toivon — ja itse asiassa vetoan valtioneuvostoon — että tämä asiantuntijaryhmä aidosti, oikeasti lähtee nyt ripeästi liikkeelle, koska syksy tulee nopeasti. Meidän pitää pitää huolta siitä, että työryhmätyö etenee sillä tavalla, että kun asiantuntijaryhmä lähtee selvittämään sosiaali- ja terveyspalveluiden hankintalainsäädäntöä, niihin liittyvää neuvontaa, ohjeistusta, mukaan lukien Kansaneläkelaitoksen järjestämistä vastuulle kuuluvat palvelut hankintojen kehittämiseksi, niin näissä myös aidosti tapahtuu jotain.

Lisäksi haluan muistuttaa siitä ylipäänsä, että jos ja kun me teemme lainsäädäntöä tässä talossa, niin sitä pitää noudattaa, ja siksi laillisuusvalvonnan resursointi, ihan samalla tavalla kuin olemme puhuneet vanhusten osalta, tässäkin asiassa on entistä tärkeämpää. Meillä pitää olla riittävät laillisuuden valvonnan resurssit, ja etenkin jos ja kun laillisuusvalvonta jostain huomauttaa, niihin asioihin pitää reagoida ja ne asiat pitää korjata.

Perustuslakivaliokunta on linjannut itse asiassa jo aiemmissa linjauksissaan koskien perusoikeuksia ja riittävää sosiaali- ja terveyspalvelujen rahoitusta, että budjettirajoitteet eivät saa vaarantaa suomalaisten perusoikeuksia. Tämä jos mikä koskee vammaispalveluita. Tällä haluan tietysti lähettää viestin niihin kuntiin, niihin kaupunkeihin, joissa tällä hetkellä tehdään sellaisia linjauksia, jotka saattavat vaarantaa tai ovat jo vaarantaneet vammaisten oikeudet. Budjettirajoitteet eivät siis saa rajoittaa suomalaisten perusoikeuksia, etenkin niiden perusoikeuksia, jotka ovat heikoimmassa asemassa. Ja kun tähän lisätään se

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

hallituksen kannustinjärjestelmä, bonusjärjestelmä, jolla nyt kuntia kannustetaan leikkaamaan sosiaali- ja terveystalouksista, jotta ne saavat enemmän rahaa, arvoisa puhemies, ensi vuosikymmenellä, niin se valitettavasti luo paineen myös niille palveluille, jotka ovat lakisääteisiä. Tätä ei Suomessa saa tapahtua, tätä ei saa missään hyvinvointivaltiossa tapahtua, eikä se ole edes perustuslain mukaista.

15.40 Eero Lehti kok: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hankinta ja siihen liittyvä kilpailulainsäädäntö kokonaisuutena on vuosikymmenten aikana osoittautunut tietyissä tilanteissa varsin hankalaksi. Kun tähän liittyy sitten se, että on valitusmahdollisuuksia näihin päätöksiin, markkinatuomioistuimien käsittelee valituksia, niin tästä helposti syntyy sellaisia tilanteita, joita varmaan alun perin ei ajateltu. Alun alkaenhan laki on lähtenyt Keski-Euroopan tilanteesta, jossa hallinnollisten päätösten taustalla epäiltiin olevan enemmän korruptiota kuin meillä onneksi täällä Skandinaviassa tai Suomessa yleensä on — toivon mukaan jatkossakaan ei esiinny.

Mutta kun täällä edustaja Juvonenkin totesi tästä lainsäädännön ongelmallisuudesta, niin tätä talousvaliokunnassa käsiteltiin jo varmaan 7—8 vuotta sitten ja todettiin nimenomaan tämä vammaisten pitkäaikaisten palveluiden kilpailuttaminen vaikeaksi hallita. No, minun mielestäni tässä aika paljon voidaan syyttää myös Kuntaliittoa, joka on kuntien edunvalvonta- ja koulutusorganisaatio. Siellä ei ole annettu erityisesti painoa sille, että erilaisten tuotteiden tai palveluiden kilpailuttaminen poikkeavat monella tavalla toisistaan.

Tuotteiden kohdalla laatu voidaan usein määritellä objektiivisesti, tai niistä on sellaisia yksiselitteisiä mittareita, joiden perusteella voidaan laatua arvioida. Yleinen käsitys on kymmeniä vuosia ollut palveluiden osalta, että asiakas on paras palvelun laadun arvioija. Sitä tällä kuntapuolella juurikaan ei käytetä, mikä käytännössä tarkoittaa, että nämä pitkäaikaisen asumisen palveluiden asiakkaat eivät ole olleet oikeutettuja ja vaikutusvaltaisessa asemassa silloin, kun valitaan heitä koskevaa palvelua, vaan se on tulkittu tämän tavara—laatu-ajattelun mukaan, jolloin ostaja tekee laadusta myös arvion. Tämän johdosta joissain tapauksissa on jouduttu aika epäinhimillisiin lopputuloksiin. Viranhaltija pelätessään markkinatuomioistuinta on käyttänyt omaa laatuarviointia ja hintaa, kun jälkikäteen tarjoukseen ei voida puuttua kovin olennaisella tavalla. Laissa on kuitenkin tälläkin hetkellä mahdollisuuksia yksilöllisempään laadun ynnä asiakkaan näkökannan huomioon ottamiseen, ja vaikka tässä tapauksessa aina asiakas ei ole ehkä täysin kykenevä arvioimaan, niin ei se silti häneltä sitä oikeutta vie, se vain siirtyy hänen edusmiehelleen, viime kädessä virkaholhoojalle.

Tämä laki on toisin sanoen tarvinnut tämän kansalaisaloitteen, jotta tämä saadaan täällä korjattua, hyvä niin. Omakohtainen 40 vuoden kokemus kehitysvammaisesta veljestäni kyllä kannustaa tämän asian loppuunsaattamiseen. Vahinko tässä on jo päässyt tapahtumaan. Tähänastinenkin menettely olisi voinut ottaa asiakkaan näkökohdan huomattavasti tehokkaammin huomioon, ja nämä turhat asuinpaikan vaihdot aina ovat näille henkilöille raskaita, elleivät he itse sitä nimenomaan toivo syystä tai toisesta, jotka ovat hyvin yksilöllisiä.

Omasta puolestani haluan myös kiittää talousvaliokuntaa yksimielisyydestä, pohdinnan tuloksena on syntynyt arvokas näkemys, joka johtanee siihen, että lainsäädäntöä myös muutetaan, kuten monessa muussa maassa on jo aiemmin tehty. [Vasemmalta: Hyvä puhe!]

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

15.44 **Katja Taimela sd:** Arvoisa rouva puhemies! Haluan minäkin kiittää omasta puolestani tämän kansalaisaloitteen aktiiveja ja allekirjoittaneita. Aloitteen viesti on hyvin selkeä: Kilpailuttaminen ei sovi vammaisten palveluihin, ja vammaisten palveluja sekä oikeusturvaa on parannettava. Vammaisia on kuultava selkeästi paremmin heitä koskevissa asioissa.

Huolellisen valiokuntakäsittelyn kautta on nyt päädytty kolmeen lausumaan, jotka toteutuessaan tuovat kansalaisaloitteen hengen käytännön elämään. Asiantuntijaryhmän kautta on valmisteltava säädösmuutokset, joiden avulla turvataan vammaisten henkilöiden osallisuus ja oikeussuojakeinot heitä koskevassa päätöksenteossa. Itsemääräämisoikeutta vahvistetaan ja ratkaisu- ja valvontakäytäntöihin haetaan yhtenäisyyttä palveluiden käyttäjien yhdenvertaisuuden ja palvelutarjoajien tasavertaisten kilpailuedellytysten turvaamiseksi.

Uudistamista kaippaa muun muassa vammaispalvelulainsäädäntö, ja tulevan hallituksen on hyvin nopeasti otettava työpöydälle lausumien edellyttämät muutostarpeet. Vammaisten palveluihin on syytä vaatia oikeudenmukaisuutta. Se on meidän tehtävämme. Mutta kuten edustaja Ihalainenkin omassa puheenvuorossaan totesi, yhtä tärkeää vammaisten ihmisten kohdalla on etsiä ja miettiä keinoja parempiin työllistymismahdollisuuksiin. Yhteiskunnalla ei mielestäni ole varaa jättää heitä työllistämättä asenteiden ja ennakkoluulojen takia.

Voimassa oleva hankintalaki mahdollistaa sosiaaliset kriteerit päätöksiä ja sopimuksia tehtäessä. Sopimusehtoihin voidaan kirjata, että työnhaussa otetaan huomioon erityisesti osatyökykyiset ja vammaiset. Kyse on tahdosta. Kyse on tahdosta myös silloin, kun lausumat toteutetaan seuraavan hallituksen toimesta — toivottavasti mahdollisimman nopeasti vaalikauden alussa, koska uskallan ajatella niin, että tämän kansalaisaloitteen hengen toteutumista myös seurataan hyvin vahvasti.

15.46 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kuten jo debatissa totesin, niin vielä keran kiitos tekijöille sisusta, ja tosiaan myös kiitos tälle eduskunnalle ja sen valiokunnille siitä, että asiaa tosissaan sitoudutaan viemään eteenpäin. Kun täällä tuli puhetta tästä aikataulusta, niin itse näkisin tietenkin niin, että kun nyt on selkeä eduskunnan tahto — täysin yksimielinen — niin varmasti ministeriöt jo omalta osaltaan valmistelevat toimia, joilla uusi hallitus voi mahdollisimman pian myös toteen saattaa ne kaikki toimet, mitä tarvitsemme, jotta saamme tämän tärkeän aloitteen toteen. Täällä mielestäni edustaja Harakka aika viisaasti lausui oman puheenvuoronsa alussa, että jos kaikki toimisi niin kuin pitäisi, niin tietenkään tällaista kansalaisaloitetta ei edes tarvittaisi, koska näitä ongelmia ei olisi. Mutta koska olemme tienneet nämä ongelmat vuosikausia, niin oli tärkeää huomata, kuinka tämä kansalaisaloite kuitenkin on nyt vaikuttanut tosiasiaissa niin, että kerta kaikkiaan kaikki tuntevat yhteisen vastuun siitä, että tämä on saatava eteenpäin.

Mielestäni, puhemies, tässä on kysymys paitsi tärkeästä asiasta, myös tietynlaisesta arvopohjasta, mitä tänä päivänä aika usein täällä eduskunnassakin pohdimme, eli siitä, mikä on ihmisarvo suhteessa esimerkiksi voiton tavoitteluun ja näihin ikäviin ilmiöihin, joihin olemme tänä päivänä törmänneet niin täällä vammaisten palvelun puolella kuin vanhusten hoiwan puolellakin. Eli silloin, kun niin sanotusti pelkkä voiton tavoittelu tai raha tai hinta ratkaisee, olemme liian usein nähneet erittäin epätoivottavia asioita edessämme. Siksikin mielestäni nyt jos koska on se aika, että me käymme laajaa arvopohjaista keskustelua tässä yhteiskunnassa siitä, mihin meillä sivistyneessä yhteiskunnassa tulee olla varaa — ja mi-

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

ten me sen kunniatehtävämme pystymme toteuttamaan, että me pidämme toden totta huolta heikoimmistamme. Se on sivistyneen yhteiskunnan merkki, ja se täytyy nähdä. Usein tällaisessa markkinayhteiskunnassa, missä me elämme, on käynyt toisin. Siksi pidän tärkeänä, että myös tosiasiallisesti tämän aloitteen henki ja ne käytännön toimet etenevät. Se vaatii, niin kun täällä on todettu, rahaa. Se vaatii resursseja, se vaatii valtiolta resursseja, se vaatii kunnilta. Ja on aivan oikein se tietynlainen huoli, mikä ollaan esitetty siitä, että jos kunnilla tai toteuttavalla tasolla ei ole riittävästi sitä resurssia, niin silloin aivan liiaksi, vaikka yritettäisiin sanoa mitä, tosiasiallisesti joku hintakriteeri pääsee määrittämään hankintoja, eikä se tietenkään ole oikein, vaan nimenomaan laatu on tärkeää.

Puhemies! Tähän loppuun haluan alleviivata samaa seikkaa, mitä edustaja Ihalainen aloitti ja muun muassa edustaja Taimela tuossa äsken, että tärkeää on toimeentulon kannalta myös se, että vammaisilla ja vajaakykyisillä ihmisillä olisi ihan oikea mahdollisuus tehdä työtä, josta saisi ihan oikeaa palkkaakin, eikä se ole vain pelkkää työtoimintaa. On erittäin hyvä, että edustaja Ihalainen muun muassa vetosi näihin työmarkkinaosapuoliin, jotta osatyökykyisten mahdollisuudet otettaisiin huomioon. Itse tiedän esimerkiksi, että tämä mainitsemani NEO-OmaPolku Tampereella on perustanut osuuskunnan, jota kautta sitten nämä nuoret ovat voineet saada ihan oikean mahdollisuuden tehdä työtä ja saada myös palkkaa siitä työstä. Tämä on varmasti monen toive, että kun siellä kuitenkin työkykyä, työhalua, innokkuutta ja osaamista on, niin myös näitä mahdollisuuksia ihmiselle annettaisiin.

15.50 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Miten kilpailutetaan lapselle lämmin syli? Näin kysyi minulta eräs lasten kanssa työskentelevä virkamies silloin, kun oma kotikaupunkini Hämeenlinna siirtyi tilaaja—tuottaja-malliin. Tuosta mallista luovuttiin, koska tuohon kysymykseen ei löytynyt kelvollista vastausta, vaan me huomasimme, että monessa, monessa asiassa yhä edelleen mennään hinta edellä eikä saada sitä laatua, mitä haluttaisiin.

Tänään voisi hyvin kysyä, miten hankitaan vammaiselle ihmiselle hyvä ja pysyvä koti. Hinta ja laatu, molemmat vaikuttavat, ja meidän on pakko olla hintatietoisia, koska hyvinvointivaltion veroeurot ovat rajalliset, mutta me emme ole aidosti hyvinvointivaltio, jos me menemme vain raha edellä, vaan laadulla on todellakin väliä. Joskus tulee mieleen se, että miten tässä näin kävi, missä vaiheessa se laatu unohtui, hävisi, hukkuu ja niin monessa kunnassa pelkästä hinnasta tuli kuningas. Ja oikeastaan kansalaisaloitteen tekijät, joille kuuluu iso kiitos siitä, että he ovat tämän asian nostaneet esiin, kuvaavat sitä hyvin, kun he perustelevat, miksi tämä aloite piti tehdä.

Kun hankintalaki tuli voimaan, niin sitä ruvettiin tulkitsemaan laatu—hinta-vertailussa enemmän hinta edellä, ja kun asumispalveluiden kilpailutus alkoi, niin markkinoille tulivat kansainväliset suuryritykset, joilla oli intressinä vain oma voitontavoittelu. Kilpailussa, kilpailutuksissa hinta sivuutti laadun, ja samalla kävi niin, että kun tätä tehtiin virkatyönä, niin itse asiassa vammaisten oma osallisuus niiden palvelujen hankinnassa oheni ja hävisi ja hintakilpailu polki edelleen ja edelleen hintoja ja sitä kautta myös laatua. Niin siinä sitten kävi, että vammaisen ihmisen elämästä tuli kauppatavaraa.

Kiitos tekijöille siitä, että he ovat pysäyttäneet tämän asian äärelle. Luulen, että tämä keskustelu, mitä tämän ympärillä on käyty, on koskettanut monen ihmisen oikeudentuntoa ja varmasti myös monen ihmisen omaatuntoa. Näyttää siltä, että on olemassa poliittinen tahto, yksimielinen tahto, että tämä asia korjataan, ja se todellakin edellyttää muutakin kuin

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

niitä eduskunnan ponsia, joihin tänään on yksimielisesti sitouduttu. Se edellyttää sitä, että hankintalakia täsmennetään, että sanotaan selvästi, että se laatu ja kilpailutus ei ole pakko silloin, kun on vammaisten palveluista kyse, vaan on myös muita mekanismeja. Ja se edellyttää myös sitä, että vammaispalvelulain puolelle kirjoitetaan selvät laatukriteerit.

Tässä salissa on usein käyty keskustelua siitä, säädämmekö me liian paljon, kirjoitameko me liian paljon normeja lainsäädäntöön, mikä sitten estää sen terveen harkinnan ja valinnan, kun paikallisesti etsitään ratkaisuja. Mutta kyllä mielestäni niin tämä asumispalvelupuoli vammaisten kohdalla ja monet muutkin vammaisten palvelut kuin sitten vaikkapa keskustelu vanhuspalveluista ja joistakin varhaiskasvatuspalveluista osoittavat sen, että kyllä siellä laadussa on oltava lain suoja. Muuten, kun rahat ovat tiukalla, käy niin, että minimistä tulee aina vain alhaisempi ja alhaisempi ja hintakilpailu voittaa.

Toivon, että tämä yksimielisyys, joka tämän asumispalvelun kohdalla on löydetty, koskee myös vammaisten ihmisten Kela-kyttejä, koska niissä me näemme sen, että itse asiassa kokonaistaloudellisuus alkaa unohtua. Ymmärrän, että Kelassa on haettu taloudellisten raamien puitteissa ratkaisua ja on tehty kilpailutus, joka on johtanut aivan hullunmyllyyn. Itselleni soitti tässä muutama päivä sitten Forssan sytostaattiosastolta hoitaja, joka sanoi, että eikö tälle Kela-taksille voi tehdä mitään, meillä menee viikoittain sytostaattihoidot pieleen, kun taksi ei toimi ja asiakkaat eivät saavu paikalle. Jokainen tuollainen yksi pieleen mennyt sytostaattihoito maksaa kuulemma noin 60 000 euroa. Sillä ostaisi jo muutama auton niille ihmisille, jotka yrittävät mennä tuohon hoitoon, kun taksijärjestelmässä on menty hintakilpailu edellä. Tämä vain ikään kuin semmoisena sivujuonteena, mutta se liittyy tähän inhimillisten ja elintärkeiden palveluiden kilpailuttamiseen ja siihen liittyvään osaamiseen.

Vanha sanonta sanoo, että kilpailu on hyvä renki mutta huono isäntä, ja tämä vanha sanonta on hyvin oikeassa. Kunnat hakevat omassa talousahdingossaan usein kilpailuttamalla ja myös laadun kustannuksella säästöä, mutta usein on myös niin, että laatua on vaikea kilpailuttaa. Huomataan vasta jälkikäteen, minkälaisia kriteereitä olisi pitänyt asettaa, ja siksi meidän on koko valtakunnan tasolla etsittävä sellaisia mekanismeja, joilla silloinkin, kun päädytään kilpailuttamalla hankkimaan joitakin asioita, me osaisimme tehdä sen paremmin.

Palveluita hankittaessa erityisesti on tärkeää, että sitä palvelua katsotaan myös tarvitsevan ihmisen näkökulmasta ja tuo yhteys toimii silloin, kun palvelua hankitaan. Liian lyhyet palvelusopimukset erityisesti asumisessa mutta myös monessa monessa muussa palvelussa ovat ihmisen ja asiakkaan näkökulmasta kohtuuttomia. Asumispalveluissa siksi, että kyse on ihmisen kodista.

Menestyksen mitta ei ole euro, vaan se on hyvä elämä, ja usein hyvinvointipalvelun tulokset näkyvät vasta koko elämänkaaren mittaisina, ja siksi niitä on vaikea mitata kvartaalitalouden keinoin. Tämän vuoksi on välttämätöntä löytää riittävät laatukriteerit silloin, kun puhutaan ihmisten palveluista, ja tämän vuoksi kilpailuttaminen ei sovi vammaisten asumispalveluihin. [Timo Heinonen: Erinomainen puhe!]

15.56 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa rouva puhemies! Inhimillinen ihmiselämä ei todella sovi kauppatavaraksi, kuten tässä keskustelussa on jo useammalla suulla todettu. Itse totean, että tätä keskustelua ja puheenvuoroja kuunnelllessani tuli mieleen tuo muinaisjäännö, huutolaisjärjestelmä, joka tuli mainituksi, ja muistin, että omakin isoisoisäni oli huutolaislapsi. Halvimman tarjouksen tehnyt otti hänen huolenpitonsa hoitaakseen, ja tällaista

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

historiaa aika monen suomalaisenkin taustalta löytyy, mutta se ei ole tätä päivää. Me olemme halunneet rakentaa hyvinvointiyhteiskuntaa, ja tuon rakentamistyön viimeistelyjä me tänään täällä teemme. Palveluiden kilpailuttamisen aiheuttamat ongelmat vammaisille ihmisille ja heidän läheisilleen on yksimielisesti tunnustettu, ja tuon vammaisten henkilöiden välttämättömän avun ja tuen kilpailuttamisen on myös todettu olevan vastoin YK:n yleissopimusta vammaisten henkilöiden oikeuksista.

Arvoisa puhemies! Tämän kansalaisaloitteen laatijat ja allekirjoittajat ovat tehneet merkittävän työn, jota ilman nämä asiat eivät nyt tässä salissa tällä painoarvolla varmaankaan olisi. Kiitos siitä kansalaisaktiivisuudesta, sitä tarvitaan, ja yhteistyöllä saamme tuloksia aikaan. Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta piti kansalaisaloitteesta ja asiantuntijalausunnoissa esille tuotuja vammaisten henkilöiden palvelujen hankintojen ongelmia vakavina sekä erityisen ongelmallisena sitä, että vammaisten henkilöiden osallisuudesta heitä koskevassa päätöksenteossa ei ole riittävästi huolehdittu ja että palvelujen jatkuvuus rikkoo tavalla, jota ei saisi tapahtua. Vammaispalvelujen asiakkaiden osallisuus ja vaikutusmahdollisuudet tulee turvata nykyistä paremmin — tähän näkemykseen yhtyi yksimielisesti myös talousvaliokunta.

Näihin valiokuntien lausuntoihin sisältyvät lausumaehdotukset antavat todellakin mahdollisuuden laatia palveluiden järjestämistä koskeviin erityislakeihin sellaiset säädökset, että vammaisten palveluiden kestäväan järjestämiseen ja kilpailuttamisen lopettamiseen päästään. Näin me haluamme tapahtuvan, ja tästä eteenpäin koko eduskunnan on nyt yhdessä kannettava vastuu siitä, että näin todella tapahtuu.

15.59 Markku Eestilä kok: Arvoisa rouva puhemies! Itsekin haluan kiittää tämän kansalaisaloitteen tekijöitä. Se on selvästi johtanut jo hyvään lopputulokseen, ja edustaja Filatov piti täällä erinomaisen puheen. Kilpailuttamista ja laadunvalvontaa on todella varsinkin vammaisten kohdalla erittäin vaikea toteuttaa niin, että joku ei kärsisi jossakin päin Suomea. Minun mielestäni Eero Lehti piti myös erittäin hyvän puheen, jossa hän totesi, että erityisesti vammaisille asuinpaikan vaihto on aina raskas, ja jos se ei ole pelkkä asuinpaikan vaihto vaan se hoitohenkilökuntakin vaihtuu siinä ympärillä, niin se voi aiheuttaa hyvinkin merkittäviä hyvinvointivajeita sitten pitkäksi aikaa.

Mutta itse otan esille jo tekemäni valtuustoaloitteen Iisalmen kaupungissa. Vuonna 2010 esitin, että joko kaupunki tai jokin sen omistama osakeyhtiö tekee tällaisen palvelutalon — olipa siellä vanhuksia 24 tuntia vuorokaudessa tai vammaisia — ja solmii vuokrasuhteen näiden asujiksi tulevien kanssa. Sitten jos joku sitä toimintaa pyörittää, olipa se kaupungin omaa tai jonkun yksityisen pyörittämää toimintaa, niin asuinpaikka pysyy aina samana. Tällä voitaisiin ehkäistä... ja itse asiassa, jos tätä olisi suuremmassa mittakaavassa tehty, niin tänäkin päivänä me olisimme kilpailutuksilta säilyttäneet juuri tämän asumisen ja vuokraamisen elementin pois. Näitä olisi pystytty ehkäisemään, jos olisi menetelty toisin.

16.00 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Filatov piti erinomaisen hyvän puheenvuoron. On tärkeää, että nämä ponnet nyt muuttuvat eduskunnan ja valmistelun kautta laiksi ja toisaalta lait sitten arjeksi. Korjauksia tarvitaan kilpailulainsäädäntöön, hankintalakiin niin, että nämä elämänmittaiset palvelut saadaan sieltä rajattua pois, ja myös tarvitaan korjauksia vammaispalvelulakiin.

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

Mielestäni oli hyvä, että edustaja Filatov nosti esille myös nämä Kela-kuljetukset, mutta myös vammaispalvelulain alaisissa kuljetuksissa on aika isoja ongelmia tällä hetkellä monilla alueilla. Ne eivät toimi. Jos sanotaan, että koti on se, mitä ei pidä kilpailuttaa, niin kyllä näille henkilöille tuttu avustaja, mutta myös tuttu taksi, tuttu kuljettaja, ovat sellaisia asioita, joita pitäisi pystyä kunnioittamaan paremmin kuin tällä hetkellä. Tällä hetkellä eivät vammaispalvelulain kuten eivät myöskään Kela-taksien palvelut Suomessa näytä toimivan sillä tavalla kuin niiden pitäisi toimia.

Kilpailuosaaminen on oma asiansa. Pelkästään se ei riitä, että meillä on lainsäädäntö, vaan sitä lainsäädäntöä pitää myös sitten osata käyttää. Liian usein törmätään siihen, että kerrotaan, että on kilpailutettu — niin kuin edustaja Eestilä tässä toi esille — mutta siinä kilpailutuksessa ovat nämä laatuksiteerit olleet niin huonosti valmisteltuja tai osaamattomasti tehtyjä, että esimerkiksi kaikki ovat saaneet niistä kaikista täydet pisteet ja sen jälkeen tosiasiallisesti kilpailutus on tapahtunutkin pelkän euron, pelkän kustannuksen näkökulmasta. Eli tämä vaatii osaamista, tämä vaatii kriteereitä, tämä vaatii myös ihan valtakunnallista ohjeistusta, niin että tämä saadaan kuntoon.

Mutta on ollut erinomaisen hyvää keskustelua täällä eduskunnassa. Ja välillä on kiva olla tässä salissa niinkin, että olemme yhtä mieltä salin vasemmalta reunalta salin oikeaan reunaan. Jokainen kansanedustaja on tänään pitänyt erinomaisen hyviä puheenvuoroja, ja toivotaan, että ne nyt muuttuvat myös laiksi ja lait arjeksi.

16.03 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! On erittäin hyvä asia, että meillä on lakisääteiset vammaisneuvostot, vanhusneuvostot, nuorisovaltuustot. Ne kaikkihan tulivat myös lakiin. Ainoa ongelma siinä on se, että nehan eivät ole päättäviä elimiä, vanhusneuvosto ja vammaisneuvosto, mutta on erittäin tärkeää, että niitä kuullaan. Täälläkin keskustelussa nousi esille juurikin vammaisneuvoston osuus siellä kunnassa, se, että kuntapäätäjät kutsuvat vammaisneuvoston jäseniä, vanhusneuvoston jäseniä kuultaviksi ja ottavat sen viestin vastaan, koska heillä on siellä se syvä asiantuntijuusosaaminen, kokemusasiantuntijuus hyvin usein myös. Ja erittäin tärkeää on myös se, että esimerkiksi vammaisneuvoston jäseniksi valitaan ihmisiä, jotka ovat itse vammaisia tai vammaisten omaisia, niin että heidänkin äänensä kuuluu. Se on monesti ongelmana, että välttämättä ne kaikkein vaikeimmin vammaiset ihmiset, vaikeavammaiset, eivät pääse sinne neuvostoon eivätkä saa äänensä kuuluviin.

Täällä on puhuttu laadusta ja siitä, että kilpailuttaminen ei ole pakko. Kunnat voivat itse päättää ja käyttää myös muita vaihtoehtoja. On erittäin tärkeää, että siellä on se osaaminen, ja siitä osaamisestakin on täällä tosi paljon puhuttu, mutta sitten taas on se pelko, että jos kilpailutus epäonnistuu ja joku siitä valittaa eikä ole valittu halvinta, niin silloin ollaan siellä markkinaoikeudessa. Ja tämä on se suuri ongelma.

Kaikella tavalla koti on ihmisen paras paikka. Se on sitä myös vammaisille ja vanhukille, ja kyllä meidän tulee turvata riittävät resurssit vanhusten hoivaan, vammaisten hoivaan, asumispalveluihin, ryhmäkoteihin. Sitä tämä aloitteen käsittely täällä eduskunnassa nyt tarkoittaa, että kaikkien heidän asia huomioidaan, ketkä ovat asianosaisia ja ketkä siellä niiden palvelujen piirissä ovat.

Kansalaisaloitteet ovat saaneet tässä talven aikana hyvin äänensä kuuluviin eduskunnassa. Meillä on ollut vakuutuslääkärit-kansalaisaloite ja nyt meillä on tämä vammaisten avun kilpailuttamisen aloite käsittelyssä, ja hyvä, että yksimielisesti näitä asioita välillä voidaan viedä eteenpäin, koska silloin aloite saa todellakin suuren arvostuksen.

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

16.05 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Seurasin mielenkiinnolla tätä keskustelua tabletin kautta, ja nyt on pakko osallistua siihen, vaikka tarkoitukseni ei ollut.

Meitä ihmisiä on sellaisia, että me toki jokainen varmaan tunnistamme vammaisen arjessa ja meillä voi olla lähisukulaisia tai tuttaviamme, mutta osalle suomalaisista vammaisuus on vain se tunnusmerkki, että parkkipaikalla on invaparkkipaikka.

Sen takia on hyvä, että käydään tätä keskustelua sillä tavoin, ja nyt täytyy sanoa täältä vasemmalta tuonne oikealle, että edustaja Heinonen nosti erittäin hyvän asian esille. Hän puhui elinikäisten palveluiden jatkumosta ja Kela-kyhydeistä. Tänä Aamu-tv:n uutisista tuli siitä, kuinka moni alalla työskentelevä toimija kohtaa väkivaltaa, kun on vammaispalveluissa töissä, on hoitajana, kuinka paljon se hoitava henkilöstö kohtaa väkivaltaa. Tässä olisi erittäin tärkeää pohtia sitä, että kyllä meidän pitäisi noissa Kela-kyhydeissä tavallaan henkilöidä ja antaa luotettava potilas—kuljettaja-suhde niin, että se vammaisen henkilö voi mennä sen saman tutun, turvallisen palvelunantajan piiriin, jolloin me voimme estää niitä tilanteita, että kun erilaiset persoonat kohtaavat, niin aina voi tapahtua jotakin, mikä on yllättävää. Siinä mielessä edustaja Heinonen nosti kyllä hyvän asian esille, että pitäisi olla semmoista turvallista palvelua Kelan puolelta, että meillä ihmisille annettaisiin sellaista jatkumoa, että se tuttu ja turvallinen ja henkilökohtaisia tarpeita vastaava palvelu voitaisiin saada aikaan. Siinä mielessä vielä kerran kiitoksia, edustaja Heinonen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen kansalaisaloitteeseen KAA 2/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi riistavahinkolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 263/2018 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 26/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 26/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

16.08 **Kari Kulmala sin:** Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi riistavahinkolakia. Esityksen mukaan suurpetojen aiheuttamat viljelys-, eläin- ja irtaimistovahingot, mukaan lukien koiravahingot, korvattaisiin täysimääräisinä kuten henkilövahingot, ja vieläpä viipymättä.

Viime vuosina pedot ovat aiheuttaneet noin 12 miljoonan euron vahingot, joita on kyety korvaamaan vain 8,4 miljoonan euron edestä. Tähän on nyt tulossa viimeinkin muutos. Poronhoitoalueen ulkopuolella suurin vahinkojen aiheuttaja on susi. Suomen sudet kuuluvat alalajiin Canis lupus lupus, jonka euraasialaiseen levinneisyysalueeseen kuuluu kymmeniätuhansia yksilöitä. Tämä laaja populaatio ei siis ole uhanalainen. Valiokunta otti tiukan kannan suden suojelustatuksen muuttamiseen ja valiokunta edellyttääkin mietinnös-

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

sään, että valtioneuvosto toimii viipymättä suden siirtämiseksi luontodirektiivin liitteestä IV liitteeseen V, jolloin vahinkoja aiheuttaneita susia voidaan poistaa nykyistä joustavammin.

Eikä tässä vielä kaikki: Valiokunnan asiantuntijakuulemisen perusteella valiokunnassa katsottiin, että koirasusi on vieraslaji, joka ei kuulu Suomen luontoon. Valiokunta pitääkin välttämättömänä, että perintötekijöistä tunnistettu risteymäyksilö poistetaan maamme luonnosta hoitosuunnitelman mukaisesti Suomen riistakeskuksen myöntämällä luvalla.

Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on varsin historiallinen, vaikka se toki sote-uudistuksen varjoon jääkin.

16.10 Reijo Hongisto sin: Arvoisa puhemies! Valiokunta teki erittäin hyvän mietinnön, johon enemmistö valiokunnasta yhtyi. Haluan kiittää erityisesti mietintöön yhtyneitä opposition edustajia asian ymmärtämisestä ja hyvästä yhteistyöstä.

Hyvästä mietinnöstä nostan esille vain muutaman asian:

Ensiksi on erittäin hyvä, että tämän lain avulla voidaan maksaa petovahinkoja nykyistä paremmin ja nykyistä nopeammin myös poronhoitoalueen ulkopuolelle. Pedot aiheuttavat vuosittain noin 12 miljoonan euron vahingot, joita ei ole EU-rajoitteen takia voitu korvata täysimääräisesti. Viime vuonna korvauksia jouduttiin leikkaamaan noin 3,6 miljoonaa euroa ja tänä vuonna ennusteiden mukaan samanlainen summa. Tämä kertoo karua kieltään ylisuureksi paisuneesta petokannasta ja korvausten maksatuksen epäonnistumisesta. Tällä lailla korjataan tuota maksatusta mutta valitettavasti ei vielä puututa ylisuureen petokantaan.

Petokannasta puheen ollen, arvoisa puhemies, minä kiitän valiokunnan enemmistöä siitä, että mietintöön saatiin kirjattua myös suden ja koiran risteymä eli koirasusi. Mietinnössä todetaan: ”Asiantuntijakuulemisen perusteella valiokunta katsoo, että koirasusi on vieraslaji, joka ei kuulu luontoon. Poiston toteuttavat viranomaisten valtuuttamat toimijat. Valiokunta pitääkin välttämättömänä, että perintötekijöistä tunnistettu risteymäyksilö poistetaan maamme luonnosta hoitosuunnitelman mukaisesti Suomen riistakeskuksen myöntämällä luvalla. Yksilö tulee tunnistaa risteymäksi myös morfologisten ominaisuuksien perusteella.” Valiokunta pitää välttämättömänä, että tunnistamisessa käytetyt menetelmät ovat siis luotettavia ja läpinäkyviä ja mahdollistavat myös riippumattoman näytteenoton. Tällä hetkellä virka-aputoimena pedot poistanut henkilö ei saa ottaa poistamastaan eläimestä karvaakaan. Tämä ei ole ainakaan minun oikeustajuni mukaista. Minä pidän tärkeänä, että poistajalla tulee olla oikeus myös oman oikeusturvansa takia ottaa poistamastaan eläimestä näytteet, joilla eläimen dna:ta voidaan verrata muihin koirasusiksi tunnistettuihin yksilöihin.

Arvoisa puhemies! Erityisen tyytyväinen olen myös siitä, että valiokunnalla riitti rohkeutta kirjoittaa mietintöönsä: ”Valiokunta edellyttää, että valtioneuvosto toimii viipymättä suden siirtämiseksi luontodirektiivin liitteestä IV liitteeseen V.” Tämä oli valiokunnalta rohkea teko. — Kiitos.

16.13 Harry Wallin sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys on perusteltu, sillä sen mukaan suurpetojen aiheuttamat viljelys-, eläin- ja irtaimistovahingot, mukaan lukien koiravahingot, korvattaisiin täysimääräisenä kuten henkilövahingot. Porovahinkojen todennettavuutta parannettaisiin säätämällä velvollisuudesta valokuvata ja merkitä vahinkopaikka maastoon sekä ilmoittaa vahinkopaikan koordinaatit.

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

Ongelma jatkossakin on korvausten maksu vain kerran vuodessa, jolloin vahingon kokenut voi joutua pisimmillään odottamaan jopa puolitoista vuotta korvausta. Lisäksi suurpetojen aiheuttamien vahinkojen lisääntyminen on aiheuttanut määrärahojen riittämättömyyden, jolloin korvauksia ei ole voitu maksaa täysimääräisinä.

Valiokunta päätti tähän yhteyteen ottaa valiokunnan omana asiana arvioitavaksi vallitsevan susipolitiikan. Idea tähän syntyi valiokunnan Saksan ja Ranskan matkalla, koska myös ko. maissa susien aiheuttamat vahingot ovat lisääntyneet ja molempien maiden valiokunnat kannattivat muutoksia suden suojeluun.

Susien määrä Pohjanmaalla on kaksinkertaistunut viimeisen susilaskennan mukaan. Tästä ovat olleet seurauksena susien lisääntyneet pihavierailut. Tilanne kärjistyi viime elokuussa, kun vanhemmat järjestivät mielenosoituksen Vaasan torilla. Torille oli saapunut poliisin arvion mukaan noin 2 500 isää, äitiä, lasta, mummoa, paappaa ja muuta sukulaista. Tällaiset mielenosoitukset ovat meidän alueellamme todella harvinaisia, mikä kertoo tilanteen vakavuudesta. Omassa puheenvuorossani totesin, että tämä asia tulee hoitaa tämän eduskunnan aikana, ja onneksi nyt tässä valiokunnan mietinnössä on ryhdytty toimenpiteisiin.

Viime lokakuussa sanomalehti Pohjalainen uutisoi: ”Sudet näyttivät hampaitaan lenkkeilijälle Laihialla. Lenkkeilijä kohtasi kaksi sutta Laihian keskustan välittömässä läheisyydessä kuntoradalla. Lenkkeilijä oli joutunut kahden suden väliin keskustan tuntumassa sijaitsevalla kuntoradalla iltakahdeksan aikaan, ja sudet olivat näyttäneet lenkkeilijälle hampaitaan. Rohkea lenkkeilijä oli metelöinyt, jolloin sudet olivat poistuneet paikalta.” Mitä jos siinä olisi sattunut olemaan nuori äiti tai 15-vuotias urheilijanuorukainen? Kesti neljä tuntia, ennen kuin Riistakeskuksesta sai luvan jäljittää susia, siis neljä tuntia, kun maalaisjärjen mukaan niitä olisi pitänyt jäljittää välittömästi ja ne olisi pitänyt poistaa.

Tällä hetkellä susi on poronhoitoaluetta lukuun ottamatta EU:n luontodirektiivin liite IV:ssä, joka edellyttää tiukkaa suojelua. Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä esitetään, että Suomi käynnistäisi neuvottelut EU:n kanssa siitä, että susi voitaisiin siirtää liitteestä IV liitteeseen V, kuten se on jo poronhoitoalueella. [Puhemies koputtaa] Tällöin paikallisilla toimijoilla olisi parempi mahdollisuus reagoida uhkaaviin tilanteisiin. On myös muistettava, [Puhemies koputtaa] että susien määrä on kasvanut eikä se enää ainakaan Länsi-Suomessa ole uhattu eläin.

Lopuksi vain kertoisin, että tämän päivän Ilkka-lehdessä oli uutinen, jonka mukaan hallinto-oikeus hylkäsi susien tappamisen poikkeuslupahakemuksen, joka oli haettu sen takia, että sudet olivat vierailleet ja ne olivat raadelleet emolehmiä ja hevosen. [Puhemies: Aika!] Siitä huolimatta lupaa ei tullut.

16.17 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Reilu kahdeksan vuotta sitten Rovaniemellä pidin keskustan tilaisuudessa ensimmäisen poliittisen puheeni. Silloin valittiin keskustan kansanedustajaehdokkaita Lapista. Aloitin ensimmäisen puheeni niin, että minä olen se akka, jolta karhut tappoivat viime kesänä 75 lammasta, mutta eivät tienneet, että väärän akan lampaat muuten tappoivat. Nyt sitten olen tällä vaalikaudella ja edellisellä päässyt tässä salissa jo useamman kerran puhumaan petoasioista. Sen kanssa on paljon täällä töitä nyt tehtykin. Asioita on saatu eteenpäin, mutta ei niin paljon kuin olisin toivonut. Petovahinkojen määrä on, ikävä kyllä, koko ajan vain lisääntynyt ja myös petokantojen määrä on lisääntynyt, vaikka olisimme toisella tavalla asian toivoneet edistyvän ja meidän eteenpäin.

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

Minä kannatan tätä lakiesitystä. Tosin vasahävikkikorvausta porojen osalta minä olisin halunnut muuttaa niin, että jo löytyneet vahingot, kuolleet vasat, olisi korvattu ihan asianmukaisesta arvosta kyseisen vasan omistajalle, koska monta kertaa kyseiset vasat ovat esimerkiksi jo syksyllä eloon jätettyjä elovasoja, eloporoja, ja niiden arvo olisi kuitenkin ihan toista, mutta nyt ne menevät paliskunnan yhteiseen korvauskassaan. Tätä perusteltiin sillä, että tulisi paliskunnalle ylikorvaus näistä vasoista, mutta minun mielestäni se olisi kuitenkin ollut aika helposti laskentakaavalla korjattavissa. Mutta no, ihan täydellistä lakia tästä ei vielä saatu kuitenkaan.

Tässä laissa on etuna se, että nytten korvaukset saadaan nopeammin näille vahingon kärsijöille — todella tärkeä asia — ja sitten saadaan myöskin täydet korvaukset, toivottavasti täydet korvaukset, poronomistajille sattuneista vahingoista. Lex Halla -osio tässä tulee nyt sitten poistumaan. Siitä ollaan montaa mieltä, mutta kuitenkin tämä varmistaa sen, että nämä korvaukset saavat sitten täytenä kaikki poromiehet, joille ne nyt sitten kuuluvatkin.

Monet ovat sanoneet, että mikäs teillä on korvauksilla eläessä, mutta kun se petokorvaus ei vaso. Kerta kaikkiaan se petokorvaus ei tee vasaa. Sieltä ei saa sen jälkeen seuraavana vuonna vasaa, minkä panisi teuraaksi ja mistä saisi tuloja aikaiseksi. Eli kyllä se on aina vahinko. Elikkä ehdottomasti me mieluummin haluaisimme sen pysyvän hengissä, jonka me olemme eloon jättäneet.

Iso muutos porotalouspuolelle on se, että jatkossa tulee ottaa kuva vahinkokohteesta ja ympäristöstä. Olen tällä hetkellä virkavapaalla Savukosken kunnan maaseutu- ja elinkeinoasiamiehen virasta elikkä olen kyseinen viranomainen, joka ottaa näitä vahinkoilmoituksia vastaan ja tekee myöskin tarkastuksia maastossa. Olen tehnyt muutamia maastotarkastuksia, ja ainakin niistä olen siihen tulokseen tullut, että ahma on aivan järkyttävä peto. Tekisi monellekin henkilölle hyvää nähdä, minkälaista vahinkoa ahma pystyy siellä maastossa tekemään. [Kari Kulmala: Todellakin!] Se on, kuulkaa, ihan älytön taistelutanner. Siellä on, kuulkaa, karvaa ja verta eri puolilla hyvin paljon näkösällä. Ahma on vielä semmoinen, että se saattaa jättää sen poron vielä henkiinkin. Monta kertaa poro on tilanteessa, että ahma on syönyt siltä esimerkiksi kielen, vahingoittanut sen liikkumista ja jättänyt sen kitumaan sinne. Siis pahinta eläinräkkäystä, mitä minä tiedän, on ahman liikkuminen maastossa.

Nyt sitten on hyvä, erittäin tärkeää, että jatkossa kuvataan näitä vahinkoja ja myöskin maastoa sen ympärillä. Kyllä poromiehillekin pitää uskottavuutta saada lisättyä tässä asiassa. Meille poronomistajille on hyvin monet kerran naurettu ja on vähän ivailtakin, että ovatko ne vahingot ihan todellisia. Nykytekniikka onneksi mahdollistaa tämän kuvaamisen jo niin tarkasti, että sillä pääsee eteenpäin, ja kyllä ne kuvat pystyy kuitenkin aina, lähes aina, ottamaan. Kyllä hyvät selitykset pitää olla, jos ei sitä kuvaa ole saanut otettua.

On hyvä, että me saimme ahmakannan hoitosuunnitelman tehtyä ja poistolupa-asiat siihen matkaan. Nimittäin vahinkokorvausten määrä olisi paljon pahempi, jos ei niitä pieniä määriä ahmoja olisi saatu nyt poistettua.

Minulla on vielä paljon lisää sanottavaa, kiitoksia tästä, jatkan myöhemmin.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Olisi tässä ollut aikaa vielä jatkaa. Se on se seitsemän minuuttia, tässä oli vasta vajaa viisi. Edustaja Maijala, olkaa hyvä ja jatkakaa.

No, minä jatkan tämän puheeni loppuun. Elikkä tästä ahma-asiasta: se on hyvä, että mennään tällä tavalla porotalouspuolella eteenpäin.

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

Sitten susikanta-asioista. Poronhoitoalueen osaltahan on susikannan hoitosuunnitelmaan mainittu, että sille alueelle saadaan poistoluvat aika järkevällä tavalla silloin, kun erityistä vahinkoa aiheuttava susi on olemassa. Se on toimiva, järkevä systeemi. Toivonkin, että nyt kun susikannan hoitosuunnitelmaa laitetaan uusiksi, niin tämä nykyinen toimintamalli suden osalta poronhoitoalueella pysyy entisellään. Kun susikannan hoitosuunnitelmaa aletaan uusimaan, niin toivon kuitenkin, että siihen tulee joitakin tarkennuksia. Nimitäin ei suden metsästäminen poronhoitoalueellakaan niin helppo asia todellakaan ole. Esimerkiksi reilu vuosi sitten Ranuan, Pudasjärven, Taivalkosken, Rovaniemen alueella oli yksi susi, joka kulki paliskunnasta toiselle, alueelta toiselle, ja sen poistaminen tuli maksamaan poromiehille reilun kuukauden aikana noin 70 000 euroa. Mielettömät määrät virkamiestoimintaa, papereitten hakemista eri paikoista. Se ei ollut helppoa. Silloin toivoin, että aivan hyvin kyllä viranomaiset olisivat voineet olla kaverina kyseistä sutta poistamassa.

Arvoisa puhemies! Lisäksi otan esille vielä karhun. Ylisuuri petokanta on yhä kaikkialla Suomessa totuutta. Karhun osalta tilanne on todella paha. Karhuvahinkoja ei paljонkaan tule julkisuuteen, mutta ainakin minun oma mielikuvani on se, että karhu aiheuttaa silti kaikkein eniten petovahinkoja myöskin porotalousalueella, mutta kun karhu tekee ainoastaan kesällä vahinkoja, niin eihän niitä pysty maastosta käytännössä löytämään.

Ahmakannan määrä on lisääntynyt koko Suomessa todella paljon, ja sen mukaan minä toivon, että jatkossa voimme tätä ahma-asiaa miettiä koko Suomen osalta myöskin.

16.24 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Ansiokkaita puheenvuoroja kieltämättä, mutta puhumme petovahingoista tässä yhteydessä, ja siihen vieraslajien yhdistäminen ei tavallaan ole asiayhteydessä. Pidän kyllä edustaja Kulmalan puheenvuoroa sinällään oikeutettuna, että näinhän se on, mutta nyt meillä mennään niin kuin kaksilla rattailla, ja se vähän harmittaa, että valiokunnassa tehdään sellaista työtä, että joka kohdassa on sitten risteymät. Ja kun nyt puhutaan suurpetojen vahinkojen aiheuttamista korvauksista, niin ne ovat suurpetoja. Emme puhu silloin risteymien tekemistä vahingoista.

Siitä, otetaanko näytteitä vai ei, olemme varmasti olleet valiokunnassa täysin yksimielisiä. Pitää pystyä geenitutkimuksen ja kaikilla tieteen, tutkimuksen alueilla huomioimaan se, että olemme tietoisia siitä, mikä meidän suurpetopopulaation geneettinen pohja on ja millä lailla se on muuttumassa.

Hieman häiritsee tässä keskustelussa se, että täällä on jaettu oppositio- ja hallituspuolueet vuohiin ja lampaisiin. Omalta osaltani ainakin koetin valiokunnassa turvata sen, mistä olemme yhtä mieltä, että viranomainen tekee päätöksen, mutta omalta osaltani haluaisin vahvistaa sitä näkemystä, että se yksittäinen henkilö, joka tekee sen poiston, on viranomaispäätöksen turvassa. Mutta nyt kun meillä on valiokunnassa vieraslajipykälä, johonka taas sitten osa haluaa, että sinne tulee tämä risteymä eli koirasusi mukaan, niin sehän tarkoittaa sitä, että silloin viranomaisen ei tarvitse antaa päätöstä sen yksilön poistamisesta, kun se kerran on mahdollisesti risteymä. Joten tässä kohtaa sellainen ilman tunteita oleva keskustelu olisi ollut hyväksi eikä vain pääseminen pakonomaisesti johonkin maaliin.

Minä voin nakkilalaisena sanoa, että kyllä meillä on havaittu tuolla läntisessä Suomessa, että susikanta on niihin olosuhteisiin nähden liian korkea, koska ihmiset tuntevat pelkoa, ja meillä koiravahinkoja on niin, että meillä ei hirvimetsälle enää lähdetä koiran kanssa. Eli jotain on tehtävä, ja tämä laki on siinä mielessä oikean suuntainen, että meidän pitää rohkeasti katsoa, että jokainen voi myös tuntea olonsa turvalliseksi.

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

16.27 **Ulla Parviainen kesk:** Arvoisa puhemies! Voin yhtyä edustaja Maijalan näkemykseen, siihen, että ei ole kenenkään etu, että peto syö poron. Se ei ole yhteiskunnan etu, mutta se ei ole myöskään sen poromiehen etu.

Tästä valiokunnan mietinnöstä löytyy tieto, että poronlihan hinnannousu ja porovahinkojen laskennalliset elementit, kuten vasahävikkikorvaus ja poikkeuksellisen suuret porovahingot, ovat nostaneet suurpetojen aiheuttamat vahingot lähes 12 miljoonaan euroon. Nämä vahingot tapahtuvat lähinnä itärajalla ja poronhoitoalueen eteläreunalla, ja näillä alueilla sallittu porolukumäärä ei nouse millään sinne ylös, koska pedot tekevät sen vahingon.

Tässä on tämä 10 miljoonan euron raja, joka on ongelmallinen, eli komission täytäntöönpanopäätös, jonka mukaan saadaan maksaa vain ne 10 miljoonan euron vahingot. Mielestäni tätä rajaa pitäisi lähteä muuttamaan. Tämä on aivan liian mitätöntä siihen nähden, että meillä on näitä petoja paljon. Olisi syytä lähteä neuvottelemaan siitä, miten tämä raja nostetaan. Minä olen huolissani erityisesti näitten nykyisten Lex Halla -paliskuntien tulevaisuudesta. Miten huomioidaan jatkossa nyt näille poromiehille se valtava työ, mikä aiheutuu siitä, että he katsovat näitten yhteiskunnan suojeluksessa olevien petojen perään ja tekevät sitten sen työn, mikä oikeasti ehkä on jonkun muun tehtävä? Eli he kantavat huolta omasta elinkeinostaan siellä.

16.29 **Markku Eestilä kok:** Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Kun kysymyksessä on riistavahinkolaki, niin pakkohan tämän yhteydessä on petopolitiikasta puhua, sillä jos riistavahinko korvataan niin, etteivät enää rahat riitä, niin totta kai silloin pitää jo miettiä, onko meillä harjoitettu petopolitiikka ollut sitten järkevää nimenomaan niiden ihmisten näkökulmasta katsottuna, jotka käytännössä ja arkipäivässä joutuvat näitten petojen kanssa tekemisiin.

Olen itse samaa mieltä kuin edustaja Hongisto, että valiokunta on tehnyt hyviä linjauksia koirasuden suhteen, sillä koirasusi on vieraslaji eikä todella kuulu Suomen luontoon. Sitten aikanaan käsitellään ehkä tarkemmin, mitä näille vieraslajeille Suomessa pitää tehdä.

Toinen ikuisuuskyseminen, johon valiokunta on ottanut kantaa, joskin tämän eduskuntakauden loppumetreillä, on tämä luontodirektiivi. Virossahan ja meillä poronhoitoalueilla susi on luontodirektiivin V-liitteessä, ja muualla meillä Suomessa se on IV-liitteessä, mikä aiheuttaa suuria ongelmia vuodesta toiseen, ja nimenomaan niiden ihmisten ongelmat ovat sitten jatkuvasti käsillä, jotka päivittäin joutuvat näitten petojen keskellä asumaan. Erityisesti ottaisin esille sen ongelman, että kun suomalainen metsästyskulttuuri on satoja vuosia perustunut koirilla metsästämiseen — koiria on jalostettu, meillä on kansallisaarre suomenpystykorva — niin ihmiset eivät uskalla näiden koirien avulla enää harjoittaa omaa kulttuuriaan ja sitä harrastustoimintaa, mikä esimerkiksi Itä-Suomessa tavallaan kuuluu vahvasti ihmisten syksyisiin harrastuksiin, sen takia, että petokanta on liian iso. Näitä koiravahinkoja olisi korvattavaksi vaikka kuinka paljon, jos ihmiset uskaltaisivat viedä susi-alueilla koiria luontoon ja metsästää niiden avulla. Ja tämä tekee asiasta ongelmallisen. Ilman muuta pitäisi Suomessakin... Meillä on pitkä yhteinen raja Venäjän kanssa, 1 300 kilometriä tai mitähän mahtaa olla, ja me tiedämme kuitenkin, että tämä susikanta on yhteinen. Äsken sain tekstiviestin tuolta Venäjän rajalta, että on aivan täynnä tie sudenjalkia. Ei kenenkään asiantuntijan pitäisi väittää, että näitä liikkuu vähän Suomen ja Venäjän välillä,

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

kun kyllä paikalliset ihmiset tämän aivan tarkkaan tietävät, että ne ovat laumoja. Geneettinen materiaali liikkuu koko ajan edestakaisin.

Mutta jos mennään vähän syvällisemmin, niin en oikein ymmärrä, miten tämä petopoliitiikan järjellinen hoitaminen on voinut olla Suomessa näin hankalaa. Kun EU kerta toisensa jälkeen korostaa sitä, että läheisyysperiaate on tärkeä, läheisyysperiaate on tärkeä eli päätökset tehdään siellä, missä se on tarkoituksenmukaista, niin kuitenkin koko ajan EU kieltää järjellisen petopoliitiikan Suomessa. Tämä koskee nimenomaan Itä-Suomea, missä sudet käytännössä muodostavat susihautomon sinne, ja näille ei voida tehdä mitään. Samoilla alueilla samat laumat pyörivät vuodesta toiseen ja estävät ihmisten metsästämisen eli oman kulttuurin harjoittamisen.

Kun tulkinta siirtyy viranomaisille, kuten näyttää Suomessa siirtyvän — milloin perustuslakiasiantuntijat tulkitsevat, milloin kukakin tulkitsee näitä asioita — niin luontodirektiivissä minun käsittääkseni ovat seuraavat seikat, mitä edellytetään, että voidaan antaa poikkeuslupa suden tappamiseen ja poistamiseen siellä, missä se aiheuttaa häiriötä: Tällainen syy on yleisen turvallisuuden palauttaminen. Näitäkin kysymyksiä on, koska koululaiset ja lapset kärsivät, kun eivät uskalla mennä kouluun ja pelkäävät. Silloin täytyy tämä ensimmäinen kohta: yleisen turvallisuuden palauttaminen. Silloin pitäisi herkemmin antaa näitä poistolupia juuri sillä alueella, missä näitä ongelmia on. Toinen ovat sosiaaliset syyt. Minä ainakin tulkiten — en tiedä viranomaisista — että kyllä nämä alkavat jo sosiaalisia ongelmia olla, kun kylä tappelee keskenään. Kun toiset yrittävät susikantaa mahdollisesti jollakin tavalla pelotella tai muuta tehdä niille ja toiset kyttäävät ja kyläläiset tappelevat keskenään, niin ei tässä kovin kaukana olla sosiaalisista syistä. Ja sitten ovat yleiset pakottavat syyt.

Jos lainsäätäjä kaukaa jostakin Brysselistä kolmannesta neljännessä kerroksesta pyrkii hallitsemaan kansaa, joka ei voi harjoittaa perinteistä kulttuuriaan, niin totta kai kansalaiset saattavat ottaa oikeuden omiin käsiinsä, ja kukahan tässä voittaa? Ei siinä voita susi, ei siinä voita lain kunnioitus, eikä siinä voita EU. Päinvastoin ihmiset alkavat tuntea ikään kuin ikäviä tuntemuksia EU:ta kohtaan, joka kuitenkin meille on rauhanyhteisö ja taloudellisesti järjellinen yhteisö. Kyllä tässä nyt joku järki pitäisi olla. Mikä minun mielestäni on kaikkein ikävintä, on se, että kun Suomessa valta kuuluu kansalle ja tämä on kansanvaltainen järjestelmä, niin eduskunta on voimaton näissä asioissa. Jos tämä olisi maa- ja metsätalousvaliokunnan käsissä, niin vaikka demokraattisesti äänestäisimme, niin aika nopeasti me hoitaisimme esimerkiksi Itä-Suomen tietyillä alueilla peto-ongelmat kuntoon ja hoitaisimme myös nämä petokorvausasiat kuntoon niin, että ne menisivät sille tasolle, mikä on kohtuullisesti hyväksyttävissä. Tästähän on kysymys.

Minä ymmärrän täysin edustaja Myllykosken rakentavan puheenvuoron. Tämä puheenvuoro ei ehkä ihan mene kohdalleen sen kanssa, mikä meillä on tässä paperissa itse varsinaisen asia, mutta minun mielestäni tämä keskustelu osoittaa enemmänkin, että jonkunmoista turhautumista on kansanedustajillakin, varsinkin niillä kansanedustajilla, jotka oikeasti ovat huolissaan Itä-Suomen ihmisten perinteisistä oikeuksista ja siitä, mitä siellä arjessa tapahtuu ja mikä heidän suhtautumisensa on lainsäätäjään. Sen takia tämä keskustelu on syytä käydä, että edes jollakin tavalla tämä maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö auttaa siinä suhteessa, että jotakin järjeä löytyy petopoliitiikkaan ja pystytään poistamaan kokonaisuudessaan niitä laumoja, jotka erikoistuvat koirien syömiseen ja sillä tavalla estävät metsästyksen.

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Myönnän yhden vastauspuheenvuoron. Edustaja Myllykoski.

16.35 **Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Siitä on kysymys ja siksi halusin ottaa tämän — ja kiitoksia edustaja Eestilälle, että huomioitte puheenvuoroni — että kun puhutaan petokorvauksista, niin kaikei olemme yhtä mieltä siitä, että koirasuden tekemä koiran syöminen tai aiheuttama vahinko ei ole petokorvausten piirissä, ja siksi halusin selkeyttää, että nämä kaksi asiaa ovat eri asioita. Jos todetaan sitten, että se olikin risteymä, niin oletettavasti tämä lainsäädäntö ei katso sen olevan petokorvausjärjestelmän piirissä. Vaikka se on eläimen toiselle aiheuttama vahinko — aivan samoin kuin jos naapurin iso koira syö pienen puudelin — niin ei se tule tämän petokorvauksen piiriin, koska kyse ei ole pedosta vaan risteymästä.

16.36 **Joakim Strand r:** Arvoisa puhemies, värderade talman! Haluan myös omalta osaltani kiittää maa- ja metsätalousvaliokuntaa.

Jag tycker det är fint att jord- och skogsbruksutskottet i samband med sitt betänkande kring ändringen av viltskadelagen också tagit upp vargfrågan. Här står ordagrant så här: ”Utskottet förutsätter att statsrådet omedelbart vidtar åtgärder för att vargen ska flyttas över från bilaga IV till bilaga V i habitatdirektivet.”

Elikkä tästä moni on puhunut: ehdottomasti pitäisi siirtää toiseen liitteeseen susi.

Edustaja Wallin aikaisemmin myös puhui porukasta, joka kerääntyi jopa Vaasan torille sen takia, että siellä ympäristössä, Pohjanmaallakin, on ollut valtavasti susia viime aikoina ja parin viime vuoden aikana. On vähän vaikea ymmärtää, että koirien tulee olla taajamissa kytkettyinä mutta sudet saavat liikkua vapaasti ihmisten pihossa ja koulujen piholla.

Det är väldigt svårt att förklara för människor hur vargen ska kunna gå fritt i tätort medan hundar bör vara kopplade enligt lag.

Elikkä kaikki, mitä tämän eteen nyt voidaan tehdä, on tervetullutta.

Allt vad vi kan göra för att begränsa vargstammen är välkommet. Den hör helt enkelt inte över huvud taget hemma i tätort. Ei kuulu taajamiin ylipäätään susi.

16.38 **Kari Kulmala sin:** Arvoisa puhemies! Edustaja Eestilä piti 6 minuutin puheen, ja pilkulleen yhden tähän puheeseen. Erittäin hyvä puhe.

Olen itse kotoisin Etelä-Pohjanmaalta, muuttanut Pohjois-Karjalaan, ja näitten heimojen luonteet ovat ihan erilaiset. Pohjois-Karjalassa susiin on totuttu, niitten kanssa on aina asuttu siellä, ja aina kun sieltä on susi saatu pois, niin Venäjältä on tullut uusi susi. Olen erittäin tyytyväinen siihen, että sudet ovat levittäytyneet Pohjois-Karjalasta myös muualle. Myös siellä Lapissa on ollut varmasti susia iät ajat mutta Länsi-Suomessa hyvin vähän.

Kun tässä viimeisen kahden vuoden aikana sudet ovat levittäytyneet Pohjanmaalle, niin olen ollut erittäin hyvilläni siitä, että nyt on alettu näistä susista olemaan hieman kiinnostuneita ja tekemään asioille jotain. Pohjois-Karjalassa ei susien vuoksi niinkään mennä Joensuun torille marssimaan ja mellastamaan — enkä puhu nyt negatiivisesti tässä, vaan se

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

on erinomainen asia, että Pohjanmaalla, Vaasassa, joka on merenrantakaupunki Länsi-Suomessa, nämä susiasiat kiinnostavat ja meillä kansanedustajat haluavat täällä eduskunnassa laittaa nämä susiasiat kuntoon.

Tämä esitys, mikä nyt meillä on käsittelyssä, on yksi askel oikeaan suuntaan. Paljon on vielä tekemättä, ja sitä varten ovat kansanedustajat täällä, että tekevät työnsä.

16.39 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietinnössä oli hyvä, että oli otettu mukaan myöskin tämä haaskakuvausasia. Haaskakuvaus ei ole todellakaan Suomen luontoon kuuluva toimenpide. Se on hyvin teennäinen tapa muuttaa petojen käyttäytymistä, ja sillä alueella myöskin esimerkiksi porovahingot ovat todella suuret, eikä se biodiversiteetti ole todellakaan enää kunnossa sillä alueella, missä on haaskakuvausta.

Nykyiset pedot eivät enää pelkää ihmistä. Aikaisemmin Suomessa pedot olivat kaukana ihmisistä, eivät ne tulleet lähellekään, mutta jostakin ihmeen syystä ne tulevat nyt jo lähelle koiria. Meillä oli pihalla susi — meillä poronhoitoalueellakin pihalle oli tullut susi — eikä se pelännyt esimerkiksi meidän koiria eikä meitä ihmisiä ollenkaan. En tiedä, mistä lie sitten tullut, mistä lie pudonnut siihen.

Me tarvitsemme tähän petopolitiikkaan rohkeita muutoksia. Eestilä esitti todella hyvin sen, että heillä maa- ja metsätalousvaliokunnassa olisi ollut hyvinkin esityksiä siitä, miten näitä petoasioita olisi saatu korjattua. Minä todellakin toivon, että me saisimme nyt yli puoluerajojen seuraavaan hallitusohjelmaan mukaan näitä petoasioita niin, että me todella voisimme oikealla tavalla tarttua tähän tilanteeseen, jotta me saisimme sen tilanteen järjestykseen, jotta esimerkiksi sudet ja karhut saataisiin ymmärtämään, että niiden pitää jatkossakin peljätä ihmistä.

Petojen määrässä on huomattava niiden koko reviiri eli elinalue, lähinnä Venäjän alue. Muun muassa meidän alueen karhut — kun minä nyt Itä-Lapissa asun — jostakin ihmeen syystä tajuavat, että 20. päivä elokuuta pitää kaikkien juosta Venäjän puolelle, ja sitten taas kun on mahdollista, niin ne tulevat meidän alueellemme takaisin syömään. Eli 20. elokuuta alkaa todellakin karhunmetsästysaika meidän alueellamme.

Sitten viimeisenä asiana karhujen osalta otan esille tämän keväisen pyyntiasian. Suomalaiset ovat saaneet aikaiseksi sen, että karhuja ei pysty enää keväisin pyytämään, kun EU:ssa saatiin tietyt päättäjät luulemaan, että se on täysin järjetön asia. Mutta kuitenkin meidän pitäisi pystyä ottamaan käyttöön keväisin tämä enemmän ennakoiva poistomahdollisuus, eli jos me tiedämme, että tietyillä alueilla on karhuja, jotka tulevat siellä aiheuttamaan vahinkoja, niin siellä pitäisi pystyä olemaan mahdollisuus poistaa se karhu jo ennen kuin se tekee isomman määrän vahinkoja. Tämä olisi laillista ja mahdollista, ja tällä me saisimme myöskin poronhoitoalueella näitä vahinkoja todella paljon vähennettyä.

16.42 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Käytän vielä tämän puheenvuoron ihan periaatteellisista syistä. Itse olen ainakin itselleni useasti sanonut, että ei se asia, vaan se, mitä asia edustaa.

Kun meitä kansanedustajiakin opetetaan vähän niin kuin lapsia välillä, että susi ei ole vaarallinen ihmiselle ja ei saa olla susivihaa, niin ainakaan itselläni, ja minä luulen, että edustaja Kulmalalla — kiitoksia kommentteistanne — ei varmaan ole mitään susivihaa eikä tämmöistä. Kysymys on ihan puhtaasti siitä, että me puolustamme tiettyjen ihmisten oikeuksia. Kysymys on oikeuksista, ja esimerkiksi Itä-Suomessa tai Lapissa tai muualla ovat hyvin rajoitetut ne harrastusmahdollisuudet, mitä ihmisillä siellä on. Siellä ei ole oopperoi-

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

ta, ei ole muita menoja, mitä kenties täällä on. Monet ihmiset odottavat koko vuoden syksyä. Luonnossa liikkuminen, kaikki marjastus, kalastus, metsästys on heidän kulttuuriaan ja he odottavat sitä. Monet elävät itse asiassa jo odotuksessa, ja koko syksy menee hyvin, ja mielenterveyden ja liikkumisen ja kaiken kannalta tätä minä puolustan.

Nyt kun on monia kuntia, joissa enää ihmiset eivät pääse hirvimetsälle, koska hirvikanta säästetään susille, niin onko tässä enää mitään mieltä? Kenen kannalla me olemme? Minulle ainakin on jo vuosien varrella tehnyt kaikkein eniten kipeätä, kun minä näen, että tavallaan ihmiset ovat vuosikymmeniä jalostaneet koiria ja elävät niitten mukana ja käyttävät niitä kokeissa ja muutenkin, ja sitten me jostakin kaukaa kiellämme, että he eivät voi enää metsästä. Siitä tässä on kysymys eikä mistään susivihasta. Meistä kukaan maa- ja metsätalousvaliokunnan jäsenkään ei varmaan halua, että sudet häviävät suomalaisesta luonnosta, mutta pikkuisen voisi käyttää järkeä. Jos samoilla alueilla vuodesta toiseen on näitä terroristilaumoja, jotka syövät heti koiran, kun se haukkuu, menevät niin kuin haaskalle sinne syömään, niin kyllähän jotakin järkevää pitäisi tehdä, mutta miten tämä voi näin lukossa olla?

Totean vielä lopuksi, että minä ymmärrän luonnonsuojelujärjestöjä, että niillä monilla on metsästyksenvastainen kanta ja ne ottavat kantaa, että ei saa tehdä mitään, mutta eihän niitä asia koske. Asia koskee niitä ihmisiä, jotka asuvat siellä.

16.45 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Tämä valiokunnan mietintö oli minulle oikein mukavaa luettavaa. Tarkasti olen lukenut sieltä ja otan esille vielä nämä poliisin toimenpiteet vahinkotilanteessa. Jos poliisilain 2. luvun 16 §:n mukaan poliisimiehen viimeisin keino on sitten lopettaa eläin, joka aiheuttaa huomattavaa vahinkoa omaisuudelle, niin olen saanut tällaista tietoa, että tämä omaisuudensuoja ei kuitenkaan kosketa juuri näitä poronomistajia. Meillä on paljon niitä tilanteita, että ahma toistuvasti hyökkää yöllä porotarhaan, talvitarhaan, ja tekee siellä tuhoa, tekee niitä niin sanottuja eläviä haaskoja eli henkivieveriin raatelee sieltä useita poroja saman yön aikana. Mutta näihin ei kuulemma tämä poliisin toimintaohje kuitenkaan yllä, elikkä katsotaan, että ei ole poliisin tehtävä näissä tilanteissa sitä vahinkoa aiheuttavaa petoa saattaa päiviltä pois. Mikäli todellakin on näin, olisi syytä päivittää myöskin tällaiset toimintaohjeet niin, että ne kohtelisivat tämän omaisuudensuojan kannalta yhdenvertaisesti kaikkia, myös elinkeinonharjoittajaa.

16.46 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tämä laki on oikeansuuntainen, mutta ongelmaahan se ei poista.

Edustaja Eestilällä oli loistava puheenvuoro tuosta, miten täällä käytännössä ei toimi oikeastaan mikään, mikä metsästyksen liittyy. Minä annan esimerkin. Oltiin Luken tilaisuudessa, muun muassa edustaja Hongisto oli mukana, ja katsottiin susitilannetta Suomessa. Keski-Suomessa ei ollut yhtään sutta, ei siis laumaa eikä sutta, mutta samaan aikaan sai netistä seurata Malla-sutta, jonka laumassa oli susia kuusi kappaletta. Malla-sudelle kävi muun muassa niin, että Kinnulassa se sitten hävisi ja poliisipartioiden ja helikopterien kanssa sitä etsittiin — siis semmoista, mitä ei ollut olemassakaan Luonnonvarakeskuksen mukaan.

Meille annetaan tällaista tietoa, tänne edustajille, mikä ei pidä paikkaansa. Kyllähän semmoinen susi, joka oli syönyt... Muun muassa sahalla oli töissä kaveri, jolla oli koira. Oli maksanut siitä 3 000 euroa ja kouluttanut ja hankkinut pannat ja kaikki. Se oli kallis investointi. Susi oli syönyt, ei jäänyt kuin pää ja panta siihen, semmoinen susi, jota Luonnonva-

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

rakeskuksen mukaan ei ole olemassakaan. Elikkä nämä faktat pitäisi saada tarkasti tänne kansanedustajien tietoon eikä tuommoisia epärealistisia tietoja, mitä me nyt saamme tuolta — propagandaa, suoraan sanottuna.

Niin kuin Eestilä sanoi, rajan yli niitä tulee koko ajan, ja varmasti ne rajalla olevat ihmiset tietävät sen asian paremmin kuin joku tuolla Brysselissä taikka luonnonsuojelijat täällä Etelä-Suomessa taikka Olli Ohtonen, vai mikä Ohtonen se on — luonto-ohjelma susista tuli, täysi propagandaohjelma. Susia puolustettiin siellä, ja varmasti koirasudet kuuluivat siihen. Tämmöistä tietoa me saamme joka puolelta, ja totuus ohitetaan tämmöisellä epätarkalla tiedottamisella. Totuus käteen. — Kiitoksia.

16.49 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä on kyse riistavahinkolain muuttamisesta ja etenkin suurpetojen aiheuttamien porovahinkojen korvausten muuttamisesta siten, että poikkeuksellisen suuresta porovahingosta maksettavaa erityistä korvausta koskevaa pykälää, niin sanottua Lex Hallaa, ehdotetaan kumottavaksi. Tämä voimassa oleva säätely on koettu poroelinkeinon piirissä epätasa-arvoiseksi, ja tämän pykälän kumoaminen on saanut lausunnonantajilta laajaa kannatusta. Hallituksen esitys on perusteltu ja kannatettava.

Valiokunta katsoi, että tämä korvauksiin liittyvä muutos on tarpeellinen myös korvausten maksamisen nopeuttamiseksi ja suurpetokonfliktin lieventämiseksi ja se parantaa korvausten saannissa niiden paliskuntien asemaa, jotka eivät ole olleet oikeutettuja Lex Halla-korvaukseen. Valiokunta piti tärkeänä, että korvaukset maksetaan viipymättä ja täysimääräisesti, ja tähän on helppo yhtyä. Lisäksi mietinnössä valiokunta korosti, että kun porovahingosta tai petovahingosta ilmoitettaessa jatkossa vaaditaan valokuvaa tai vahinkopaikkaa koskevaa merkintää ja koordinaatteja, näiden puuttuminen tai niiden merkintöjen häviäminen ei saa yksistään olla korvaushakemuksen hylkäämisperuste. Kiinnitimme mietinnössä huomiota myös siihen, että korvausten ulkopuolelle edelleen jatkossakin tulevat jäämään ne porovahingot, jotka todetaan valtakunnan rajan ja Norjan ja Suomen välisen poroesteaidan välissä. Valiokunta katsoi, että tämä asia tulee selvittää jatkossa: voitaisiinko nämäkin petojen aiheuttamat vahingot saattaa kuitenkin korvausten piiriin? Se on ihan mahdollista selvittää. Nostimme mietinnössä esille myös sen, että koti- ja tuotantoeläimille aiheutuvia vahinkoja pyritään estämään ennalta ja tarkoitukseen tulee osoittaa riittävät voimavarat.

Arvoisa rouva puhemies! Kannatan siis hallituksen esitystä, mutta valiokunnan kaikkiin yleisperusteluihin en voi yhtyä.

Suurimmat porovahingot poronhoitoalueella aiheuttaa ahma. Valiokunta kuitenkin mietinnössään ottaa poikkeuksellisen laajasti esiin Suomen susikannan tilan ja sutta koskevan säätelyn. Mietinnön yleisperusteluissa lausutaan tällöin ohi hallituksen esityksen sisällön. Toimeenpanovallan edustajana maa- ja metsätalousministeriö uudistaa parhaillaan Suomen susikannan hoitosuunnitelmaa. On jopa tulkittavissa, että valiokunnalla on ollut tarkoitus vaikuttaa voimassa olevan lainsäädännön toimeenpanoon tavalla, jota ei voida pitää täysin asiallisena.

Ministeriön ohjauksessa Suomen riistakeskuksen ja Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen eli nykyisen Luonnonvarakeskuksen yhteistyönä laaditussa Suomen susikannan hoitosuunnitelmassa vuodelta 2015 susikannan hoidolle asetettiin seuraavat tavoitteet: saavuttaa ja säilyttää susikanta suotuisalla suojelutasolla, tavoitteena on perustaa susikannan seuranta suurpetoyhdistyshenkilöverkoston toimintaan, tavoitellaan sitä, että luodaan kei-

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

noja suden ja ihmisen rinnakkaiselon parantamiseksi, rakennetaan luottamusta toimijoiden välille, reagoidaan suden tuomaan haittaan nopeasti sekä ehkäistään vahinkoja ennalta ja puututaan suteen kohdistuvaan laittomaan tappamiseen tehokkaasti. Ministeriön ohjauksessa laaditaan nyt parhaillaan uutta päivitettyä susikannan hoitosuunnitelmaa, joka valmistuu tämän vuoden loppuun mennessä. Kannatan ja tuen ministeriön käynnistämän hoitosuunnitelman päivitystä, sillä voimassa olevan hoitosuunnitelman hyvistä lähtökohdista ja tavoitteista huolimatta hoitosuunnitelmassa haasteena on edelleen ongelmakeskeinen vuorovaikutus riistahallinnon, tutkijoiden ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden välillä.

Arvoisa puhemies! Suomi on pitkään tavoitellut EU-säädösten mukaista suden suotuisaa suojelutasoa tiukan suojelun keinoin siinä kuitenkaan onnistumatta. Susikannan suojeleminen onnistuu vain, jos susien kanssa samalla alueella asuvien ja toimivien ihmisten huolet ja tarpeet otetaan kannan hallinnassa huomioon. Voimassa olevassa hoitosuunnitelmassa suotuisan suojelun tasoa tarkastellaan EU:n luontodirektiivin vaatimusten kautta.

Suotuisan suojelutason määrittely tehdään luontodirektiivin 17 artiklan mukaisessa menettelyssä. Pienin elinvoimainen susikanta Suomessa on 25 lisääntyvää paria. Tämä pienin elinvoimainen kanta on eri asia kuin suotuisan suojelun taso. Lisääntyviksi pareiksi lasketaan sellaiset parit, joilla on arvioituna ajankohtana jälkeläistuottoa, ja Suomen ja Venäjän valtakunnan rajan molemmilla puolilla elävistä lisääntyvistä pareista puolet lasketaan osaksi Suomen kantaa. Laumojen määrää sekä Suomen susikannan ja laumojen elinvoimaisuutta ja säilymistä arvioidaan vuosittain Luonnonvarakeskuksen suorittaman kanta-arvion avulla.

Arvoisa puhemies! On todettava, että mikään asiantuntijataho ei ole esittänyt, etteikö Suomen ja Venäjän rajan yli tapahtuisi susiyskilöiden liikettä molempiin suuntiin. Mikään asiantuntija-aineisto ei kuitenkaan osoita, että Suomen susikanta saisi jatkuvaa merkittävää tulomuuttovirtaa idästä, vaikka susiyskilöitä liikkuu rajan yli. Juuri tästä syystä vuoden 2015 hoitosuunnitelmassa asetettiin tuo 25 lisääntyvän lauman minimimitavoite, kun vielä 2005 hoitosuunnitelmassa katsottiin, että 20 lisääntyvää laumaa riittäisi, mikäli tulomuutto idästä säilyisi ennallaan. Viimeisimpien tutkimustulosten mukaan näyttää jopa siltä, että Suomen susikannan geneettinen monimuotoisuus voi olla kaventumassa, mikäli tulomuutto vähentyy.

Valiokunta asettaa mietinnön yleisperusteluissaan suden uhanalaisuusarvioinnin kyseenalaiseksi ja esittää myös, että Suomen tulisi vaatia, että susi voitaisiin siirtää luontodirektiivin liitteeseen V koko maassa. Tätä valiokunnan käsitystä asiantuntijatieto ei tue, eikä se säädösten valossa tarkasteltuna ole myöskään oikeudellisesti relevantti. Uhanalaisuuden arvio perustuu kansainväliseen IUCN:n ohjeistukseen. Arvioinnit tehdään sekä maailmanlaajuisesti että kansallisesti.

16.56 Markku Eestilä kok: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Halmeenpäälle sanoisin, että jos kaikki eduskunnassa tehtävät päätökset perustuisivat asiantuntijoiden lausuntoon, niin ilmeisesti sadassa kansanedustajassakin olisi sata liikaa ja kaikki voisivat olla poissa täältä. Että kyllä kansanvalta tarkoittaa hieman muuta. Meidän täytyy pystyä soveltamaan ja katsomaan, mikä on kokonaistilanne, eikä juuttua yhteen asiaan eikä yhden sektoriasiantuntijan lausuntoon.

Mitä tulee Venäjän populaatioon ja Suomen populaatioon, niin totta kai ne rajan ylittävät, mutta kun kysyin Ilpo Kojolalta, joka lienee eturivin susitutkijoita Suomessa, teoreettisen kysymyksen, että jos Suomesta kaikki sudet saataisiin jollakin tavalla tänä päivänä

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

hädettyä tai lopetettua, niin kuinka paljon menee aikaa, että Suomessa olisi tasan saman verran susia. Hän mietti jonkun aikaa vastausta ja vastasi minulle, että noin kymmenen vuotta. Se osoittaa sen, että meillä ei ole minkäänkokoista riskiä tässä. Tehtiinpä Suomen susikannalle mitä tahansa, niin ikäkuuna päivänä se ei vaikuta millään tavalla siihen, että susi kuolisi sukupuuttoon tai olisi jollakin tavalla uhanalainen — riippumatta siitä, mitä asiantuntijat ovat mieltä.

Arvoisa puhemies! Vielä näihin periaatekysymyksiin: Kun metsästyksen vastaisuutta halutaan sitten tiettyyn pisteeseen asti viedä, se johtaa juuri siihen erikoiseen lopputulemaan, että ollaan susista huolissaan ja vahditaan jokaista sutta, ettei vain mitään tapahdu, mutta metsäpeurasta, joka oikeasti on uhanalainen, ei välitetä mitään. Miten ihmeessä sen metsäpeuran ja suden itseisarvo on jotenkin erilainen? Minun mielestäni molemmat ovat eläimiä, ja jos jompikumpi todella on sukupuuttoon kuolemassa, niin pitää asettua sen puolelle eikä ideologisista syistä toisen puolelle, joka ei ole kuolemassa sukupuuttoon. Tämä epäloogisuus osoittaa koko tämän petopoliitiikan perustuvan aivan muihin tekijöihin kuin faktoihin.

16.58 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa rouva puhemies! Jatkan äskeistä. Lajien uhanalaisuusarviointi on lajien häviämisen riskin arviointia. Siinä ei ole kyse lajien suojelutarpeiden priorisoinnista, eikä arvioinnilla ole suoraa oikeudellista sitovuutta. Suojelutoimet tulee harkita erikseen ottaen huomioon myös kansainvälisistä sopimuksista ja EU:n yhteisö-lainsäädännöstä Suomelle aiheutuvat velvoitteet. Yhdessä lajien esiintymistietojen kanssa uhanalaisuusarviointi antaa kuitenkin tarvittavaa tietopohjaa lajien ja niiden elinympäristöjen turvaamis- ja suojelutoimiin paikallisella, alueellisella, valtakunnallisella ja myös koko Euroopan tasolla. Suotuisa suojelutaso on luontodirektiivissä asetettu sitova tavoite, jonka arviointi tapahtuu kuuden vuoden välein luontodirektiivin säätämällä tavalla.

Susi kuuluu Suomessa poronhoitoalueella luontodirektiivin liitteen 5 lajeihin. Muualla Suomessa susi kuuluu luontodirektiivin liitteen IV lajeihin, jotka edellyttävät tiukkaa suojelua. Aloitevalta luontodirektiivin liitteiden muuttamisessa on yksinomaan Euroopan komissiolla, ei siis jäsenvaltioilla. Liitteen IV muuttaminen edellyttäisi myös Euroopan neuvoston yksimielistä — siis yksimielistä — kaikkien jäsenvaltioiden yksimielistä päätöstä. Arvio luontodirektiivin liitteen IV muuttamisesta tulee lisäksi tehdä yksinomaan biologisin perustein eli perustuen lajin uhanalaisuusarviointiin ja suojelutasoon — ei poliittisin perustein.

Arvoisa puhemies! Totean lisäksi, että esitys, joka valiokunnan mietinnön yleisperusteissa tehtiin liitteiden muuttamisesta, on lopputuloksen kannalta harhaanjohtava ja jopa susikonfliktin ylläpitämistä tietoisesti, sillä vaikka susi siirrettäisiin koko maassa liitteeseen V, olisi siitä huolimatta säädösten mukaisena tavoitteena edelleen suotuisa suojelutaso. Tältä osin muutosta nykytilaan ei tulisi. Nämä edellytykset ja seuraukset valiokunta on jättänyt huomiotta ja tällaista lausudessaan mielestäni vain syventää susikonfliktia.

Suomen on todettu toistaiseksi epäonnistuneen suden suotuisan suojelutason ylläpitämisessä tiukan suojelun keinoin, ja Suomi on myös saanut Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelta vuonna 2016 langettavan tuomion luontodirektiivin tiukkaa suojelua edellyttävän suden suotuisan suojelutason vaarantavista menettelyistä. Jotta tämä ei toistuisi, Suomen linjan on oltava selkeä ja säädösten mukainen.

Luontodirektiivin tulkintasisältö on muodostunut Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisujen sekä luontodirektiivin tiukkaa suojelua koskevan ohjeasiakirjan kautta. Suo-

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

messä nuo vaatimukset on sisällytetty metsästyslakiin sekä valtioneuvoston asetukseen poikkeusluvista. Mikäli näitä säädöksiä kansallisesti pyrittäisiin väljentämään, Suomi ottaisi tietoisena riskin siitä, että komissio veisi Suomen uudestaan Euroopan yhteisöjen tuomioistuimeen, ja mikäli näin kävisi, olisi hyvin todennäköistä, että kanteessa vaadittaisiin myös uhkasakkoja, jotka voivat olla hyvinkin suuria. Kansallista joustavuutta ei siksi voida ottaa käyttöön etenäkään sellaisen lajin suhteen, joka ei ole suotuisalla suojelun tasolla.

Arvoisa puhemies! Yleisperustelussaan valiokunta myös vaatii, että poikkeuslupamenettelyin poistettavista susista otettaisiin geneettisiä tutkimuksia varten näytteitä riippumattomien tahojen toimesta, ja korostaa koiran ja suden risteymien tunnistamiseksi käytettyjen menetelmien luotettavuutta, läpinäkyvyyttä ja avoimuutta. Kuitenkin valiokunta myös lausuu, että epäillyt koiran ja suden risteymät tulee voida tunnistaa risteymiksi myös morfologisten ominaisuuksien eli ulkoasun perusteella Riistakeskuksen määrittelemien asiantuntijoiden toimesta. On todettava, että kaikista tutkimuslaitoksille toimitetuista susista otetaan aina dna-näytteet. Katson, että erityisesti tämän kannanoton osalta valiokunta pyrkii vaikuttamaan lainsäädännön toimeenpanoon tavalla, jota ei voi pitää aivan asiallisena.

Nykyisen käytännön mukaisesti maa- ja metsätalousministeriön ohjauksessa olevat viranomaiset ja tutkimuslaitokset, kuten Riistakeskus ja Luonnonvarakeskus, määrittelevät ne asiantuntijatahot, jotka ottavat ja tutkivat kaikista tunnetuista poikkeusluvin kaadetuista susista ja muulla tavoin kuolleen löydettyistä susista sekä risteymiksi epäillyistä yksilöistä näytteet geneettisten tai eläintauteihin liittyvien tutkimusten osalta. Ei ole perusteltua olettaa, että viranomaiskäytäntöä tältä osin olisi tarpeen muuttaa tai että olisi syytä epäillä tutkimusmenetelmien luotettavuutta ja riippumattomuutta, mihin valiokunta epäsuorasti viittaa. Perusteluja valiokunta tälle ei kuitenkaan esitä.

Tietyissä tilanteissa suden suojelusta voidaan poiketa ja pitää voida poiketa luontodirektiivin 16 artiklassa mainittujen perusteiden nojalla, mikä edellyttää, että poikkeuksille ei ole muuta, tyydyttävää ratkaisua ja että lajin suotuisan suojelun taso sen luontaisella levinneisyysalueella säilyy. Poikkeaminen tiukasta suojelusta tapahtuu siis säädösten mukaisin periaattein Suomen riistakeskuksen poikkeusluvalla tai poliisin määräyksellä. Tämä on pääasiallinen menettely suurpetojen lopetuksessa.

Arvoisa puhemies! Ihmistä pelkäämättömät yksilöt tulee poistaa tehokkaasti ja nopeasti poliisin toimesta. Vuoden 2014 alussa voimaan tulleen uuden poliisilain mukaan poliisimiehellä on oikeus ottaa kiinni ja viimesijaisena keinona lopettaa eläin, joka aiheuttaa vaaraa ihmisen hengelle tai terveydelle tai huomattavaa vahinkoa omaisuudelle tai vakavasti vaarantaa liikennettä. Tämän lisäksi rikoslain 4 luvun 5 pykälässä on pakkotilasäädös, jonka mukaan esimerkiksi kotieläintä tai itseään voi puolustaa pakottavan vaaran torjumiseksi. Viime vuosilta on olemassa sekä syyttäjien että tuomioistuimen päätöksiä siitä, että joissain tapauksissa koiran tai tuotantoeläimen kimppuun hyökännyt rauhoitettu peto on ollut pakkotilakeinona luvallista ampua. Vuonna 2017 oli kolme pakkotilatapausta, joissa susi tapettiin, mutta niistä ei tullut seuraamuksia poliisitutkinnan jälkeen.

17.05 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Halmeenpää otti ensimmäisessä puheenvuorossaan esille näitä ongelmia, eli maksatuksen hitaus on ollut yksi ongelma, ja tähänhän pyritään nyt sitten tietenkin saamaan korjausta.

Toinen asia, johon haluan kommentoida vielä: Kun valiokunta katsoo, että tulee selvittää, voidaanko petojen aiheuttamat vahingot saattaa korvausten piiriin näitten rajaesteaito-

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

jen ulkopuolella tapahtuneiden vahinkojen osalta, niin toteaisin tässä, että ihminen piirtää rajat, mutta luonto ei niistä piittaa. Poro on luonnoneläin ja kulkeutuu sitten välillä valtakunnanrajan yli mutta myös poronhoitoalueen eteläisen rajan yli, joka on varsin pitkä: Kainuusta Ouluun saakka on eteläinen poronhoitoalueen raja. Poro kulkeutuu sen yli, joten samassa yhteydessä pitää huolehtia myöskin siitä, että sen rajan yli menneiden porojen ja niille tapahtuneiden petovahinkojen tietenkin pitää olla myöskin korvauksen piirissä.

17.06 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Jos jatketaan siitä, että ei niinkään asia, vaan se, mitä se edustaa, niin kyllähän me vähän jääräpäisesti täällä eduskunnassa suhtaudumme, tai jotkut suhtautuvat aika jääräpäisesti, tähän jäätyneeseen konfliktiin, mitä erityisesti sudet aiheuttavat. Minä vähän ihmettelen, kun brexit on menossa tällä hetkellä ja sitten me ihmettelemme Unkarin tapahtumia, Puolan tapahtumia, että ehken kannattaisi joskus ruveta miettimään, mitähän nämä ihmiset näissä maissa ajattelevat, kun tämmöistä pääsee tapahtumaan. Yleensä jos johtaminen tai valta on erittäin kaukana eikä tunne paikallisia olosuhteita, niin se ennemmin tai myöhemmin epäonnistuu ja se ei saa sitä legitimizeettiä kansalaisten silmissä, mikä sen pitäisi saada.

Minulle tämä on jatkuva ristiriita, että EU puhuu läheisyysperiaatteesta. Se nostetaan aina juhlapuheissa ja muualla esille, mutta sitten kun sitä pitäisi toteuttaa, niin niiden ihmisten sanalla, jotka ymmärtävät, mitä ympäristössä tapahtuu, ja pystyvät sitä hallitsemaan vuosikymmenten kokemusten perusteella, ei ole mitään arvoa — ei mitään arvoa. Silloin se herättää hieman ihmetystä.

Me olemme valiokunnassa kuulleet monenlaisia asiantuntijoita ja totta kai me arvostamme asiantuntijoitte lausuntoja, mutta kyllä siellä on esitetty myös arvioita, että poliisi on pantu hoitamaan epäonnistunutta suurpetopolitiikkaa Suomessa ja tuhlaa erittäin paljon aikaa milloin juosten erinäköisten haaskojen perässä — onko tämä haaska, mikä tämä on — ja milloin niiden ilmoitusten perässä, että joku meinaa ampua susia tai metsästää susia. Minun käsittääkseni poliisilla pitäisi olla muuta tärkeämpää tekemistä tänä päivänä huumausainerikollisuuden kanssa ja kansainvälisen rikollisuuden torjunnassa, eli kysymys on myös poliisin voimavarojen priorisoinnista.

Edustaja Halmeenpäälle sen verran, että minulla on hieman eri käsitys siitä, mitä tämä liite V tarkoittaa. Olen Virossa käynyt metsällä, ja siellä kaveri oli ampunut 14 sutta, kun he haluavat pitää siellä kurissa susikannan, mikä tulee Venäjältä, niin kuin Suomessakin, että he pystyvät sitten metsästämään villisikoja rauhassa ja koiran kanssa metsästämään. Minullekin sanottiin, että kun iltajahtiin menet, niin jos susi tulee, ammu pois vaan, mutta sitten pitää kuitenkin jatkossa arvioida, paljonko susia ammutaan, koska tämä suojelun suotuisa taso halutaan Virossakin säilyttää, ja se on liitteessä V. Eli jos meillä olisi liite V, niin minä sanon, että jos me vähänkin toimimme niin kuin Virossa, jossa on liite V, niin tämä susien metsästys olisi järkevämpää ja niillä alueilla, missä on susikeskittymiä ja erityisiä ongelmia metsästää koirien kanssa, saataisiin joku järki tähän asiaan.

17.09 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! On aivan erinomainen asia, että riistavahinkolaki säädetään nyt ajan tasalle ja saadaan vahingonkäräjille oikeudenmukainen korvaus menetetyistä kotieläimistä. Kaikki metsästäjät sen tietävät, että esimerkiksi hyvä metsästyskoira on korvaamattoman arvokas kaveri omistajalleen, ystävän tasoinen kumppani, ja sitten moni tietää myös sen, että vanha kansanviisaushan sanoo, että jokaiselle metsästäjälle elämänsä aikana vain yksi hyvä koira sattuu kohdalle. Sen harvinaisen hy-

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

vän metsästyskoiran saaminen ja kouluttaminen ja sen kanssa eläminen on todella arvokas juttu, ja sitten kun susi sen syö — niin kuin parille ystävälleni on ikävä kyllä käynyt, että ihan kaksoisvalion tasoinen hirvikoira meni suden suuhun — niin ymmärrän sen tuskan, ja sen menetyksen suuruutta on vaikea tietenkin kuvailla. Onneksi se kuitenkin ihmiseen ei ole vielä sattunut.

Kun seurasin tätä keskustelua, hieman ihmettelin, koska Suomen eri tahoilla on koko ajan pidetty meteliä siitä, ovatko nämä susiluvut oikeita ja miten niitä seurataan. Pari tosi-asiaa:

Tällä hetkellähän Suomessa väitetään olevan virallisen kanta-arvion mukaan vajaat 300 sutta, ja otan esimerkin: Virallisen Luonnonvarakeskuksen ilmoituksen mukaan tästä susikannasta 70 prosenttia on läntisessä Suomessa, Itä-Suomesta kun kaikki susien ruoka on loppunut. Kaikki hirvet suurin piirtein on itärajalta syöty, metsäjänistä en ole enää nähnyt moneen moneen vuoteen. Nekin ovat hävinneet. Rusakoita pyörii enää kylien keskustoissa ja kuntataajamissa, mutta metsäjänistä en ole nähnyt pitkään aikaan enää. Elikkä riistakanta on kieroutunut susien valtavan lisääntymisen takia, ja viranomaiset salailevat koko ajan tätä tilannetta, mikä todellisuudessa susirintamalla on.

Kävin läpi tässä joulun aikaan ja tässä alkuvuoden aikaan eri itärajan kuntia, elikkä kotikuntani Ilomantsin lisäksi siinä tulivat tietenkin mukaan Tohmajärvi, Lieksa, Nurmes, Valtimo, Juuka, Rautavaara, Kuhmo. Pitää muistaa, että hyvin monella metsästäjällä tänä päivänä on riistakamerat, jotka vääjäämättömän varmasti kuvaavat, ja näillä paikoilla on pyörinyt susia niin, että metsästäjien havaintojen ja heiltä saamani arvion mukaan jo pelkästään tällä mainitsemallani itäisellä alueella on toistasataa sutta aivan varmasti. Luku on vielä alakanttiin, koska nämä metsästäjät eivät halunneet liioitella määrää vaan sanoivat vain sen, mikä varmasti piti paikkansa. Hehän tekevät riistakolmiolaskentaa totta kai, ja jälkiä seurataan. Elikkä se susiarvio, mikä virallisesti ilmoitetaan, ei varmasti pidä paikkaansa. Susia on paljon, paljon enemmän. Joka päivä niitä nähdään pihakäynneillä, ihan jatkuvasti. Tänäkin aamuna Ilomantsista tuli kuva minulle, jossa susi oli käynyt talon takapihalla. Kysyn vain näiltä kansanedustajilta, jotka susia puolustavat: kuinka moni perheenäiti laskisi omat lapset takapihalle leikkimään, kun illalla tai yöllä on siinä susilauma käynyt? Helppo se on kerrostalon seitsemännestä kerroksesta vaatia, että susi pitää suojella täysin, kun omat lapset eivät ole uhattuina, mutta pitääkö rajaseudun lasten vanhempien tämä sietää? Vaikea ymmärtää tällaista ajattelua.

Vetoaminen johonkin luontodirektiiviin on mielestäni aika lapsellista, koska sehän aikoinaan runtattiin kokoon eikä siinä ollenkaan noudatettu niitä ohjeita, mitä luontodirektiivin täytäntöönpano vaatii. Kanta-arviot, uhanalaisarviot, ohjeet siitä, miten luontodirektiivi pannaan täytäntöön ja Natura-alueet valitaan... Olisi pitänyt tehdä arvio alueista ja erilaisista eläinlajeista ja uhanalaisista lajeista. Se tehtiin ja taitettiin pöydältä, eikä siinä sen kummempaa sitten tarvittukaan. Kotikunnassani muun muassa erään Natura-alueen väitettiin olevan avosuota, vaikka siinä 250 mottia hehtaarilla puuta kasvoikin. Melkoista avosuota sekin. Tämä kuvaa sitä, miten huitaisemalla tämä homma tehtiin ja saatiin valmiiksi uhanalaisluettelo, jolla pystytään sitten muuta hommaa häiritsemään.

Tänä päivänä itärajan kunnissa, tuolla Kuhmossa, Ylä-Savossa ja niin edelleen, niillä metsäisillä alueilla, on tilanne sellainen, että ihmiset eivät edes tähän viralliseen Tassu-tietokantaan ilmoittele enää mitään susihavaintoja. Miksi ilmoittaa, kun se ei vaikuta enää mitään? Se on ihan turhaa työtä, koska ei saada enää mitään todellisia lukuja siitä, paljonko susia Suomessa on.

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

Nyhdän oli tässä lehdissä muutama aika sitten, kuukausi sitten, se tapaus Kanta-Hämeessä, jossa eräs nainen pidätettiin ja tietävästi on edelleen vangittuna, kun hän piti susikasvattamoaa siellä. Kyseisen henkilön hallusta löytyi kolme kappaletta aitoja susia. Herää kysymys, miten tämä naishenkilö on kolme aitoa sutta saanut haltuunsa. Väitteiden mukaan oli muka saanut tuotua Venäjältä. Tuollaisen puheen jälkeen on ihan selvää, että kysymyksessä on ihan selkeä peittely-yritys. Jokainen tietää, että villin, aidon suden kiinnisaanti metsästä yksinäisen ihmisen toimesta, varsinkin naishenkilön toimesta, on täysin mahdoton tehtävä. Kysymyksessä on laajamittainen yhteistyö, ja tällaiset arviot, joita olen kuullut tämän tapauksen törkeydestä — kun sanotaan suoraan — pitää poliisiin tutkia huolella. Toivottavasti poliisiviranomainen tämän tutkii, koska ei ole mitenkään perusteltua, että yksinään naisihminen vangitsee kolme sutta, risteyttää niitä koirien kanssa ja vapauttaa niitä luontoon.

Miksi sitten Suomen luonnosta löytyy jatkuvasti sellaisia ”susia”, jotka eivät ole ollenkaan susien näköisiä? Kaverini lähetti viime viikolla kuvan Kuhmosta. Siinä oli kuva isosta sudesta, joka muka vieraili talon takapihalla, ja kyllä se suden näköinen oli, mutta tarkemmin kuvaa kun katsoin, se oli ihan selkeä saksanpaimenkoira. Elikkä tällainen suden ja koiran risteymä, susilaumasta lähtenyt erilleen. Tällaiset ovat kaikkein vaarallimpia, koska ne ovat menettäneet luontaisen pelkonsa ihmisestä kohtaan, ja lähettäisittekö te, hyvät kansanedustajakollegat, omat lapsenne koulutielle odottamaan taksia siihen tienvarteen, kun edellisenä päivänä hävisi koira talon pihasta tällaisen ”suden” syömänä?

Näitä tällaisia susikasvattamoja, joissa susia ja koiria risteytetään, tiedetään olevan Suomessa muuallakin. Vahvoja epäilyjä on Ylä-Savosta, ja samoin Kuhmon alueella on selkeästi merkkejä siitä, että näin on tapahtunut. Ihmettelen vain, missä on Luonnonvarakeskuksen virkamiesten moraali, jos tällaista on tehty. Poliisiin pitää tutkia nämä kaikki, onko todella näin. Se Kanta-Hämeen tapaus, että kolme villiä sutta on otettu kiinni, oli mielestäni niin törkeä. Sen homman tekeminen yksinäiseltä ihmiseltä ei varmasti onnistu. Se on niin vaikea tehtävä, että siihen tarvitaan vähintään pataljoona miehiä, jotka tuntevat sen homman, ja myös virka-apua joltakin taholta on ilmeisesti käytetty. En tiedä, mutta toivoisin, että poliisi tutkii tämän. Epäily on erittäin vahva. Jos sitten vedotaan siihen, että susi on uhanalainen, niin siihen rohkenen sanoa, että kaikkea sitä kuulee, kun vanhaksi elää.

17.16 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa rouva puhemies! Säädösten mukaisia toimintatapoja meidän tulee puolustaa ja säädösten mukaisten toimintatapojen puolustaminen lieenee aina tälle yhteiskunnalle hyväksi.

Jatkan hieman rikoslaista. Totesin viime puheenvuorossa tuon pakkotilasäädöksen olemassaolon, ja nyt totean, että kansallisessa lainsäädännössähän meillä on rikoslaissa tällä hetkellä huomioitu tilanteet, joissa esimerkiksi henkilö joutuu puolustamaan itseään tai omaisuuttaan. Johtopäätöksenä on, että esimerkiksi kotieläimen tai koiran suurpedolta puolustamista koskevat tilanteet on kansallisessa lainsäädännössä huomioitu.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean, että toisin kuin valiokunnan mietinnön yleisperusteissa epäsuorasti viitataan ja toisin kuin tänään olemme joissakin puheenvuoroissakin kuulleet, ei ole syytä olettaa, että menettelytapoja suden tiukan suojelun tai siitä tapahtuvien poikkeusten suhteen olisi kansallinen lainsäädäntö ja Suomea sitovat EU-säädökset huomioiden perusteltua tai oikeudellisesti relevanttia väljentää, eikä ole myöskään perusteltua epäillä, että vastuuviranomaisilla ei olisi riittävää asiantuntijatietämystä tai toimivaltuuksia toimintaan suurpetotilanteissa.

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

Arvoisa puhemies! Kannatan tätä lakiesitystä ja yhdyn valiokunnan mietintöön siltä osin, että tämä hallituksen esitys hyväksytään valiokunnan esittämin vähäisin muutosehdotuksin. Sen sijaan mietinnön perusteluosio koskien Suomen susikantaa on osittain kyseenalainen kannanotto, joka menee hallituksen lakiesityksen sisällön ohi.

17.18 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Vielä tuosta, mitä edustaja Halmeenpää sanoi lain noudattamisesta: Se on itsestäänselvää, että lakia noudatetaan tarkasti, niin kuin perustuslain 2 §:n 3 momentti sanoo. Lakeja noudatetaan, ja se tarkoittaa myös sitä, että viranomaisen tulee toimia omissa virkatoimissaan huolellisesti ja edistää yhteistä hyvää. On tällaisia tapauksia kuten Kanta-Hämeessä oli, ja tuolla Vieremän lähellä on myös tällaisia vahvoja epäilyjä susikasvattamoista, samoin tuolla Kuhmon alueella ja monella muulla paikkakunnalla. Miten on, arvoisa edustaja Halmeenpää, mahdollista, että näitä koirasuden näköisiä hurttia pyörii ympäri Suomea ja niitä yhtäkkiä ilmestyy sinne sun tänne? Metsästäjät seuraavat omaa aluettaan kyllä tarkkaan, ja jos susilauma siellä pyörii, niin kyllä jäljet tiedetään. Mutta yhtäkkiä sinne tuleekin sellainen kuin tämä Kuhmon tapaus, minkä kuva on tuossa puhelimellani, ja se on vaikka tulostettavissa paperille. Sellainen susi löytyi, joka ei varmasti ole susi. Minäkin sen näin, että se oli isokokoinen saksanpaimenkoira, joka on selkeä risteymä. Samoin Ilomantsissa ammuttiin kolme vuotta sitten ihan laillisessa, luvallisessa jahdissa susi, joka kaadettiin kotikyläni Hattuvaaran reunalle. Ja ilomantsilainen RKTL:n riista- ja kalatalouden silloinen tutkija Kaarlo Nygrén oli käynyt tutkimassa sen raadon ja totesi, että sillä kyseisellä ”sudella” ei ollut mitään luontaisen suden tunnusmerkkejä, ei mitään. Ja se oli muka susi. Ja tällaisen tapauksen tiimoilta esimerkiksi Perhossa ihminen tuomittiin suden kaadosta, ja siinä taisi yksi ihminen vielä joutua sellaiseen tilanteeseen, että hän päätyi epätoivoiseen ratkaisuun, mikä on äärimmäisen surullista. Syytetäänkö ihmistä suden kaadosta silloin, kun hän tämmöisen hurtan ampuu? Ja nämä ovat, arvoisat kansanedustajakollegat, nimenomaan näitä koirasusia, joita tuolla pihossa pyörii aivan jatkuvasti.

Kymmeniä läheltä piti -tapauksia on Suomessa ollut, ja kukaan viranomainen ei korvaansa lotkauta. Olen tehnyt siitä yhden kantelun oikeusasiamiehelle, ja vastauksena sain, että kyseinen Luonnonvarakeskuksen virkamies ei ole virkamies, hän on vain palkollinen. Tätäkö valtion varoilla tehdään Suomessa tänä päivänä? Pidetään tämmöistä touhua tai tämmöisiä kuvauspaikkoja, jotka ovat siivottomassa kunnossa, ja saa vielä valtion rahoja käyttää sen ylläpitoon ja työaikaakin varmaan ja valtion omistamia välineitä elikkä kalustoa ja laitteita. Kysyn vaan: kuinka moni teistä kansanedustajista, hyvät kollegat, edustaja Halmeenpää, ottaa vastuun siitä, jos joku pieni lapsi joutuu suden suuhun? Läheltä piti -tilanteita on ollut monta. Ja kun se ensimmäinen tulee, niin minä kysyn sitten teiltä, kenen vika se on.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomen kansalaisella on oikeus turvalliseen elämään, asuipa sitten kaupungissa tai maaseudulla. Jos joku mummo soittaa Ilomantsin syrjäkylältä, että pitäisi saada poliisi, kun on jotakin ihmeellistä toimintaa tuossa talon ympärillä, niin varmasti ei tule poliisi, mutta jos joku soittaa, [Puhemies koputtaa] että täällä joku sutta metsästä, niin kohta ovat helikopterit ilmassa ja poliiseja on niin paljon, että liivettä. Tätä minä tarkoitan sillä, että onko tämä oikein.

17.21 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa puhemies! Koiran ja suden risteymä ei kuulu Suomen luontoon, eikä mikään taho, ei mikään asiantuntijataho tai mikään kansalainjärjes-

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

tötähokaan, ole koskaan esittänyt, että ne sinne kuuluisivat. Koiran ja suden risteymiä ei saa tuoda maahan. Ne on luokiteltu vieraslajiksi, eikä niitä saa luontoon päästääkään. Se on itsestäänselvää, että tässä pitää noudattaa säädöksiä. Suomesta tunnetaan todennetusti kolme koiran ja suden risteymätapausta.

Lainsäätäjällä ei liene mitään muuta mahdollisuutta kuin luottaa viranomaistietoon ja asiantuntijatiетoon ja tieteelliseen tietoon. Valiokunta on omana asianaan käynyt laajat kuulemiset, ja nämä asiat on siellä asiantuntijakuulemisissa todettu. Suomessa on hyvä käytäntö siitä, että mikäli koiran ja suden risteymäepäilyjä tavataan, Riistakeskuksen asiantuntijat todentavat, ottavat näytteen, valitsevat asiantuntijatahon, joka tutkii, mistä on kyse, onko risteymästä kyse, ja jos on risteymästä kyse, Riistakeskuksen viranomaiset myöskin poistavat nämä yksilöt tai poistattavat ne valitsemallaan taholla. Meillä on hyvä lainsäädäntö, jota tulee noudattaa ja säädösten mukaisessa toiminnassa pitäytyä.

En kannata sellaisia näkemyksiä, joissa annetaan ymmärtää, että koirasusia juoksentelisi pitkin Suomenniemeä, enkä varsinkaan sellaisia näkemyksiä, joissa annetaan ymmärtää, että kansalaisten pitäisi ryhtyä näitä epäiltyjä koirasusia itse tunnistaen sieltä poistamaan. Pahoin pelkään, että siinä kyllä päädyttäisiin tilanteeseen, jossa kyseessä olisi hyvinkin todennäköisesti törkeä metsästysrikokseen yllyttäminen, ja sellaista tilannetta minä en ainaakaan täältä lainsäätäjän puolelta halua edistettävän.

17.23 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kuten puheenvuorossani sanoin, lakia on ehdottoman tarkasti noudatettava. Se on ehdoton, tinkimätön vaatimus, jota kaikki noudattakoon. Mutta me olemme tilanteessa tällä hetkellä, että maaseudun ihmisen elämä ei ole enää turvallista, tällaisia koirasusia kun pyörii siellä talojen nurkilla. Nämähan juuri ovat ne vaaralliset yksilöt, jotka tekevät sen vaaran, jossa lapsi koulumatkallaan joutuu aitoon vaaratilanteeseen. Kuten sanoin, näitä läheltä piti -tilanteita on niin monia, nämä on kerrottu viranomaisten tietoon sen sata kertaa, mutta mitään ei ole tapahtunut. Jos susi vierailee pihalla, niin menee pitkään, ennen kuin sen poistoluvan saa.

Jos sen suden ampuu tai sudelta näyttävän ison koiran, hurtan, niin siinähan tapahtuu sellainen oikeusmurha, kun se ei kuitenkaan hyvin suurella todennäköisyydellä ole susi — niin kuin se Hattuvaaran kaadettu ”susi” ei missään tapauksessa ollut susi — mutta kun kerran viranomainen toteaa sen sudeksi ja sitten mennään käräjille todistamaan, että se on susi, niin ihminen voi saada tuomion suden kaadosta, joka on vakava rikos. Jos aidon suden kaataa, niin siitä pitää tuomio antaa, se on itsestäänselvyys. Ja pitää muistaa sekin, että aito, geneettisesti puhdas susi vieroksuu ihmistä. Se ei missään nimessä pihapiiriin tule. Se pysyy ihmisestä kaukana, sillä on luontainen ihmisen pelko, joka on aivan selvä käyttäytymismalli. Tätä mieltä ovat kaikki luontotutkijat, sellaiset, jotka sen aidon suden tuntevat. Ja nyt en puhu niistä henkilöistä, jotka näitä susikasvattamoja ylläpitävät. Minkä tautta tällainen tässä maassa on mahdollista? Jatkuvasti riskeerataan ihmisten henkiä. Pitääkö jonkun lapsen menettää henkensä ennen kuin tähän todella puututaan?

Väitteen mukaan näitä tapauksia, kuten se Kanta-Hämeen tapaus, mikä Iltalehdessäkin oli, Suomessa on paljon. Odotan, että viranomainen puuttuu näihin. Eihän eduskuntakaan tämmöiseen voi rahaa antaa, jos tällaista toimintaa valtion rahoitetaan, jos siellä sattuu olemaan valtion rahaa mukana. En tiedä, mutta se pitää tutkia. Kyseinen tapaus tuolla Kanta-Hämeessä on nyt tutkinnassa, siitä olen hyvin tyytyväinen, mutta niitä epäiltyjä tapauksia on muuallakin Suomessa ja paljon. Edellyttäisin kyllä, että Luonnonvarakeskus tässä asiassa käynnistää ihan aidosti tutkimuksen. Oli tämä Kanta-Hämeen tapaus, että siellä oli

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

kolme aitoa sutta saatu kiinni ja ne sudet on nyt lopetettu, ja on pari muutakin tapausta, jotka minäkin tiedän. Minkä takia näihin ei ole puututtu ennen? Pitääkö jonkun ihmisen kuolla? Toivon vain, että tätä päivää ei tässäkään talossa koskaan tarvitsisi nähdä. Kun tiedän tuolla maaseudulla asuvana ihmisenä, että näitä hurtan näköisiä susia, joita susiksi vihreät väittävät, pyörii talojen pihoissa ihan jatkuvasti — itsekin olen pari niitä nähnyt ihan liveinä tuolla luonnossa — niin ei se kyllä mieltä ylennä omaa lastenlastaan lähettää vaikka naapuriin kylään.

Tätä minä, arvoisat Suomen kansanedustajat, kyselen teiltä, pitääkö tällaista tilannetta sietää loputtomiin, koska se päivä tulee jonain päivänä eteen aivan varmasti, että joku lapsi menettää henkensä, ja sitä minä en ikinä haluaisi nähdä. Sitä joka ilta kädet ristissä pyydän, että näin ei kävisi, mutta jos tällä keinoin jatketaan, miten nyt asiat ovat tässä maassa, niin varmasti käy niin.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 263/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi puolustusvoimista annetun lain 37 §:n, Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain 16 §:n ja rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain 10 ja 26 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 252/2018 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 7/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Käsittelyn pohjana on puolustusvaliokunnan mietintö PuVM 7/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

17.27 **Jari Ronkainen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys on äärimmäisen tärkeä. Lainsäädännössämme on ollut selkeä puutos koskien sotilasvirkoihin nimittämistä. Hallitus ja puolustusvaliokunta esittää, että jatkossa Suomen sotilasvirkoihin voidaan nimittää vain henkilöitä, joilla ei ole kansainvälistä uhkaa aiheuttavaa ulkomaansidonnaisuutta. Huomattavimpana sidonnaisuutena voidaan pitää ulkomaan kansalaisuutta.

Hallituksen alkuperäisen esityksen mukaisen kaksoiskansalaisten kategorisen kiellon sijasta lakia on lausuntokierroksen pohjalta valmisteltu lievempänä. Tämä on merkittävä muutos ja vaikkakin jättää takaportin lainsäädäntöön, on se linjassa perustuslain yhdenvertaisuus- ja syrjintäsääntelyn kannalta. Perustuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan muun muassa alkuperän tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Kansalaisuusasioita puntaroiessa merkittävämpää on ennemminkin muiden valtioiden suhtautuminen kansalaisuusasioihin.

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

Arvoisa puhemies! On selvää, että kahden maan kansalaista jakaa uskollisuus kahdelle valtiolle. Toisaalta jotkin valtiot eivät edes tunnusta kaksoiskansalaisuutta vaan edellyttävät kansalaisiltaan ehdotonta kuuliaisuutta. Meidän ei omalla lainsäädännöllämme tule asettaa kaksoiskansalaisia sellaiseen asemaan, että he voisivat olla sen perusteella vaarassa toisessa kotimaassaan.

Tämän lakimuutoksen myötä pystymme kontrolloimaan sitä, keitä strategisesti tärkeisiin virkoihin valitaan. Haasteena tulee olemaan merkittävien sidonnaisuuksien valvonta ja tarkkailu, jos virkaan nimitettävät eivät itse niitä tuo julki. Myöskin sen arvioiminen on haasteellista, mikä muodostaa kansainvälisesti niin merkittäväksi koetun uhan, että virka jää sen perusteella saamatta. Yhdyn kuitenkin puolustus- ja hallintovaliokunnan näkemyksiin siitä, että seuranta on jatkossa tarpeen.

17.30 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat ja muut paikallaolijat! Turvallisuuksympäristömme on muuttunut nopeasti ja merkittäväällä tavalla. Edustaja Ronkainen piti hyvän puheenvuoron tuossa ensimmäisenä tämän asian käsittelyn yhteydessä. Me olemme tällä kaudella tehneet merkittävästi turvallisuutta vahvistavia toimenpiteitä. Niistä isoin kiitos kuuluu puolustusministeri Jussi Niinistölle. Hänen johdolla maanhankintaa on rajoitettu, kiinteistön omistusta on rajoitettu ja nyt nämä sotilasvirat ja muut vastaavat tehtävät ovat uudelleentarkastelun alla.

Olemme tätä käsitelleet puolustusvaliokunnassa perusteellisesti ja huolellisesti. Tässä on kyse siitä, että Puolustusvoimien sotilasvirkaan voitaisiin nimittää vain henkilö, jolla ei ole sellaista toisen valtion kansalaisuutta tai muuta turvallisuusselvityslain tarkoittua ulkomaansidonnaisuutta, joka voisi vaarantaa valtion turvallisuutta, yleistä turvallisuutta, maanpuolustusta tai Suomen kansainvälisiä suhteita taikka palvelusturvallisuutta Puolustusvoimissa. Tämä koskee siis upseerin virkoja mutta myös opintoihin pääsyä, ja vastaavat muutokset tehdään myös Rajavartiolaitoksen hallintoa koskevaan lainsäädäntöön.

Valmisteluvaiheessahan tässä itse asiassa tavoiteltiin vielä astetta tiukempaa tulokulmaa tähän asiaan. Esitys oli tarkoitus laatia siten, että Puolustusvoimien sotilasvirkaan voidaan valita vain Suomen kansalainen, jolla ei ole muun valtion kansalaisuutta, ja säännökseen liittyi mahdollisuus myöntää hakijalle erivapaus. Tässä ajateltiin niin sanottua vastaavuusperiaatetta. Mielestäni tämä olisi ollut ihan perusteltu, järkevä ratkaisu, mutta, kas kummaa, tässäkin asiassa perustuslaki tuli esteeksi, ja jouduttiin päättämään toisenlaiseen ratkaisuun.

Esityksen mukaan henkilöllä ei saa olla siis sellaista toisen valtion kansalaisuutta tai muuta turvallisuusselvityslain 3 §:n 1 momentin 9 a kohdassa tarkoitettua ulkomaansidonnaisuutta, joka voi vaarantaa valtion turvallisuutta, yleistä turvallisuutta, maanpuolustusta tai Suomen kansainvälisiä suhteita tai palvelusturvallisuutta. Tämä vaatimus koskee sekä Puolustusvoimien että Rajavartiolaitoksen sotilasvirkoja, ja sama vaatimus asetetaan Maanpuolustuskorkeakoulun opiskelijavalinnoille sekä rajavartijan peruskurssille hyväksymiselle.

Itse olen saanut toimia Maanpuolustuskorkeakoulun hallinnossa muutamia vuosia ja muistan, miten siellä esimerkiksi eivät välttämättä hakuvaiheessa tule tietoon kaksoiskansalaisuudet. Tässäkin lainsäädännössä se itse asiassa jää edelleen sanktioimatta, jos sitä ei hakuvaiheessa kerro.

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

Eli on päädytty ratkaisuun, jossa ulkomaansidonnaisuuksiin liittyvissä turvallisuuskysymyksissä tarkastellaan siis kansalaisuuskysymystä yleisemmin muun muassa sen vuoksi, että mainitun kaltaiseen sääntelyyn olisi sisältynyt eräitä ongelmia perustuslain yhdenvertaisuus- ja syrjintäsääntelyn kannalta. Puolustusvaliokunnassa totesimme, että perustuslaissa säädetään ihmisten yhdenvertaisuudesta ja syrjinnän kiellosta, ja perustuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan muun muassa alkuperän tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella perustuslain 6 §:n 2 momentin mukaisesti. Eli voi olla tilanteita, joissa meidän perustuslakimme nyt aiheuttaa sen, että meillä saattaa syntyä tällaisia tilanteita, joissa turvallisuutemme voi edelleen olla uhattuna.

Turvallisuusselvityslaki oli yhtenä osuutena tässä. Tämä toimintahan etenee niin, että selvitys tehdään ja se on voimassa muistaakseni viisi vuotta, ja jos esimerkiksi sinä aikana tilanne oleellisesti muuttuisi, niin turvallisuusselvityksen alaisella henkilöllä on velvollisuus kertoa tapahtuneista muutoksista. Henkilöhän saattaa olla vaikkapa 40-vuotiaana vain Suomen kansalainen ja 41-vuotiaana hän saattaa olla kaksoiskansalainen, eli kaksoiskansalaisuudenhan ihminen voi ottaa myöhemminkin, ja tilanne saattaisi siis muuttua. Tämä ei ole siis synnynäinen tilanne, että ihmisellä on kaksi kansalaisuutta tai useampi kansalaisuus, vaan se voi tapahtua myöhemminkin, tai sitten tämän tyyppinen sidonnaisuus saattaisi syntyä vaikkapa avioliiton kautta, avoliiton kautta tai eron kautta tai sen kautta, että syntyisi esimerkiksi jonkinlainen suhde vaikkapa velkaantumisen tai jonkun muun näkökulmasta, jossa tällaiseen vaikuttamiseen saattaisi tulla painetta.

Hallituksen esityksessä lakiehdotukseen ei siis ehdoteta sisällytettäväksi sääntelyä seuraamuksista, jos henkilö esimerkiksi valintamenettelyn aikana antaa Puolustusvoimille tai vastaavasti Rajavartiolaitokselle tietoisesti puutteellisia tai virheellisiä tietoja ulkomaansidonnaisuuksistaan, kuten kansalaisuudestaan, taikka salaa toisen tai useamman muun kuin Suomen kansalaisuuden. Tätä asiaa käsitelimme myös puolustusvaliokunnassa, ja näimme tässä tiettyjä ongelmia. Tätä lähestytään nyt siis muun lainsäädännön näkökulmasta.

Yhteenvetona valiokunta totesi, että sotilaallisissa tehtävissä toimiminen voi aiheuttaa vakavia lojaliteetti- ja eturistiriitaongelmia sellaisen henkilön kohdalla, joka omaa vahvat siteet kahteen eri valtioon. Lisäksi joissain valtioissa lainsäädäntö voi velvoittaa kansalaisia toimimaan tietyllä tavalla kansallisen edun nimissä ulkomailla oleskellessaan riippumatta toisen valtion kansalaisuudesta. Kaksoiskansalainen voi joutua tilanteeseen, jossa hänen toisessa kotimaassaan ei hyväksytä kaksoiskansalaisuutta eikä Suomen kaksoiskansalaisuuden tuomille velvoitteille ja oikeuksille anneta merkitystä vaan yksilöön voidaan kohdistaa jopa rangaistusuhkia, jollei hän toimi toisen kansalaisuuden tuomien velvoitteiden mukaisesti. Valiokunnan näkemyksen mukaan kyse on lopulta valtioiden välisestä eturistiriidasta eikä yksittäisen henkilön luotettavuuteen liittyvästä asiasta tai sen kyseenalaistamisesta.

Mutta tämä on ongelma, sen takia tällainen lainsäädäntö on tarvittu, ja kiitos, että puolustusministeri Jussi Niinistö on tätä määrätietoisesti eteenpäin vienyt.

17.37 Simon Elo sin: Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan tämän esityksen mukaan Puolustusvoimien sotilasvirkaan voitaisiin nimittää ja upseerin virkaan johtaviin opintoihin valita vain henkilö, jolla ei ole sellaista toisen valtion kansalaisuutta tai muuta turvallisuusselvityslain tarkoittamaa ulkomaansidonnaisuutta, joka voi vaarantaa valtion turvallisuutta, yleistä turvallisuutta, maanpuolustusta tai Suomen kansainvälisiä suhteita taikka palvelus-

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

turvallisuutta Puolustusvoimissa. Ja on tietysti luonteavaa, että vastaavat muutokset tehtäisiin myös Rajavartiolaitoksen hallinnosta annettuun lakiin sotilasviran ja rajavartijan peruskurssille valittavien opiskelijoiden osalta.

Niin kuin edustaja Heinonen tässä viittasi, puolustusministeri Niinistön kaudella puolustukseen ja Suomen turvallisuuteen, meidän kansalliseen turvallisuuteemme, liittyvissä kysymyksissä on tapahtunut paljon. Silloin kun viime kaudella puolustusministeri Jussi Niinistö oli puolustusvaliokunnan puheenjohtaja, niin hän muun muassa esitti vuonna 2012 sitä, että Jehovan todistajien asevelvollisuudesta vapauttaminen kumottaisiin, ja vuonna 2014 hän esitti, että maakauppoja ulkomaalaisten osalta rajoitettaisiin. No, tämän hallituksen aikana — nyt kun hän on puolustusministeri ja enemmistöhallituksen jäsen valtioneuvostossa — nämä asiat toteutuvat ja toteutuu myös tämä, että puututaan sotilasvirkojen osalta myös kansallisen turvallisuuden näkökohtien vuoksi tilanteeseen.

Ja tässä edustaja Ronkainen sanoi näin, että ”hallitus esittää ja puolustusvaliokunta esittää”. No kyllä se tarkemmin ottaen on niin, että hallitus tekee lakiesitykset, puolustusvaliokunta mietinnössään tukee hallituksen esitystä. Eli hallitus esittää, ja puolustusvaliokunta tietysti eduskuntaa edustavana toimijana sitten mietinnössään tukee tätä hallituksen esitystä tietyin näkökohdin.

Jos ajatellaan sitten perusteita tälle esitykselle, niin tietysti ehdottomalle lojaalisuudelle Suomen valtiota kohtaan on tällaisissa sotilasviroissa kyllä asetettava hyvin korkeat vaatimukset erityisesti poikkeusolojen osalta ja siinä olevien sijoitusten kannalta, mutta myös rauhanajan tehtävien kannalta. Tietysti mitä lähemmäksi mentäisiin poikkeusoloja, niin sitä pienempi ero näiden kahden tilanteen välillä ylipäätään olisi.

On tärkeää huomata — toisin kuin julkisen keskustelun perusteella voisi joku ehkä vielä luulla — että tässä esityksessä ei mainita mitään tiettyjä maita tai kategorisesti kielletä kaikkia kaksoiskansalaisia toimimasta näissä viroissa tai opinnoissa. Valinta perustuisi aina tapauskohtaiseen harkintaan, jossa arvioitaisiin ulkomaan sidonnaisuuksista tapahtuvaa tai aiheutuvaa turvallisuusriskiä eli tietysti arvioitaisiin sitä, voiko sidonnaisuus muodostaa turvallisuusriskin esimerkiksi siten, että henkilö voitaisiin painostaa toisen valtion etuja palveleviin toimiin. Tämä on tärkeää myös siksi, että on tietysti valtioita, joissa omien lakiansa mukaan jopa kaksoiskansalaiset ovat velvoitettuja auttamaan kyseisen valtion turvallisuusviranomaisia. Näin on muun muassa Venäjän federaation osalta heidän perustuslakinsa puitteissa. Sen enempää mitään maita mainitsematta käsitykseni on sekä julkisista tiedoista että omista kokemuksistani, siitä, mitä ihmiset ovat kertoneet, että jonkinlaista painostusta Suomessakin on tapahtunut. Eivät ne välttämättä aina liity sotilasvirkoihin mutta kaksoiskansalaisiin erilaisissa tehtävissä, ja sitä tietenkään ei pidä Suomen valtion hyväksyä.

Tärkeää on huomata myös se, että kun puhutaan Euroopan unionista, jonka jäsen tietysti Suomi on, niin sen turvallisuussäännöissä edellytetään ulkomaasidonnaisuuksien selvittämisessä sitä, että jätetään ulkopuolelle EU-kansalaisuus eli tilanne, jossa henkilö olisi vaikkapa Suomen ja Ranskan kansalainen, näin esimerkiksi. Tämä lähtökohta tulisi pääsääntöisesti ottaa huomioon myös tässä kysymyksessä, kun harkitaan kelpoisuutta sotilasvirkaan. Ja tietysti ihan maalaisjärjellä ajatellen: minkälaisia sellaisia velvoitteita toisen valtion kansalaisuudesta aiheutuu, jotka voivat olla ristiriidassa selvityksen kohteen tehtävien kanssa, tämän henkilön tehtävien kanssa, sitten tässä sotilasvirassa? Tätä sitten täytyy arvioida.

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

Mutta nyt jää, arvoisa rouva puhemies, hyvin suuri vastuu turvallisuusselvityksen tekeväälle viranomaiselle. Kategorista kieltoa kaksoiskansalaisuuteen ei ole. Tapauskohtaisesti tehdään tämä, joten suuri vastuu on siinä turvallisuusselvityksessä.

Kannatan lämpimästi tätä esitystä. Ylipäätään hallitus on tehnyt hyvää työtä Suomen kansallisen turvallisuuden hyväksi. Puolustusvoimien määrärahoja on lisätty melkein puoli miljardia euroa. Niin kuin mainitsin aikaisemmin, ulkomaalaisten maakauppoja rajoitetaan, Jehovan todistajien asevelvollisuudesta vapauttaminen kumotaan ja nyt on tämä tärkeä esitys liittyen sotilasvirkoihin kaksoiskansalaisten osalta. Hallitus on tarmokkaasti tarttunut niihin turvallisuusympäristön muutoksiin, mitä puolustuselonteossakin on tuotu esille.

17.43 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Itse asiaan sinällään ei ole minulla paljonkaan sanottavaa, mutta oli pakko puuttua tuohon edustaja Elon kuvailemaan tilanteeseen, joka oli ilmeisesti semmoinen siniseltä pilvettömältä taivaalta oleva kommentti, että eduskunta olisi jotenkin niin kuin alisteinen sille, mitä valtioneuvosto ja hallitus haluaa sanoa, ja täällä eduskunnassa sitten vain siunaillaan niitä asioita. Minun mielestäni semmoiseen asetelmaan, että parlamentaarisen lainsäädäntövallan väheksyminen tuolta pöntöstä on jollakin lailla suotavaa, oli pakko puuttua, ja toivoisinkin, että edustaja Elo voisi ehkä ottaa pari askelta taaksepäin siinä. Meillä täällä on kuitenkin 200 kansanedustajalla eri valiokunnissa mahdollisuus puntaroida hallituksen ja valtioneuvoston esityksiä, eikä niin että me olemme vain täällä joku viemäri, joka sitten hyväksyy hallituksen esityksiä. Jos teidän oman hallituskautenne ajalta voitte katsoa, kuinka monta lakiesitystä on vedetty takaisinpäin, niin voitte ehkä nähdä sen totuuden, että ei nyt aivan ole sillä tavoin, kuinka kuvasitte.

17.44 Simon Elo sin: Arvoisa rouva puhemies! Suomen tasavallan ylintä lainsäädäntövaltaa käyttää tietysti tämä talo, Suomen eduskunta. Se on aivan selvä. Edustaja Myllykoski, pahoittelen, jos syntyi sellainen käsitys, että halusin vähätellä eduskunnan lainsäädäntövaltaa. En missään tapauksessa. Lähinnä puutuin, ehkä huonoin sanankääntein, vain siihen, että hallitus eli valtioneuvosto toki lakiesitykset tekee ja eduskunta arvioi, ja eduskunta viime kädessä ilman muuta päättää Suomen lainsäädännöstä, mutta edustaja Ronkaisen puheenvuorosta minusta ehkä tuli se kuva, että aivan kuin valiokunta olisi tehnyt sen lakiesityksen. Lakiesitys tulee valtioneuvostolta, ja sitten siihen valiokunta ja eduskunta ottavat kantaa, ja hyvin tämä järjestelmä meillä on toiminut. Niin kuin edustaja Myllykoski toi esille, on tilanteita, joissa — oli se sitten perustuslakivaliokunta tai joku muu valiokunta — on valtioneuvoston esityksen kanssa hyvinkin eri mieltä ja käyttää sitä valtaa, mikä eduskunnalle siinä tilanteessa on tietysti suotu. Ja niin kuin tiedetään, hallitus eli valtioneuvosto nauttii eduskunnan luottamusta eikä toisinpäin.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 252/2018 vp sisältyvien 1.-3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 317/2018 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 36/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 36/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

17.46 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Nyt ensimmäisessä käsittelyssä oleva satovahinko- ja kasvintuhoojavakuutusten vakuutusmaksuverosta luopuminen pohjautuu viime elokuun niin sanottuun maatalouden kriisipakettiin. Ratkaisulla pyritään edistämään vakuutus pohjaisen satovahinkojärjestelmän käyttöönottoa. Lakisääteisen satovahinkojen korvausjärjestelmän viimeinen voimassaolovuosi oli vuosi 2015. Satovahinkovakuutusten vapauttamisen vakuutusmaksuverosta arvioidaan vaikuttavan valtion vuotuisen verotuottoon staattisen laskelman mukaan 1—2 miljoonaa euroa ja kasvintuhoojavakuutusten osalta noin puoli miljoonaa euroa. Hallituksen esityksen mukaisille toimenpiteille on saatu maa- ja metsätalouden ryhmäpoikkeusasetuksen perusteella EU:n komission hyväksyminen joulukuussa 2018.

Valtiovarainvaliokunta ehdottaa verojaoston esityksestä myös eläintautivakuutusten vapauttamista vakuutusmaksuverosta. Maa- ja metsätalousvaliokuntakin kantoi lausunnossaan huolta tästä asiasta. Eläintautivakuutuksen vakuutusmaksuverosta vapauttamisella arvioidaan olevan noin 0,7 miljoonan euron vuotuinen vaikutus valtion verotuottoihin, tämäkin tietysti staattisen laskelman mukaan. Jaoston kuulemisessa asiantuntijat pitivät selvänä, että toimenpiteille saadaan EU:n komission hyväksyminen saman ryhmäpoikkeusasetuksen perusteella kuin saatiin hyväksyminen satovahinko- ja kasvintuhoojavakuutusten vakuutusmaksuveron poistamiselle. Suurin osa eläintautivakuutuksista on otettu salmonellan varalta ryhmävakuutuksina tuottajaosuuskuntien kautta.

Arvoisa puhemies! Muutokset olisivat kaikilta osin määräaikaaisia ja olisivat voimassa vuoden 2027 loppuun. Käytännössä ne kuitenkin muodostuisivat pysyväksi lainsäädännöksi, ne vain joudutaan nyt säätämään EU:n tulevan rahastokauden loppuun voimassa oleviksi tässä vaiheessa. Eläintautivakuutusten vapauttaminen vakuutusmaksuverosta tulisi voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana, koska EU:n komission hyväksyminen vaatii oman aikansa. Hyväksymismenettelyyn ei kuitenkaan arvioida kuluvan kauankaan.

Arvoisa puhemies! Eläintautivakuutusten liittäminen vakuutusmaksuverosta vapautettavaan vakuutukseen on luontevaa, koska Euroopan unionissa nyt esillä olevat kolme vakuutuslajia kuuluvat tietyllä tavalla samaan perheeseen. EU sallii muun muassa sen, että näiden kolmen vakuutuksen vakuutusmaksuja voidaan tukea 65—70 prosentin vakuutusmaksuosuudella kansallisista varoista. Meillä tähän ratkaisuun ei ole, poiketen monista muista jäsenvaltioista, menty, koska kyseinen tuki söisi muuta maatalouden kansallista tukea.

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

Mainittu 65—70 prosentin tuki on mahdollista myöntää riippumatta siitä, onko jäsenvaltiossa otettu käyttöön vakuutusmaksuveroa koskaan.

Valiokunnan mietintö on yksimielinen. Tälläkin on oma positiivinen merkityksensä.

17.50 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Nyt voin sanoa, että edustaja Myllykoski on tässä vähän heikoilla jäillä, mutta haluan todeta sen, että siinä problemaattisessa ongelmassa, mikä meillä tässä maataloudessa on, meidän pitäisi pystyä jatkossa vielä enemmän keskittymään siihen, että meillä vahinkojen korvausjärjestelmä olisi ehkä muutenkin kuin vain vakuutus pohjainen. Mutta erityisesti täytyy sanoa, että nyt ollaan tehty ratkaisuja, ja tehdään niin pitkälle menevä ratkaisu, kuin mitä nyt tuossa edustaja Kiviranta toi esille, juuri sen takia, että tämän EU-kauden vuoksi on näin tehtävä. Siinä mielessä valiokunta on tehnyt hyvää harkintaa, ja mikä kaikkein tärkeintä, tässäkin asiassa ollaan oltu yksimielisiä, ja se on erinomainen asia.

17.52 Olavi Ala-Nissilä kesk: Arvoisa herra puhemies, niin on. Todella tässä edustaja Kiviranta selvitti valiokuntamietintöä, ja todella tämä on yksimielinen mietintö, jota valiokunta on sitten osaltaan parantanut myöskin eläintautivakuutusta laajentamalla. Se ei ole taloudellisesti iso kysymys, mutta se on periaatteessa tärkeä, koska riskit lisääntyvät myöskin eläintautien osalta. Viljelijät jo nyt joutuvat vakuutuksia tekemään.

Arvoisa puhemies! Oikeastaan laajasti ottaen kysymys on maatalouden ja suomalaisen ruoantuotannon riskien hallinnasta, ja siinä meillä on haaste. Eduskunta jo aiemmin energiaveron palautuksen yhteydessä on viitannut siihen, että pysyvämpiä järjestelyjä tarvitaan. Meillähän satovahinkojärjestelmästä viime vaalikaudelta luovuttiin, eikä myöskään Etelä-Suomen tuki — 141 vanhalta numeroltaan — enää ole sillä tavalla toimiva säädöspohja, ja näin ollen kriisinhallinta ei ole kunnossa. EU:n maatalouspolitiikan uudistamisessa tämä on nostettu esille, tosin osin kansallisen kompetenssin varaan. Se on tärkeätä, mutta korostan sitä, että tämä vakuutusmaksuveron poistaminen on hyvä asia, mutta ei ratkaise riskinhallintaongelmaa, kun sääriskit kasvavat, eläintautiriskit kasvavat ja myöskin markkinariskit kasvavat maailmalla, kun protektionismia esiintyy, ja tästä meillä on jo huonoja kokemuksia myöskin Venäjän vastapakotteiden osalta.

Näin ollen tässäkin yhteydessä on syytä kiirehtiä, että Suomi hyvin aktiivisesti maatalouspolitiikan yhteydessä ja myöskin kansallisesti etsii sellaista ratkaisua, jossa olisi riittävästi kriisirahaston volyyymia ja kevyt byrokratia, jotta nuoret viljelijät, jotka lähtevät alalle, tietävät, että riskienhallintajärjestelmä on olemassa.

17.54 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Ala-Nissilä palautti minut siihen, mitä minun piti sanoakin jo edustaja Kivirannan puheenvuoron jälkeen: että nyt kaaduttiin niin sanotusti eteenpäin, varsinkin näiden eläintautien osalta, sillä meillä koko ajan piilee tuossa hieman etelämpänä ja idempänä sikaruton vaara. Siltä varalta, että se massiivisesti tulee, olemme nyt ottaneet sellaisen kannan, että sitoudumme siihen, että meillä järjestelmä toimii, ja siellä sitten kustannusten osalta valtio on valmis ottamaan osan siitä vastuusta, jos joudumme semmoisen massiivisen tilanteen eteen, että meillä sikarutto leviää tähän maahan.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 317/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle tavaramerkkilaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi sekä tavaramerkkioikeudesta tehdyn Singaporen sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 201/2018 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 38/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 201/2018 vp sisältyvien 1.-8. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

17. Lakialoite laiksi työsopimuslain muuttamisesta

Lakialoite LA 103/2018 vp Arja Juvonen ps ym.

Lähetekeskustelu

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

18. Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomus eduskunnalle 2018

Kertomus K 6/2018 vp
Valiokunnan mietintö TyVM 14/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 28.2.2019 pidettävään täysistuntoon.

19. Valtiontalouden tarkastusviraston vuosikertomus eduskunnalle 2018

Kertomus K 19/2018 vp
Valiokunnan mietintö TrVM 10/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 28.2.2019 pidettävään täysistuntoon.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta ja ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 269/2018 vp
Valiokunnan mietintö YmVM 22/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 28.2.2019 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 166/2018 vp

21. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomessa oleskelunsa rekisteröineiden Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta oleskella Suomessa vuoden 2020 loppuun

Hallituksen esitys HE 321/2018 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 34/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 28.2.2019 pidettävään täysistuntoon.

22. Valtioneuvoston selonteko valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman valmistelusta

Valtioneuvoston selonteko VNS 8/2018 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 43/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 28.2.2019 pidettävään täysistuntoon.

23. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 28.2.2019 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.56.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola